idei | filozofie | **eseu** | antropologie

MICHEL ONFRAY

Prigoana plăcerilor

Edificarea unei erotici solare

HUMANITAS

PRIGOANA PLĂCERILOR

Michel Onfray (n. 1959), filosof şi eseist francez, profesor de filosofie, autor a peste cincizeci de volume, traduse în douăzeci şi cinci de ţări. între 1983 şi 2002 a predat filosofia la un liceu catolic din Caen (Normandia). în 2002 demisionează din postul de profesor de liceu, criticând modul în care se predă filosofia în şcolile şi universităţile franceze, şi înfiinţează în acelaşi oraş o universitate populară, al cărei animator este de atunci. Onfray este adept al unei atitudini libertare şi hedoniste, ateu declarat, admirator al unor filosofi precum Diogene din Sinope, Aristip din Cyrene, La Mettrie sau Friedrich Nietzsche, de la a căror gândire se revendică.

OPERE: Le Ventre des philosophes. Critique de la raison diététique (1989; trad. rom. Nemira, 2000), Cynisme. Portrait du philosophe en chien (1990), La Raison gourmande. Philosophie du goût (1995; trad. rom. Nemira, 2000), Politique du rebelle. Traité de résistance et d'insoumission (1997), Théorie du corps amoureux. Pour une érotique solaire (2000), Archéologie du présent. Manifeste pour une esthétique cynique (2003), La Philosophie féroce. Exercices anarchistes (2004), Traité d'athéologie. Physique de la métaphysique (2005), La Sagesse tragique. Du bon usage de Nietzsche (2008), L'Innocence du devenir. La vie de Frédéric Nietzsche (2008), Le souci des plaisirs. Construction d'une érotique solaire (2008), Journal hédoniste (4 vol., 2000-2008), Contre-histoire de la philosophie (6 vol., 2007-2010; trad. rom. Polirom, 2008-2011).

MICHEL ONFRAY
Prigoana plăcerilor
Edificarea unei erotici solare

Traducere din franceză de
Emanoil Marcu

HUMANITAS
BUCUREŞTI

Coperta: Angela Rotaru

Michel Onfray
Le souci des plaisirs. Construction d'une érotique solaire
© Flammarion, 2008 All rights reserved.
© HUMANITAS, 2012, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ONFRAY, MICHEL
Prigoana plăcerilor: edificarea unei erotici solare / Michel Onfray;
trad.: Emanoil Marcu. — Bucureşti: Humanitas, 2012
ISBN 978-973-50-3282-1 I. Marcu, Emanoil (trad.)
176

EDITURA HUMANITAS
www.humanitas.ro

Lui François Busnel

„Abia creştinismul, cu resentimentul său de bază *contra* vieţii, a transformat sexualitatea în ceva spurcat: a azvârlit cu noroi asupra începutului, asupra premisei vieţii noastre".

Nietzsche, *Amurgul idolilor*, § 4, „Ce le datorez anticilor"

„Creştinismul i-a dat lui Eros să bea otravă: el n-a murit, dar a degenerat, căzând în viciu".

Nietzsche, Dincolo de bine şi de rău, § 168

Cuprins

DESCHIDERE
Viaţa sexuală mutilată 11
1. Despre mizeria sexuală 13
2. Reich şi Freud contra Lacan 13
3. Frigizi, astenici, angoasaţi 17
4. Descreştinarea moralei sexuale 20
INTRODUCERE
Pentru o filosofie a Luminilor senzuale 23
1. Dorinţa şi nimic altceva 23
2. Prinţul fermecat şi păstoriţa 27
3. Impregnarea creştină 29
4. Spre o filosofie a Luminilor senzuale 32
I PRIMA TEOLOGIE A EROSULUI CREŞTIN
Genealogia erosului nocturn 35
Partea întâi
ANTI-CORPUL LUI CRISTOS 37
1. Mirosim a moarte 39
2. O ficţiune numită Isus 43
3. Anti-corpul lui Cristos 45
4. Un corp pictat 47
5. Fecioară şi mamă 49
6. Carnal şi dezincarnat 52
7. Muritor şi nemuritor 56
Partea a doua
UNIVERSALIZAREA UNUI CORP NEVROZAT 59
1. Trupul de slavă 61
2. Puterea unui impotent 63
3. „Ghimpele în carne” 67
4. Inventarea misoginiei 69
5. Canonul conciliar 72
Partea a treia
CARNEA PĂCĂTOASĂ 75
1. Sfântul Augustin Comandorul 77
2. "Adevărata filosofie” 79
3. Principiul lui Origene 81
4. Violate, dar caste 83
5. Genealogia libido ului 85

6. Geneza urii împotriva femeilor 87
7. Demonstraţia prin arta flatulenţei 89
II A DOUA TEOLOGIE A EROSULUI CREŞTIN
Natura erosului nocturn 91
Partea întâi
JUBILAŢIA MARTIROLOGICĂ 93
1. Nihilismul cărnii, continuare 95
2. Principiul imitaţiei 96
3. Voluptatea martiriului 98
4. Abatoarele de oameni 101
Partea a doua
TROPISMUL SADIC 105
1. Prozeliţii lui Sade 107
2. Paulinismul Marchizului 110
3. Biografia unui scelerat 112
4. Ura (creştină) faţă de femei 115
5. Voluptatea în moarte 117
Partea a treia
O TEOLOGIE NEGATIVĂ TANATOFILĂ 121
1. Sade *versus* Bataille 123
2. Călăul? — O victimă 126
3. Confesiunea unui corp 129
4. Orb, paralitic şi sifilitic 132
5. Un gnosticism creştin 135
6. O teologie negativă 138
7. O filosofie conservatoare 141
8. întoarcere la misoginie 143
III FIZICA EROSULUI INDIAN
Edificarea unui eros solar 145
Partea întâi
EROSUL SOLAR INDIAN 147
1. Erotismul purulent 149
2. Arsenalul conceptual 151
3. Lecţiile unei coperţi 154
4. Erosul solar indian 157
5. Sâni, şolduri, pântece 161
6. Despre buna folosinţă a zoofiliei 163

7. O universitate medievală a tantrismului? 165
8. Ritualul de penetrare 168
9. Bestie umană, animal uman 170
Partea a doua
HEDONISMUL ŞIVAIT 173
1. O divinitate hedonistă 175
2. Ecosofie a falusului, teologie a crucifixului 177
3. Elogiul unui corp necreştin 180
4. Erotismul şivait 182
Partea a treia
PEDAGOGIA CORPURILOR 185
1. Pedagogia artei de a iubi 187
2. Kāma-sūtra versus Despre Cetatea lui Dumnezeu 189
3. Construirea unei individualităţi armonioase 191
4. O aceeaşi plăcere pentru ambele sexe 194
5. Penis de iepure, vulvă de elefant femelă 196
6. Tehnicile erotice 199
ÎNCHEIERE
Pentru un nomadism sexual 203
1. Ce-i de făcut? 205
2. Sexul supraeului, sexul sinelui 207
3. Sexul eului rimbaldian 209
4. Libidourile disparate 211
5. Enciclopedia sexului 213
6. Fenomenologia neutră a sexului 215
7. „Fanteziile lubrice” 216
8. Pentru o pedagogie a sexului 218
9. Elogiul pornografiei 220
10. O pornografie filosofică 223
11. Să lichidăm erosul nocturn 225

Deschidere
VIAŢA SEXUALĂ MUTILATĂ
Despre mizeria sexuală

Cred că această erotică solară e o necesitate, dată fiind mizeria sexuală generalizată. Tăcerea impusă asupra acestui subiect împiedică evaluarea dezastrului, iar

oamenii recunosc că au o viaţă sexuală nefericită doar *in extremis*, când suferinţa îi aduce pe canapeaua psihanalistului, în cabinetul sexologului, îi face să înghită cu pumnul antidepresive, anxiolitice ori somnifere ca să obţină paradisul artificial la care n-au acces prin folosirea adecvată a corpului sexuat.

Şi nu vorbesc de criminalii sexuali care umplu sălile de tribunal şi puşcăriile, transformaţi în monştri ai modernităţii noastre de o vulgata care evită astfel să considere monstruoase mai curând motivele sociologice şi culturale care-i împing pe unii să violeze femei, pe alţii să sodomizeze copii, pe alţii să comită crime în serie ca să-şi poată poseda victimele, şi care-i fac pe atâţia alţi oameni incapabili să-şi trăiască sexualitatea fără violenţe îndreptate contra celorlalţi.

Ar trebui adăugate nenumăratele nevroze, cultul extins al pasiunilor triste, melancoliile recurente, stările depresive cronice, formele patologice de delincvenţă relaţională ori somatizările ce generează patologii diverse şi multiple. Nicio medicină serioasă nu neagă logica psihosomatică. Cu toate astea, faptul că o viaţă sexuală inexistentă sau deplorabilă, problematică sau dezastruoasă are efecte asupra trupului este o evidenţă negată în civilizaţia noastră.

In fapt, examinarea acestui subiect ar implica o zguduire a construcţiei sociale şi a temeliilor sale iudeo-creştine. Aşa că mai bine ignori subiectul şi treci mai departe. Iată de ce gândirea dominantă preferă bolboroselile lui Lacan textelor lui Reich, care, indiferent ce credem despre faptul că a sfârşit cu minţile tulburate, pune în relaţie libidoul cu condiţiile social-istorice în care el se manifestă ori nu... Psihanaliza structuralistă a lui Lacan dă la o parte istoria; în schimb, ffeudo-marxismul lui Reich ştie că destinul sexual al indivizilor se decide în istorie.

Reich şi Freud contra Lacan

Această poziţie face din Reich adevăratul continuator al lui Freud, ceea ce nu se poate spune despre Lacan. In

ultima lui perioadă, în *Viitorul unei iluzii* (1927) şi *Disconfort în cultură* (1929), Freud introduce mai clar istoria lumii în domeniul psihanalitic: religia apare aici ca o nevroză obsesională universală; formele şi conţinutul ei se transmit prin educaţia religioasă a copiilor; sexualitatea reprimată de monoteism naşte o refulare nocivă, generatoare de patologii mintale; mai trebuie adăugat rolul arhitectonic jucat de principiul plăcerii în construirea oricărei existenţe; realizarea acestui principiu este împiedicată de civilizaţie, cu ajutorul religiei; nevoia de psihotrope pentru a suporta această perpetuă castrare socială; servitutea voluntară în activitatea profesională ca negare a realului; politica văzută ca reînvestire a domeniului religios, o iluzie nouă pentru a combate una mai veche; infantilizarea religioasă ce desconsideră lumea reală şi supraevaluează o ficţiune; producerea de boli mintale în corelaţie cu situaţia sociologică; mecanismul genealogic al nevrozei ca răspuns la cerinţa sacrificiului de sine pretins de societate; relaţia între progresul civilizaţiei şi reducerea libertăţii individuale; dogma necesară pentru construirea societăţii iubirii heterosexuale, monogame şi genitale, precum şi fidelitatea şi puterea ei patogenă asupra indivizilor; dialectica pulsiune de viaţă / pulsiune de moarte constitutivă a realului; Thanatos activat în orice intersubiectivitate, inclusiv amoroasă; atotputernicia instinctelor; inexistenţa unor soluţii colective pentru a rezolva problema disconfortului în cultură; de unde, contrapondere obligatorie, acest îndemn hedonist ca o soluţie posibilă: „Fiecare să caute singur modalitatea prin care poate deveni fericit. ” Iată revoluţia iniţiată de părintele psihanalizei.

Freud ajunsese la aceste intuiţii încă din 1908, când publica un mic text intitulat *Morala sexuală „civilizată” şi maladia nervoasă în timpurile modeme*. Descoperim aici că traseul normal care duce de la autoerotismul copilului la investirea într-un obiect sexual permiţând o relaţie adultă intersubiectivă este blocat pentru mulţi oameni, care, pe

plan sexual, rămân la caracterul primar al plăcerii solitare. Altfel spus: nenumăraţi adulţi trăiesc o sexualitate de copil…

Frigizi, astenici, angoasaţi

Cititor avizat al „Metafizicii iubirii", un moment important din *Lumea ca voinţă ţi reprezentare* a lui Schopenhauer, Freud ştie că iubirea nu există, sau, cel puţin, că ascunde teribila forţă a voinţei de a trăi care, printre alte forme, o ia şi pe aceea a instinctului sexual ce urmăreşte, orb, un singur şi acelaşi scop: reproducerea speciei pentru a-i asigura supravieţuirea. Ne imaginăm că iubim, dar acţionăm ca jucării ale naturii care ne impune ce vrea ea: să facem copii, să asigurăm dăinuirea oamenilor pe planetă… Atracţia lui Romeo pentru Julieta nu se numeşte Iubire, ci tropism instinctiv de reproducători. De unde confuzia nefericiţilor prinşi în plasa căsătoriei, adevărată capcană întinsă de specie şi în care cad cei mai mulţi: ne căsătorim crezând că ne unim viaţa cu cea a jumătăţii noastre, jubilăm crezând că ne-am găsit *alter ego-ul*, întemeiem o familie, facem copii şi, când scopul este realizat, când specia e mulţumită, nimic nu mai justifică legătura pe care societatea vrea s-o vadă prelungită până când moare un membru al cuplului. De unde psihopatologiile asociate cu această stare de fapt: nevroză, psihoză, afecţiuni mintale, tulburări de tot felul…

Iubirea nu era aşadar decât iluzia care ascunde forţa instinctului de reproducere: odată ce actul reproducerii s-a consumat, cortina cade şi descoperim că prinţesa ori prinţul din poveste sunt îmbrăcaţi în zdrenţe. în cazul cel mai bun, pasiunea pulsională lasă loc tandreţii, o legătură afectuoasă şi fraternă. In alte cazuri, este înlocuită de indiferenţă, de nepăsare. Uneori însă apar sentimente de ură, dispreţ, răutate, agresivitate. Respingerea se manifestă în toate aceste situaţii. Iar refularea acestor adevăruri crude produce disconfort, patologii, somatizări. Printre acestea, frigiditatea. Freud scrie: „Frigiditatea e adesea întâlnită la jumătatea feminină a cuplurilor

căsătorite dominate de morala sexuală civilizată a societăţii noastre. ” Apoi vorbeşte despre bărbaţii „atinşi de insensibilitate psihică, având capacitatea fizică de a executa actul, dar fără cine ştie ce plăcere: sunt cazuri mai frecvente decât am vrea să credem”, scrie omul care a văzut destui pacienţi întinşi pe canapeaua lui…

Extrapolându-şi observaţiile la ansamblul societăţii, Freud afirmă de asemeni: „Pentru un popor, restrângerea activităţii sexuale e însoţită în general de o sporire a anxietăţii de a trăi şi a spaimei de moarte, ceea ce scade atât capacitatea individului de a se bucura, cât şi pe aceea de a înfrunta moartea indiferent de scop”. Adică: o viaţă sexuală reglată de principiile moralei dominante produce în masă femei frigide, bărbaţi astenici din punct de vedere sexual, popoare angoasate şi anxioase.

Soluţia? O sexualitate în afara căsătoriei, scrie Freud, dar societatea o interzice. Şi totuşi, chiar trebuie să ne supunem societăţii în această privinţă? Să ne mai amintim că Freud, în *Disconfort în cultură*, trimite fiecare individ să caute în el însuşi „modul în care poate să fie fericit”… Traducând vorba în faptă, părintele psihanalizei a trăit discret – îl obligau morala burgheză şi societatea vieneză! — cu cumnata lui sub acoperişul familial, convieţuind în acelaşi timp cu soţia, Doamna Freud, care i-a dăruit mai mulţi copii, o atmosferă afectuoasă şi condiţiile ce i-au făcut posibilă opera.

Descreştinarea moralei sexuale

Putem considera de asemeni (regăsim aici proiectul lui Reich) ca între a ne schimba pe noi şi a schimba ordinea lumii putem evita să alegem afirmând că este o falsă problemă, deoarece a ne schimba pe noi înseamnă a schimba şi ordinea lumii, iar a schimba ordinea lumii înseamnă să ne schimbăm şi pe noi. Dialectică mai subtilă decât cea în care Descartes îşi închide cititorul propunând, în *Discursul despre metodă*, o soluţie sau alta.

Reich manifestă mai mult optimism decât Freud care, în textele de bătrâneţe, nu crede în posibilitatea de a

schimba societatea sau ordinea lumii. Fascismul, naţional-socialismul, comunismul însângerează epoca, iar părintele psihanalizei ştie că nu putem aştepta nimic de la ele dacă vrem să ne fie mai bine. în ce-l priveşte, Freud optează discret, cu jumătate de gură, pentru o eliberare personală de sub tutela „moralei sexuale «civilizate»„... Cât despre Reich, el proiectează *Revoluţia sexuală*.

Problema nu e, aici, să intrăm în detaliul gândirii lui Reich, ci să propunem o contribuţie la descreştinarea moralei sexuale, deoarece monoteismul sub domnia căruia continuăm să trăim, deşi e tot mai plin de fisuri, de spărturi, de moloz, a construit un corp creştin în care încă locuim fără ca măcar să ne dăm seama: impregnarea, timp de douăzeci de veacuri, cu ideologia unui creştinism care detestă femeia, dorinţa, plăcerea, carnea, trupul, senzualitatea, voluptatea, generează un nihilism al cărnii ce rămâne dogma epocii noastre în materie de sexualitate.

Introducere

PENTRU O FILOSOFIE A LUMINILOR SENZUALE

Dorinţa şi nimic altceva

Dacă le vorbim cumva despre nihilismul creştin al cărnii, despre misoginia Sfântului Pavel, despre epicentrul falocratic al Bisericii catolice, apostolice şi romane, creştinii militanţi vor replica invariabil că greşim asociind creştinismul cu dispreţuirea trupului, a cărnii, a dorinţelor, pasiunilor, pulsiunilor, sexualităţii. Parfumaţi cu agheasmă, exultă, siguri de efectul lor catehetic, însă, de fiecare dată, produc un singur şi precar argument, redus la un titlu exhibat ca sfânta cuminecătură: *Cântarea cântârilor*\

Ei bine, să vorbim despre acest text faimos din Vechiul Testament! Prezenţa în corpusul biblic canonic a celor o sută douăzeci şi şapte de verste se datorează unei confuzii din secolul I al erei noastre, când o interpretare alegorică şi simbolică, construită pe un şir de negări – tânăra păstoriţă neagră nu e o tânără păstoriţă neagră, mângâierile nu sunt mângâieri, săruturile nu sunt săruturi –, face ca textul să devină acceptabil pentru sufletul

neprihănit al creştinilor, fiind apoi integrat în corpusul oficial unde lumina lui pală străluceşte şi azi. Fără această confuzie, poemul în cauză ar fi ajuns alături de miile de pagini azvârlite în dulapul cu scrieri zise apocrife…

Astfel, prin negarea ce recurge la alegorie, simbol, metaforă, textul se citeşte ca un mesaj cifrat, complex, poate chiar la un pretins grad de complexitate şi mai înalt, pe care doar un preot, o călăuză, un guru îl poate descifra. Potrivit acestei jonglerii intelectuale şi retorice, *Cântarea cântărilor* nu vorbeşte despre un păstor şi o păstoriţă neagră, ci, pentru evrei, despre Iahve şi Dumnezeu, iar pentru creştini despre Cristos şi Biserica lui. Prin urmare, Iahve are sâni, gură, dinţi, şi îşi sărută poporul cu sărutări parfumate ca vinul, iar Isus, în aşteptarea Bisericii, tremură în aşternutul lui, freamătă şi are fervori de amorez languros…

Să punem capăt acestui delir interpretativ şi să recurgem la alegorie şi simbol cu discernământ, în limitele raţiunii, respingând orice artificiu sofistic, procedeu atât de frecvent la credincioşii creştini care se agaţă de crengile teologiei sau variantelor ei postmoderne, hermeneutica şi fenomenologia, pentru a face textele să spună ceea ce nu spun, sau dimpotrivă, ca să le facă să *nu* spună ceea ce spun.

Prinţul fermecat şi păstoriţa

Cântarea cântărilor nu e un tratat ce-l elogiază pe Eros, ci un poem ce proslăveşte căsătoria creştină, implicit castitatea şi reprimarea dorinţei ce nu trebuie să ducă la plăcere. Căci păstoriţa nu cunoaşte altă voluptate decât dorinţa, anticiparea a ceea ce va trăi cu păstorul pe care-l aşteaptă: este virgină (7,14) şi îl aşteaptă pe cel care-i va fi soţ. Cei doi protagonişti provin din mitologia care-i precedă – *Epopeea lui Ghilgameş* sau, mai târziu, mitul grec al lui Eros şi Psyche…—, şi brodează pe tema păstorului imaginat ca un prinţ seducător, regele Solomon, şi a păstoriţei, artă în care vor excela fraţii Grimm, Perrault şi Andersen…

Consider emblematic acest text pentru viitorul eros iudeo-creştin înainte de triumful paulinismului ca versiune oficială a Bisericii catolice şi care se defineşte prin această frază: plăcerea perfectă se rezumă şi se limitează la a dori plăcerea. Sigur, e vorba de sărutări şi mângâieri, dar asta e tot… Nu există niciun orizont dincolo de aceste gesturi propedeutice care trimit poemul în zona galanteriei preţioase, a artei de a seduce obiectul dorinţei cu vorbe meşteşugite, de a-i face conversaţie, de a-l dori, de a aştepta, a spera, a versifica, de a se excita verbal, de a elogia, de a fabrica versuri în lipsă de ceva mai consistent.

La un moment dat, păstoriţa exclama chiar: „O, de mi-ai fi fost tu fratele meu şi să fi supt la sânul mamei mele” (8,1). In materie de fantasme erotice, s-au văzut şi mai îndrăzneţe… *Cântarea cântărilor* se distinge ca *mecanism al dorinţei* – şi nicidecum ca *tratat al plăcerii*. Gândire de palavragii, de voyeurişti, de exhibiţionişti, în niciun caz de inşi ai faptei: a reduce plăcerea la dorinţă e plăcerea celor nevolnici. Iar creştinismul îi ţine la mare cinste pe nevolnici. Fondul dulceag care elogiază dorinţa iubitului e dublat de o formă nătângă, ai zice a unui şcolar care improvizează prima lui poezie… O scurtă analiză de text, pentru amuzament! Poetul recurge la comparaţii ce provoacă surâsuri sau hohote de râs: iubitul e văzut ca un măr, o gazelă, un pui de cerb, „ochii lui sunt doi porumbei, părul o turmă de capre, dinţii „o turmă de oi tunse”, gâtul un turn al lui David, obrajii jumătăţi de rodie, trupul un snop de grâu, talia un palmier, nasul un turn din Liban; sânii păstoriţei, văzuţi de păstor, sunt „doi pui gemeni de gazelă”, plus alte metafore involuntar burleşti… Ne vin în minte versurile ridicole ale cofetarului Ragueneau din *Cyrano de Bergerac*, nu *Rubaiatele* lui Omar Khayyam! Şi cu atât mai puţin tratatele erotice obişnuite în India, în China sau în Japonia.

Cântarea cântărilor ilustrează versiunea cea mai îndrăzneaţă a erosului iudeo-creştin: plăcerea dorinţei, aşteptarea soţului, elogierea virginităţii miresei, reducerea

relaţiilor trupeşti la sărutarea şi mângâierea soţiei, încadrarea proiectului sexual în stricta perspectivă maritală. Retorica nu contrazice doctrina pauliniană – dacă ne amintim că Pavel formulează idealul (virginitate, castitate, abstinenţă), dar că, în aşteptarea eroismului general de mâine, acceptă azi căsătoria.

Impregnarea creştină

Impregnarea creştină, în sensul etologic al termenului, depăşeşte cu mult cadrul Bisericii catolice. La fel ca gâscă cenuşie adultă a lui Konrad Lorenz care se crede liberă pentru că ignoră cauzele care-o determină (să fim spinozişti chiar şi în balta cu palmipede...), cele mai profunde ţinând de primele momente ale vieţii în care a imitat, a copiat un model, şi care au pus o amprentă definitivă pe restul existenţei sale, oamenii au supt laptele creştin la sânul societăţii în care s-au născut.

Căci Europa este creştină. Temeliile ei sunt creştine, iar natura, fiinţa, dezvoltarea, decăderea, sfârşitul ei ţin de istoria creştinismului cu care se confundă. începând de la convertirea lui Constantin în anul 321 şi continuând cu evoluţia creştină a imperiului, cu conciliul iconofil de la Niceea din 787 care decide orientarea propagandistă creştină a artei occidentale pentru o mie de ani, având în vedere morala creştină propovăduită de preoţii care deţin monopolul educaţiei timp de un mileniu, apoi morala republicană, aparent anticreştină, dar care îi preia conţinuturile laicizând preceptele creştine (vezi Kant, *Religia în limitele raţiunii pure*, dar mai ales *Critica raţiunii practice*, imnul kantienilor...), impregnarea creştină mi se pare evidentă. Inclusiv la agnostici sau la atei.

Pedagogia este impregnată de creştinism: învăţarea în suferinţă; refuzul oricărei tendinţe ludice; tirania disciplinară de fiecare zi; dispreţuirea corpului în organizarea timpului; învăţarea supunerii şi ascultării mai mult decât a judecăţii; docimologia ca artă a disimulării adevăratelor scopuri ale Educaţiei naţionale (formarea de

supuşi); dresajul la modul autoritar, potrivit principiului paulinian că orice putere vine de la Dumnezeu etc. *Morala* laică este impregnată de creştinism: cele zece porunci date de Dumnezeu sunt aceleaşi zece porunci, date însă de oameni; datoria iubirii aproapelui coincide cu îndemnul republican la fraternitate; Cetatea lui Dumnezeu este modelul Cetăţii Oamenilor cu ierarhia ei – ce defineşte etimologic puterea sacrului etc. *Politica* este impregnată de creştinism: monarhul de drept divin cedează locul monarhului republican consacrat prin sufragiu universal, cuvântul poporului înlocuieşte cuvântul lui Dumnezeu, dar puterea continuă să fie aureolată de sacru, de religiozitate etc. *Justiţia* este impregnată de creştinism: credinţă bigotă în liberul-arbitru creştin; ajustare a tiparului său contemporan după tiparul biblic al păcatului, vinovăţiei, ispăşirii, răscumpărării; dorinţă de a înscrie sentinţa în carnea vinovatului condamnat la supliciu; credinţă în puterea „mântuitoare” a suferinţei etc. *Arta* e cea mai impregnată de creştinism, pentru că secole de-a rândul i-a fost mesager, vehicul, media, şi încă este în performanţele contemporane: vezi mutilările în arta corporală; împărtăşirea cu o prescură făcută dintr-un caltaboş cu sânge uman, la Journiac; perpetua scenografie a ritualului catolic la Hermann Nitsch, figura emblematică a acţionismului vienez; mutilările Marinei Abramovic etc. *Medicina* este impregnată de creştinism: apanaj, multă vreme, al călugăriţelor, antalgicele, analgezicele şi orice tratament împotriva durerii treceau drept invenţii satanice care-l împiedicau pe bolnav să-şi trăiască boala şi suferinţa ca pe un har, o binecuvântare, un prilej de a se identifica cu Patimile lui Cristos, deci de a-l imita pe Cristos pe drumul crucii; de unde, în ţările catolice, refuzul înverşunat al legalizării eutanasiei, însoţit de glorificarea îngrijirilor paliative confiscate de neocreştinii corciţi cu psihologi cu aureolă, fără a mai vorbi de odiosul „drept de a fi lăsat să mori” din legislaţia franceză, care ar trebui numit mai curând „datoria de a suferi ” până la capăt…

Această listă ar merita, desigur, o serie de lucrări speciale pentru a arăta în ce măsură există încă o impregnare creştină – dincolo de mersul la biserică, independent de numărul de botezuri sau de înscrieri pe listele episcopiilor, fără a pune la socoteală învăţământul religios, catehismul –, pe care însă nu o sesizăm pentru că a devenit invizibilă, inconştientă, deşi determină multe dintre atitudinile noastre faţă de noi înşine, de ceilalţi şi de lume.

Spre o filosofie a Luminilor senzuale

Această carte îşi propune să urmărească modul în care s-a operat impregnarea creştină pe terenul corpului, al senzualităţii şi sexualităţii. Convertirea lui Constantin o implică pe cea a imperiului, adică a întregii Europe. Sub autoritatea conciliilor, Biserica catolică, apostolică şi romană acceptă cu jumătate de gură erosul voluptăţii minimale al iubirii maritale aşa cum apare în *Cântarea cântărilor*, dar îi opune o brutalizare feroce a trupului. Douăzeci de veacuri de creştinism au fabricat un corp deplorabil şi o sexualitate dezastruoasă.

Pornind de la ficţiunea unui Fiu al lui Dumnezeu întrupat ca Fiu al Omului, un mit pe nume Isus serveşte drept prim model imitaţiei: un corp care nu bea, nu mănâncă, nu râde, un corp lipsit de sexualitate, cu alte cuvinte un *anti-corp*. Nevroza lui Pavel din Tars, impotent sexual care doreşte cu pasiune să-şi extindă destinul funest la întreaga umanitate, duce la un al doilea model propus imitaţiei: corpul lui Cristos, respectiv un *cadavru*. Pe principiul acestei duble imitaţii, a unui anti-corp angelic la care se ajunge ucigând trupul lumesc, Părinţii Bisericii, printre care Sfântul Augustin, dezvoltă o teologie a erosului creştin ca parte a unui *nihilism al cărnii*. Martirul care jubilează suferind şi murind pentru a dobândi paradisul devine modelul voluptăţii. O a doua teologie a erosului creştin trece prin Sade şi Bataille, doi partizani surprinzători ai erosului nocturn paulinian: regăsim şi la ei echivalenţa suferinţă / juisare, dispreţul faţă de femei, ura faţă de carne,

dezgustul faţă de trup, voluptatea în moarte…

Antidotul acestui nihilism al cărnii se află în *Kāma-sūtra* lui Vātsyāyana, un antidot puternic la veninul Părinţilor Bisericii. Sub soarele Indiei, erotismul solar implică o spiritualitate iubitoare de viaţă, egalitatea între bărbaţi şi femei, tehnicile trupului îndrăgostit, construirea unui corp complice cu natura, promovarea unor individualităţi armonioase, masculine şi feminine, pentru a construi un corp radios menit unei existenţe jubilatorii.

Iată de ce, într-o lume dominată încă de *nihilismul creştin al cărnii*, propunem o *filosofie a Luminilor senzuale*. Ea anunţă un eros solar şi lejer, libertar şi feminist, contractual şi jubilatoriu, construit pe temelia unor noi valori: blândeţe, tandreţe, solicitudine, delicateţe, generozitate, dăruire, împărtăşire, mărinimie, altruism, atenţie, eleganţă – ce pot institui o politeţe a corpului, o curtoazie a trupurilor, o voluptate senzuală a sufletelor materiale, toate eliberând corpul de servituţile monogamiei, căsătoriei, fidelităţii, coabitării şi reproducerii.

I

Prima teologie a eresului creştin GENEALOGIA EROSULUI NOCTURN

Partea întâi

ANTI-CORPUL LUI CRISTOS

Mirosim a moarte

De două mii de ani trăim într-o civilizaţie clădită pe ficţiunea existenţei istorice a lui Isus. Această legendă se dezvoltă sub formă de nevroză prin demersul Sfântului Pavel, care încearcă să-şi extindă patologia la scara lumii întregi prin zelul unor fanatici persecutaţi, deveniţi ei înşişi persecutori datorită lui Constantin, suveran important şi om rău, convertit foarte oportun la delirul adepţilor lui Chrestos cu unicul scop de a reface unitatea pierdută a unui Imperiu muribund. Acest cadavru imperial, resuscitat prin efectul noului dispozitiv istoric, devine un imperiu nou sub numele de Europa.

Această poveste de aproape două mii de ani ar fi rizibilă dacă n-ar fi produs un *corp creştin* de care toţi, creştini sau nu, trebuie încă să ţinem seama dacă evoluăm în geografia mentală europeană. Stigmatul creştin continuă să ardă trupul credinciosului şi al ateului, al agnosticului şi al păgânului, al papei ca şi al creştinului practicant. Locuim într-un corp creştin pe care orice filosofie demnă de acest nume, continuând Iluminismul şi efortul său critic, ar trebui să-l descreştineze.

Noul Testament nu s-a mulţumit să propună o doctrină a mântuirii construită pe o sumă de anecdote răspândite de cele patru Evanghelii pe care conciliée, supuse puterii imperiale, le-au ales dintr-o mulţime de ficţiuni convenabile. Prin textele Sfântului Pavel, el a răspândit de asemeni un discurs de ură contra lumii, de dispreţ faţă de materie, de refuz al corpului şi discreditare a vieţii, otrăvind relaţia noastră cu noi înşine, aşadar cu ceilalţi, aşadar cu lumea.

Detestarea corpului, a cărnii, sexualităţii, senzualităţii, dorinţelor, pasiunilor, pulsiunilor, detestarea femeii, a femeilor, a femininului, a transformat lumea noastră într-o vale a plângerii, în veşnică pedeapsă, în infern. Singurele bunuri de care dispunem cu certitudine – scurta noastră viaţă, corpul nostru efemer – sunt aruncate în holocaustul fondator al unei religii nihiliste ce va produce o civilizaţie la fel de nihilistă – a noastră.

Corpul creştin arde într-un veşnic foc infernal, plătind cu chinuri foarte reale o invenţie puerilă numită *păcatul originar*. Două mii de ani mai târziu, carnea postmodernă miroase încă a pucioasă satanică. Sexualitatea se trăieşte ca un blestem sub semnul nevrozelor ce umplu cotidianul cu legiuni de fantoşe, bărbaţi şi femei dedicaţi unor triste pasiuni, măcinaţi de căinţă, tristeţe, angoasă şi alte modalităţi ale urii de sine – ferment periculos pentru că generează ura contra celorlalţi, apoi contra lumii. Canapelele psihanaliştilor trosnesc sub greutatea sufletelor moarte.

Civilizaţia creştină s-a construit pe ura contra pulsiunii de viaţă şi proslăvirea pulsiunii de moarte. Exemplu rar, în istorie, de nihilism devenit civilizaţie! Transformarea acestui cult al negativităţii în forţă activă pare să fie fără precedent, o lovitură de stat ontologică, grotescă, pasiunea distrugerii fiind atât de puţin propice construcţiei… Într-adevăr, cum să dezvolţi o viziune despre lume pornind de la cultul unui cadavru crucificat, mutilat, sfâşiat? Un mort transfigurat în semn emblematic al viului – iată un paradox metafizic care, în ciuda oricărei judecăţi sănătoase, a izbutit să producă o viziune despre lume răspândită la scara planetei… Trăim în umbra acestei cruci blestemate. Iar trupul nostru exală încă duhoarea de moarte răspândită de hoitul unui mit – sau de mitul unui hoit.

Ca orice întemeiere dinastică, civilizaţia creştină a început cu un sacrificiu, cel al pretinsului Fiu al lui Dumnezeu transformat paradoxal în om. Şi, de la crucificarea mitului în chestiune, continuă cu holocaustul reînnoit al fiecărei fiinţe umane. Miliarde de bărbaţi şi de femei de pe toate continentele, din toate epocile, au devenit ofrande aduse Zeului necruţător: un val continuu de sânge vărsat, de lacrimi plânse, de umori irosite. Zeci de milioane de indivizi imită corpul unui schingiuit, pentru a-i semăna şi a obţine astfel iluzoriul destin al acestei ficţiuni: nemurirea, viaţa veşnică într-un corp de slavă indestructibil. Altfel spus: candidaţii la distrugerea de sine aspiră la un anti-corp care scapă legilor corpului.

Creştinismul a renegat corpul, corpurile; a impus celibatul, abstinenţa, castitatea; a teoretizat ura contra femeilor, a construit un edificiu conceptual misogin şi falocrat; a pus la stâlpul infamiei invenţia cunoaşterii, creaţie semnată explicit de Eva; a proslăvit corpul bolnav, mutilat, maltratat, umilit; a jubilat în martiriu; a făcut din sexualitate un blestem; a prigonit la sânge pe orice iubitor al vieţii, al trupului, pe orice entuziast al existenţei; a celebrat nihilismul ca sens neîndoielnic al lumii; i-a învrăjbit pe oameni cu lumea, cu materia, cu proza, cu

carnea ei; a înfierat erotismul – o creaţie satanică, infernală, demonică, o perversiune a îngerilor căzuţi; frumuseţii corpului real i-a preferat anti-corpul unei ficţiuni; a murdărit carnea; a scuipat obrazul femeilor; le-a pângărit pântecele şi a dispreţuit sângele viu care curge din el; a decretat impuritatea sexului feminin, această neasemuită floare de carne; a proscris mângâierile solare, săruturile de lumină, dezmierdările trupeşti, voluptăţile împărtăşite; a inventat un eros nocturn a cărui beznă învăluie corpurile noastre şi acum, ca un linţoliu fără mir…

O ficţiune numită Isus

Am vorbit, câteva pagini mai sus, de „ficţiune” pentru a-l caracteriza pe Isus. Nu e locul, aici, pentru explicaţii mai largi. *Tratatul de ateologie* mi-a oferit ocazia să intru în detalii şi să aprofundez crearea mitologiei creştine: climatul epocii în zona geografică respectivă – apocaliptic, milenarist, evreiesc, gnostic, fanatic; numele lui Isus cu etimologie programatică de vestitor al acestei aventuri; o identitate fabricată *post factum*, prin corelare cu profeţiile din Vechiul Testament, pentru a face să coincidă textele despre venirea lui Mesia cu biografia unei persoane; un număr incredibil de contradicţii istorice în corpusul evanghelic; absenţa unor mărturii istorice despre acest pretins eveniment şi adăugarea târzie, de către călugării copişti, a referinţelor din istoricii romani, prezentate drept originare; anomalii arheologice – Nazaret, bunăoară, nu exista pe vremea când se naşte acolo cel mai faimos nazarinean; şi numeroase alte argumente care confirmă teza unui Isus creat mai târziu, un personaj conceptual la fel ca Apollonius din Tyana, eroul romanului lui Filostrat, ca Gavroche sau ca Madame Bovary. Isus din Nazaret este un personaj literar capabil să susţină un roman istoric devenit ficţiune religioasă, apoi mitologie a unei civilizaţii. Nu mai revin asupra acestor detalii şi trimit la argumentele din cartea mea.

în schimb, voi insista cu precădere asupra corpului lui Isus, pentru că abordând acest subiect se confirmă teza

unui Isus de hârtie, a unui Mesia făcut din cuvinte, a unui erou de *saga*. Acest corp nu e lipsit de interes în întreprinderea noastră de căutare a unui eros solar, căci *corpul lui Isus* şi *corpul lui Cristos* (care nu sunt totuna) oferă două modele propuse imitaţiei de peste un mileniu de civilizaţie creştină. Altfel spus: două motive de nevroze concomitente.

Intr-adevăr, potrivit dogmei creştine, trebuie să urmărim atât asemănarea cu corpul lui Isus, al unui înger, cât şi cu corpul lui Cristos, al unui mort. De unde dubla propunere a erosului creştin: pe de o parte virginitatea, castitatea, abstinenţa, pe de alta martiriul, Patimile, suferinţa. Creştinismul vrea adepţi virgini sau morţi. Un ideal le întruneşte pe amândouă: o femeie cu himenul intact devorată de lei după ce a trăit extazul de a fi torturată, sfârtecată, schingiuită – Sfânta Blandina martirizată la Lyon sub domnia împăratului filosof Marc Aureliu… Acest gen de destin e propus imitării de Jaccopo da Voragine în *Legenda Aurea*, un bestseller european vreme de cel puţin trei secole. Voi reveni asupra acestui subiect.

Anti-corpul lui Cristos

De la naştere până la moarte, trecând prin totalitatea faptelor şi gesturilor sale, corpul lui Isus se manifestă ca un anti-corp. Voi vorbi despre mistificarea întrupării la care trimit creştinii zeloşi în încercarea de a convinge că Isus, Fiul lui Dumnezeu devenit om printre oameni, alege carnea şi materialitatea umană ca suport al ficţiunii sale. Ce deduc ei din această pretinsă întrupare? Că nu există religie mai materială decât creştinismul, mai corporală, chiar hedonistă pentru cei care ştiu să *vadà* mai departe. Fenomenologi reputaţi şi-au pus recent elucubraţiile în slujba acestei inepţii a corporalităţii unui corp necorporal!

Deci creştinismul ar iubi carnea, vezi bine, de vreme ce Isus îmbracă pielea celui mai umil dintre oameni: creştinismul n-ar urî plăcerile – ce idee! —, de vreme ce viitorul Cristos acceptă ca Maria Magdalena să-i spele picioarele cu mir de preţ, apoi să i le şteargă cu părul ei;

creştinismul nu ar fi misogin – ce extravaganţă! —, de vreme ce Isus ia partea femeii adultere şi îi trimite pe toţi să privească în sufletul lor ca să vadă cât e de negru…

Atât că, în aceste cazuri, ca şi în toate celelalte, corpul în chestiune funcţionează ca icoană conceptuală, ca suport al unui discurs: corpul lui Isus din Evanghelii e unul exclusiv alegoric, metaforic, simbolic, spiritual. Carnea lui este oximoronică: o carne dezincarnată, un corp necorporal, o materie imaterială (un corp Iară organe, ca să facem cu ochiul, complice, spre Artaud şi Deleuze „Aceste extravaganţe absurde, iraţionale, devin în escatologia mitologiei creştine trupul de slavă, cel care după Judecata de apoi va fi al credinciosului destul de nevrozat ca să aleagă moartea lentă în timpul vieţii.

Corpul uman al lui Isus? Timp de treizeci şi trei de ani, el nu mănâncă şi nu bea, altfel decât simbolic, nu se împreunează şi nu râde, nu cunoaşte defecaţia sau excreţia. Gustul lui pentru miruirea picioarelor? Cu şase zile înaintea Paştelui, scena anunţă Cina cea de taină şi Patimile cărora se ştie menit: Maria Magdalena prefigurează gestul pe care îl va face după moartea Răstignitului, când îi va unge trupul cu mirt şi aloe. Iubirea lui pentru femei? — Iertarea femeii adultere de către Isus nu înseamnă acceptarea păcatului, nici nu e dovada că el însuşi l-ar fi practicat sau apărat, ci furnizează alegoriei un păcat real pentru a arăta necesitatea iertării…

Un corp pictat

Am scris că acest corp alegoric e unul de hârtie şi concepte; aş fi putut la fel de bine să-l definesc ca pe unul pictat: căci mitologia creştină se răspândeşte graţie artei care, timp de un mileniu, vehiculează imaginile propagandei religioase în cantităţi industriale – dacă pot spune aşa… Pictura joacă un rol considerabil, desigur, dar şi mozaicul, sculptura, vitraliul, bronzul, fildeşul, lemnul, orfevrăria, anluminura, gravura, şi toate celelalte suporturi estetice, muzica bunăoară, prin cantate, oratorii, imnuri religioase. Timp de un mileniu, istoria artei occidentale nu

e decât propagandă a religiei creştine.

Astfel, corpul lui Cristos din picturi e cel mai adesea o reprezentare imaginară, învelişul carnal al unui arian tipic, genul ce ar putea ilustra eseul lui Gobineau despre inegalitatea raselor umane: blond şi înalt, cu ochi albaştri, barbă rară, nas acvilin, piele albă, lăptoasă, altfel spus: nimic în comun cu tipul semit care, în chip logic, va fi fost cel al faimosului Isus din Nazaret care, ca Fiu al lui Dumnezeu, dar mai ales ca Fiu al Omului, trebuia să aibă părul negru şi creţ, pielea oacheşă, nasul coroiat, privirea întunecată a compatrioţilor săi născuţi la Nazaret sau Betleem (după Matei şi Luca), un loc din Galileea, adică Palestina. Isus seamănă mai puţin cu Iosif, tatăl său prezumtiv, şi mai mult cu pictorul european care-l înfăţişează – şi care-i dă un chip.

Ficţiunea corpului lui Isus transmisă prin iconografia occidentală arată până la saţietate că omul îşi face Dumnezeul după chipul şi asemănarea sa şi că, potrivit excelentei remarci a lui Spinoza într-o scrisoare către Hugo Boxei, dacă triunghiul ar trebui să şi-l imagineze pe Dumnezeu, şi l-ar imagina triunghiular. Analizând carnea lui Isus, găsim în locul ei concept, hârtie, cuvinte, pictură, marmură, aur, bronz, cerneală, însă nimic care să semene a carne, sânge, umori – care apar numai atunci când va fi vorba de corpul lui Cristos, mai exact: cadavrul lui Isus, reversul medaliei.

Fecioara şi mamă începând cu naşterea sa (minţile trebuie impresionate.. corpul lui Isus transcende legile ce guvernează de regulă corpul oamenilor. Fiu al lui Dumnezeu este, Fiu al lui Dumnezeu rămâne, chiar şi atunci şi mai ales atunci când se prezintă ca Fiu al Omului… Pentru naivi şi visători, să amintim că, până la noi dispoziţii, orice procreaţie umană implică un tată cu spermatozoizi şi o mamă cu uter. Să mai adăugăm că un contact între organele genitale ale tatălui şi cele ale mamei, în cazul nostru Iosif şi Maria, e bine-venit pentru a produce un ou din care se naşte copilul care, dacă este om,

şi chiar dacă merge pe apă, trebuie să accepte legile comune ale speciei, de vreme ce Isus al nostru se vrea un exemplar desăvârşit al ei. Se proclamă om printre oameni, dar, puţin preocupat de contradicţie sau coerenţa raţională, trăieşte printre ei ca un zeu… Cum ar putea o carne divină să mintă!

în tabloul lui Tintoretto din biserica San Rocco de la Veneţia, sperma ia aspectul unui porumbel. într-adevăr, aşa e reprezentat Sfântul Duh, în momentul Bunei Vestiri: în timp ce Fiul Omului se naşte dintr-un banal jet de lichid spermatic, Fiul lui Dumnezeu cade din cer sub forma unei zburătoare din familia *Columbidae* – din care face parte porumbelul.

Vocea care-o vesteşte pe Maria că, deşi fecioară, va zămisli, e vocea unui înger, adică întruparea anti-corpului: o carne fără carne, dar înzestrată pe umeri cu aripi de porumbel. Ale dorinţei, pesemne…

Dacă tatăl lui Isus este un porumbel, mama lui ar putea să fie o gâscă, de vreme ce crede că poate zămisli fără să se culce cu Iosif. Matei dezvăluie că dulgherul, nu chiar atât de prost pe cât se crede, se gândeşte să-şi repudieze soţia rămasă grea fără concursul lui. Nu poate înghiţi povestea cu porumbelul. Un înger îi apare în vis, înmulţind astfel perdelele de fum ontologice, şi îl anunţă că principiul seminal se cheamă „Sfântul Duh” – porumbel pentru creştinul care crede în minuni, fazan pentru filosoful care vede mistificarea…

Umbra îngerului, nălucă de fum ce-i apare în vis, îi zice dulgherului obidit: „Fecioara va avea în pântece şi va naşte fiu” (Matei 1, 23). Această replică de film prost ne-ar face să zâmbim dacă această afirmaţie n-ar fi produs ravagii, timp de secole, pentru corpul femeilor. Oximoronul *fecioară însărcinată* îl bucură, desigur, pe amatorul de retorică, dar îl sminteşte pe omul de rând căruia îi propune drept model o inepţie, oferindu-i darul otrăvit al unui ideal al raţiunii irealizabil, ce va alimenta, în orice suflet simplu şi de bună credinţă, sentimente de culpabilitate, conştiinţa

vinovată, angoasa, tristeţea, neliniştea, neîmpăcarea.

După această fantezie funestă, creştinismul le va cere femeilor să zămislească, dar să rămână virgine, să nască urmaşi, dar să rămână caste, să aducă fiinţe pe lume, dar să refuze ordinea lumii, să perpetueze specia şi în acelaşi timp să se sustragă legilor ei. E greu să nu imaginezi ravagiile ontologice, distrugerile metafizice produse unei fiinţe menite să încarneze dezincarnându-se. Destinul femeii redus la acela de *soţie castă*, apoi de *mamă virgină*, funcţionează ca un blestem aruncat asupra corpului şi sufletului femeilor.

Carnal şi dezincarnat

Corpul lui Isus se sustrage aşadar legilor naturale încă de la concepţie. Ceea ce urmează o confirmă: tot restul vieţii sale propune o serie de variaţiuni ale acestui corp – o carne fără materie – care triumfa ca anti-corp. Copilăria este eludată, cel puţin în Evangheliile aprobate de diversele concilii care selecţionează anecdotele cele mai apte să hrănească mitul cu istorii fabuloase. In Evangheliile declarate apocrife îl vedem pe copilul Isus uzând de darul său de a ucide, apoi de a resuscita, încântat că poate să-şi testeze darul de taumaturg. Dar ucenicul demiurg e lipsit de consistenţă spirituală şi este perceput mai mult ca magician. In consecinţă, Biserica oficială suprimă aceste texte incompatibile cu legenda ce trebuie construită, consolidată şi răspândită.

Să trecem peste episodul în care, la vârsta de doisprezece ani, Isus îi bagă-n cofa pe învăţaţii Templului într-o discuţie teologică (e ca şi cum un elev de clasa a şasea i-ar da lecţii unui profesor universitar în propria lui specialitate – interpretarea lucrării *Fiinţă şi timp* de Heidegger, bunăoară…) Dovadă, dacă mai era nevoie, că Isus, înzestrat cu un corp excepţional, are şi un creier pe măsură. Aceeaşi remarcă în ce priveşte încercările din pustie, episoade în cursul cărora Isus arată o capacitate absolut neumană de a rămâne surd la ispitirile demonului. Un corp divin este divin tot timpul, ori nu e deloc.

Să ne oprim puţin la ceea ce mănâncă Fiul Omului, ca să vedem natura pur alegorică a cărnii sale. Isus consumă exclusiv hrană spirituală, alimente simbolice, niciodată ceva precum măsline, mazăre, mei sau rahat, care ar scoate în evidenţă relaţia prea omenească a galileeanului cu pământul şi cu timpul său. Fiul Fecioarei şi al porumbelului mănâncă şi bea parabole – cum i se potriveşte unei creaturi de hârtie.

Pâinea trimite la carnea lui Cristos: vinul – la sângele său. Altfel spus, totul anunţă Patimile, ca în episodul cu Maria Magdalena şi miruirea picioarelor. Toate episoadele din Evanghelii converg spre răstignire, căci adevărul corpului lui Isus se află deja în corpul lui Cristos: carnea umană a lui Isus rămâne departe de omenesc, trădându-i mereu adevărata natură care este divină. Isus funcţionează ca epicentru al mitului în jurul căruia se grupează variaţiunile constitutive ale legendei.

Drojdia din pâine evocă forţa de fermentaţie inseparabilă de procesul multiplicării, ce generează viaţă, eliberează potenţialităţi, în lucrarea brutarului, firește, dar şi, metaforic, pe terenul Bisericii viitoare: pâinea, hrană materială şi de bază a omului, funcţionează ca aliment alegoric al Bisericii viitoare, menită să crească şi să se propage, la fel cum drojdia, prin însămânţare cu flora bacteriană, face aluatul să crească.

Vinul evanghelic are un principiu simbolic identic, fiind mai puţin băutura oenologilor, cât suportul unei noi metafore: sângele roşu al viţei-de-vie curge la fel ca sângele lui Cristos vărsat pe cruce pentru a răscumpăra, ni se spune, păcatele lumii. Pâinea anunţă creşterea exponenţială a Bisericii, iar vinul Patimile viitoare. In această ordine de idei, episodul înmulţirii pâinilor şi transformării apei în vin la nunta din Cana dezvolta metafora: ele înseamnă mai puţin o performanţă culinară, cât un talent incontestabil de a construi alegorii şi a le extinde la maxim semnificaţia.

Al treilea aliment consumat în Evanghelii de Fiul lui

Dumnezeu, peştele, nu e legat nici el de lacul pe care pescuiesc oamenii locului, ci, o dată în plus, de alegorie, simbol şi mit; peştele (*ichthus* în greacă) conţine sub formă de acronim ideograma lui *Chrestos*. Primii creştini, persecutaţi înainte de a deveni la rându-le persecutori, desenează peşti ca semn de recunoaştere şi raliere sub nasul autorităţilor romane. Semnul e de asemeni simbolul vieţuitoarei ce are ca mediu natural apa, adică lichidul lustral din ritualul botezului care, se spune, spală păcatele lumii.

Vinul Patimilor, peştele botezului, pâinea Bisericii, cele trei alimente pe care le consumă Isus, nu ţin de regimul alimentar, gastronomic şi oenologie al Fiului Omului, ci de universul alegoric, mitic, simbolic al Fiului lui Dumnezeu. Corpul unui om ar fi mâncat turte de crupe, linte, castraveţi, păstăi, potârnichi umplute, lăcuste, prăjituri cu mentă, chimion, scorţişoară, clătite din fainã şi miere, bomboane cu trandafir, cu iasomie sau fistic, brânză şi produse din lapte, lăptuci, pepeni, smochine, struguri, ceea ce se găsea pe masa unui palestinian din vremea aceea. Ne-ar fi făcut plăcere să imităm un asemenea om…

Chiar şi atunci când mănâncă în casa unui fariseu, vameşul Zaheu, la masa lui Lazăr sau, reînviat, la masa ucenicilor săi din Emaus, corpul lui Isus ingerează simboluri, iar şi iar. Mesajul evanghelic se mişcă pe terenul parabolei, este codificat, elaborat, susceptibil să fie înţeles de fiecare în funcţie de cultura lui: acolo unde un simplu păstor ajuns pe calea lui Cristos vede hrana unui om, învăţatul Legii, cunoscător de simboluri, percepe natura divină a personajului. Dar adevărul e că Fiului Omului face pe omul, fără să fie om, cu adevărat, niciodată.

Muritor şi nemuritor

Anti-corpul lui Isus apare aşadar cu precădere ca oximoron: ieşită genetic dintr-o *fecioară* & *mamă*, întrupată într-un personaj *carnal* & *dezincamat*, această creatură conceptuală hrănită cu simboluri atinge apogeul în finalul legendei, când izbuteşte o performanţă

ontologică imposibilă pentru orice alt fiu al unui om: *mort* & *nemuritor*…

Intr-adevăr, acest muritor nemuritor nu se supune legilor ce-i guvernează pe oamenii obişnuiţi, respectiv existenţa în timp şi în spaţiu, supunerea la legea căderii corpurilor, imposibilitatea de a exista fără o masă şi o greutate. Astfel, Isus poate merge, pur şi simplu, pe apă, ca să-şi ajute prietenii pescari (de peşte) atunci când, în lipsa vântului, barca lor rămâne imobilizată pe un lac. Această performanţă îi permite să ajungă la barcă, să urce în ea, şi astfel să pornească vântul care-i aduce pe toţi la mal.

Acelaşi *om inuman*, în sensul etimologic, lecuieşte orbi şi paralitici (tatăl lui Georges Bataille, sifilitic, era şi orb, şi paralitic – informaţia va servi ceva mai încolo…), surdomuţi demonizaţi, indivizi cu mâini chircite, un copil posedat, un lepros, un bolnav de dropică şi altul de trânji, fără să mai vorbim de alte cazuri – servitorul unui sutaş, soacra lui Petru, fiul văduvei din Nain, bolnavul din Bezetha… Dar toate astea sunt mărunţişuri pe lângă minunea supremă: învierea, pur şi simplu, din morţi. Vedeţi povestea cu Lazăr… Altfel spus: puterea anti-corpului lui Isus merge până la anularea condiţiei corpului care e datul celorlalţi, cei care ţin, prozaic, doar de natura Fiului Omului. Fiul lui Dumnezeu, făcut om totuşi, ignoră aşadar entropia, foamea, setea, dorinţele, sexualitatea, pasiunile, pulsiunile, declinul, bătrâneţea, suferinţa, moartea. Căci, o ştie oricine, acest om torturat, schingiuit, martirizat, crucificat, mort pe Cruce, reînvie în ziua a treia şi – dovadă a divinităţii sale… — mănâncă peşte fript cu ucenicii săi!

Dacă, Doamne fereşte, aş fi lacanian, m-aş întreba ce e cu peştele ăsta *fript*. Şi l-aş pune în relaţie cu singurul lucru interesant rostit de Isus în această poveste: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?” (Matei, 27, 46). Exegeţii catolici văd aici un citat din Psalmi (21, 1) (ceea ce, în treacăt, arată că se poate

fabrica *a posteriori* un Mesia mult aşteptat…), desigur, dar şi o frază genealogică pentru orice lucrare ateologică demnă de acest nume. Răstignirea vesteşte că ne-am *fript* – iată ce mi-ar putea deschide calea către o convertire la lacanism. Atâta doar că nu am suflet de discipol…

Partea a doua UNIVERSALIZAREA UNUI CORP NEVROZAT

Trupul de slavă

Pornind de aici, avem epifania unui corp nou: *corpul lui Isus* devenit *corpul lui Cristos* mort şi reînviat produce *trupul de slavă*, adică un anti-corp promis creştinilor care vor practica o strictă imitaţie a lui Isus Cristos. De unde un prim program ontologic: să imiţi corpul lui Isus, un corp fără dorinţe, fără pasiuni, fără carne, fără materialitate, fără invidii, fără pulsiuni; să urmăreşti imaterialitatea cărnii, spiritualizarea materiei, negarea umanităţii omului; să vrei să ucizi încarnarea biologică pentru a realiza modelul îngerului care, lipsit de sex, ignoră nevoile triviale, comunică fără limbaj prin inspiraţie divină, se hrăneşte cu nectar şi ambrozie, hrana zeilor; să lichidezi orice senzualitate, orice sexualitate, orice plăcere corporală; să trăieşti o existenţă de ectoplasmă…

Să-l imiţi pe Isus Cristos înseamnă de asemeni, revers al medaliei, să-l imiţi nu doar pe Isus, ci şi pe Cristos. De unde un al doilea program metafizic: să-ţi transformi viaţa în drum al crucii; să iubeşti suferinţele şi durerile ce duc la repetarea Patimilor; să crezi că penitenţa mântuieşte, că suferinţele impuse corpului aduc fericirea terestră şi temporală, cât şi formula ei celestă şi eternă; să venerezi instrumentele de tortură ale Patimilor reproduse *ad nauseam* în istoria artei: ciocane, piroane şi cleşti, scara şi crucea, lancea sutaşului, buretele îmbibat cu oţet în vârful ramurii de isop, coroana de spini, spada, vergile şi biciul flagelării, cupa cu băutură amară, mâna marelui preot care l-a pălmuit pe Cristos.

Pentru a dobândi anti-corpul lui Isus, pentru a merita cândva trupul de slavă, orice creştin dornic de mântuire şi

viaţă veşnică a trebuit aşadar să imite corpul lui Cristos: altfel spus, să respecte pe cât posibil canonul mortifer, tanatofil, expiator. Fiecare existenţă pusă sub semnul Calvarului, al Crucii, al Patimilor, al răstignirii accelerează devenirea întru slavă.

Puterea unui impotent

Imitarea corpului lui Isus dublată de imitarea corpului lui Cristos a fost o configuraţie intelectuală elaborată de Sfântul Pavel, artizanul nevrozat al iubirii de moarte, pentru care a muri încă din timpul vieţii e calea cea mai bună de a accede la viaţa veşnică. Paradoxal, Pavel a făcut din viaţa reală (în ordinea cărnii) moarte (a spiritului), şi din moartea reală (a corpului) viaţă adevărată (întru spirit). Această schizofrenie a unui caz patologic particular a devenit dualism metafizic, maniheism teologic şi redutabilă maşină de război lansată contra corpului. Două mii de ani mai târziu, nevroza lui Pavel continuă să infecteze orice persoană trăitoare într-o zonă geografică contaminată spiritual de acest discurs delirant…

Ficţiunea unui Isus crucificat ar fi rămas foarte probabil o fabulaţie printre atâtea altele dacă Pavel din Tars (un evreu persecutor de creştini – din gaşca celor care l-au ucis pe Ştefan, primul martir –, alăturat apoi celor pe care-i prigonise) nu ar fi dat legendei o continuare construită din materialul propriei sale nevroze. Dacă Isus a fost o ficţiune, Pavel a avut o existenţă cât se poate de reală, cu prisosinţă dovedită de funesta lui nevroză şi de logica psihotică asociată faimosului său „ghimpe în carne”…

Comis-voiajor dornic să-şi extindă convertirea la scara planetei, Pavel colindă bazinul mediteraneean vârându-le în cap romanilor, galatenilor, tesalonicenilor, efesenilor, corintenilor, filipenilor, un număr de norme etice, morale, comportamentale, sexuale, corporale, total inexistente în învăţătura lui Isus. Pavel a impregnat totul cu moarte, marcându-şi parcă teritoriul cu excremente psihice.

In ciuda corpului iluzoriu al lui Mesia, a anti-corpului său simbolic, a consistenţei exclusiv alegorice, a

materialităţii conceptuale, a dimensiunii lui strict spirituale, zadarnic am căuta în toată învăţătura lui Isus ceva ce ar justifica un discurs contra corpului, o frază care să legitimeze ura faţă de carne, dispreţul faţă de femei, care să fondeze o viziune despre lume misogină şi falocrată, care să desconsidere orice sexualitate şi să plaseze întreaga sectă sub semnul morţii. Evoluţia tanatofilă a creştinismului i se datorează lui Pavel.

Fără această piruetă nevrotică, secta care-l invocă pe Isus s-ar fi putut mărgini să cheme la *imitarea lui Isus înţeleptul* în practicarea virtuţilor sale: blândeţe, tandreţe, compasiune, milă. Istoria ar fi înregistrat atunci un soi de variantă palestiniană a budismului! In loc de asta, ura de sine ce-l chinuie pe Pavel îl face pe convertit să scoată din povestea evanghelică episodul Patimilor şi să ceară imitarea lui *Isus martirul* – apoi, prin extindere, imitarea lui *Isus mortul*, în ipotetica speranţă de a dobândi cândva reînvierea şi viaţa veşnică, adică ficţiunile inventate de oameni pentru a putea suporta ideea morţii şi a exorciza spaima de neant cu ficţiuni consolatoare.

în a doua Epistolă către Corinteni, Pavel afirmă: „Şi ca să nu mă trufesc cu măreţia acestor descoperiri, datu-mi-s-a mie un ghimpe în carne, un înger al Satanei, ca să mă bată peste obraz şi să nu mă trufesc” (12, 7). Biblia lui Osty, pentru creştini o autoritate în materie, însoţeşte acest pasaj capital de o scurtă notă explicativă privind natura acestui ghimpe: „Nu e în niciun caz «ghimpele concupiscenţei», scrie Emile Osty. Ipoteza cea mai verosimilă e cea a unei boli cu crize violente şi imprevizibile (oftalmie purulentă, paludism, epilepsie?) ” Plasând acest ghimpe pe terenul biologiei, canonicul eludează problema…

Exegeţii au adunat o bibliografie abundentă despre acest subiect. Am dat în *Tratatul ateologic o* listă lungă a bolilor *psihice* presupuse a corespunde faimosului ghimpe; nu mai revin la ea. Dar în mulţimea de diagnostice propuse, nimeni n-a încercat să verifice, dincolo de

fiziologia pură, ipoteza unei impotenţe sexuale. Nu paludism, care ar conveni atât de bine intereselor Bisericii, nici oftalmie purulentă, ci impotenţă sexuală, o incapacitate biologică de a onora fizic corpul femeilor, o „disfuncţie erectila4 cum spun sexologii de azi – iată care putea fi suferinţa lui Pavel. Această patologie l-ar fi silit să practice virtutea de nevoie, transformând frustrarea unei impotenţe sexuale în imperativ categoric de castitate universală, de abstinenţă generalizată, de virginitate devenită ideal al raţiunii creştine…

Deduc care e boala ascunsă după leacul propus: numeroşi misogini – începând cu Nietzsche… — urăsc femeile pentru că nu ştiu să le vorbească, să le seducă, să le placă, să le curteze, să le cucerească, să şi le apropie. Aceşti bărbaţi handicapaţi de la natură pun la stâlpul infamiei aceea ce nu pot obţine – să numim asta complexul vulpii şi al strugurilor. La Fontaine îl descrie într-o formulă plastică în fabula cu vulpea care pofteşte la struguri şi care, intrând în vie, înţelege că nu poate ajunge la strugurii aflaţi prea sus. Atunci, nevoită să renunţe la ei, vulpea trage concluzia: „Strugurii ăştia sunt prea acri”…

Sexul i se pare impur sfântului fără sex.

„Ghimpele în carne”

Handicapat sexual, frustrat din cauza acestui „ghimpe în carne”, Sfântul Pavel trebuie să renunţe la sex, la femei, la plăcerile cărnii, la senzualitate, la voluptate. Ca să-şi poată suporta beteşugul, hotărăşte să închidă acest capitol şi, voind să fie ca toată lumea, dar neputând să fie ca ceilalţi bărbaţi, le cere lor să renunţe la virilitate, ca să fie ca el. Sfântul Pavel vrea să-şi transforme tara în calitate, să-şi sublimeze impotenţa transformând-o în putere, să convertească boala lui proprie în normă pentru toţi. Altfel spus: cum să-ţi suporţi nevroza personală nevrozând întreaga omenire, şi asta pentru veşnicie. Iar veşnicia e lungă…

Acest om trădat de corpul lui îşi asumă destinul funest pretinzând că alege ceea ce de fapt îi impune soarta. Mai

mult: nemulţumit să-şi aleagă destinul doar pentru el, vrea să-l impună întregii omeniri. Pavel, de profesie sfânt, îşi extinde infirmitatea la întreaga planetă: „Anomalia mea va deveni normă, deci nu va mai fi anomalie; tara mea va deveni virtute, astfel tara va dispărea; infirmitatea mea va deveni lege, astfel voi fi lecuit de ea” – iată, în esenţa lui, raţionamentul omului cu sexul rănit.

O formulă simplă şi clară a acestei operaţiuni de negare dublată de un transfer de valori e dată de Pavel în Prima

Epistolă către Corinteni: „Voiesc ca toţi oamenii să fie cum sunt eu însumi” (7, 7). Nu intră în detalii, fireşte, şi nimeni nu ştie ce înseamnă: „cum sunt eu însumi”. Dacă însă îi urmărim raţionamentul şi vedem ce le propune celorlalţi să devină, deducem ce anume este el. Ce le propune deci? — Virginitatea, înfrânarea, abstinenţa, castitatea. Neputându-se bucura sexual ca ceilalţi oameni, Pavel le cere să nu se bucure nici ei – ca el.

Astfel, acest omuleţ impotent, evreu persecutor de creştini devenit la rându-i creştin fericit să fie persecutat, crede că-şi poate scoate ghimpele din carne înfigând acelaşi soi de spin în carnea tuturor oamenilor din timpurile viitoare, până în vecii vecilor. Or, acest spin lucrează asemeni unui colţ de şarpe veninos. Ca să poată trăi cu tara lui, Pavel o impune întregii planete şi îşi teoretizează defectul fondând o teologie tanatofilă pe care-şi pune-n gând s-o universalizeze. Iar datorită lui Constantin, această delirantă gestiune a unei nevroze personale contaminează întreaga planetă…

Inventarea misoginiei

Să citim îndemnul din prima Epistolă către Corinteni (7, 8-9): „Celor ce sunt necăsătoriţi şi văduvelor le spun – bine este pentru ei să rămână ca şi mine. Dacă, însă, nu se pot înfrâna: să se căsătorească. Fiindcă mai bine este să se căsătorească, decât să ardă”. Idealul? Virginitatea. Dacă însă nu e posibil, dacă ştacheta e ridicată prea sus, sunt bune şi castitatea, înfrânarea, abstinenţa… Căsătoria creştină funcţionează ca dispozitiv castrator, cel mai apt să

realizeze universalizarea moralei nevrotice a Sfântului Pavel.

Delirul paulinian găseşte cu uşurinţă un ţap ispăşitor. Cauza tuturor relelor? — Femeile, femeia, adică dorinţa, libidoul, altfel spus: carnea (păcătoasă, desigur). Evreul Pavel reciclează în scopuri creştine istoria Genezei care opune lumea paradiziacă de dinainte de Păcat realului stigmatizat de păcatul originar. In epicentrul acestei căderi din Paradis în lumea oamenilor, Pavel o pune pe Eva. Astfel, femeia devine ţinta ce trebuie doborâtă. In acest climat de misoginie generalizată, singura femeie posibilă sau acceptabilă în ochii unui bărbat fără sex devine Maria, mama lui Cristos: Fecioara.

Pavel perfecţionează doctrina misogină: orice putere vine de la Dumnezeu: puterea bărbatului asupra femeii e ca puterea lui Dumnezeu asupra lumii întregi; soţia trebuie să asculte de soţ, să-i fie supusă; „capul femeii este bărbatul la fel cum capul Bisericii este Cristos” (5, 22); în altă parte, declară că femeia trebuie „să-i ştie de frică bărbatului ei” (5, 33), şi alte nerozii de soiul ăsta… Impotentul vrea putere asupra femeilor; debilul sexual râvneşte la autoritatea falocratică; molâul visează tărie – nu-i de mirare…

Acest nihilism al cărnii culminează într-un nihilism generalizat ce lasă un gust de moarte în gură. Cadavrul lui Cristos, iată modelul paulinian ce incarnează rigiditatea extremă la care aspiră, singura la care poate accede. Sentinţa finală a acestui ins care doreşte cu patimă convertirea planetei la boala lui e una fioroasă: „Lăsaţi deci să moară mădularele voastre pământeşti” (3, 3), îi îndeamnă el pe corinteni şi, prin ei, pe restul oamenilor. Apoi, în altă parte, aceste cuvinte aiuritoare, sinistre, dezolante: „Nu iubiţi lumea, nici ceea ce este în lume” (2, 15).

Prin Pavel, Isus ca ficţiune este înlocuit de Cristos ca nevroză. Idealul devine *imitarea corpului lui Cristos*, altfel spus un proiect pe care iezuiţii îl formulează explicit în

această vorbă atribuită Sfântului Ignaţiu de Loyola: să devii *„perinde ac cadaver*\ adică „asemeni unui cadavru”… Crucea, instrumentele de tortură ale Patimilor, corpul martirizat, carnea maltratată, iată momentul în care creştinismul adoptă orientarea tanatofilă.

Această sectă, una dintre miile ce existau pe vremea când Pavel se luptă cu nevroza lui personală, putea rămâne un coşmar hidos dacă nu devenea o religie – şi oricine ştie că o religie este o sectă care a reuşit… Transformată în religie prin convertirea lui Constantin în 321, nevroza creştină iese din sfera potenţialului spre a hrăni realitatea unei civilizaţii în care trăim şi azi. Mulţi filosofi şi-au pus talentul în slujba cristalizării acestei nevroze în jurul unui corpus cunoscut ca „Patrologie”. Cel mai eficient dintre Părinţii Bisericii a fost Augustin…

Canonul conciliar

Părinţii Bisericii constituie o cohortă de filosofi ce comentează neobosit Noul şi Vechiul Testament. Ansamblul acestei producţii adună un număr considerabil de idei cu care se formează variantele creştinismului. Unii teoretizează materialitatea sufletului creştin, alţii imaterialitatea lui; Augustin face elogiul căsătoriei, Tertulian, Metodiu din Olimp şi Grigore al Nyssei proslăvesc castitatea sau virginitatea; alţii aprofundează conţinutul doctrinar al creştinismului, ca Origene sau Clement din Alexandria; dar cel mai influent, cel mai important rămâne sfântul Augustin care, mai ales în *Despre Cetatea lui Dumnezeu*, oferă materialul etic şi dogmatic al Bisericii catolice.

Patristica rămâne domeniul rezervat creştinilor care traduc, editează şi comentează textele, le citesc şi explică. Or filosofia, şi cu atât mai mult filosofia critică, ar trebui să abordeze acest corpus, deoarece conţine mai multe secole de gândire (din secolul I, cu Filon din Alexandria, până în secolul al VII-lea, cu loan Damaschinul) ce stau la temelia civilizaţiei noastre. Construirea corpului creştin, adică al nostru, fabricarea unui eros adecvat, respectiv a unui eros

nihilist construit pe negarea erosului, se decide în această jumătate de mileniu de reflecţie. Controversa doctrinară constituie prima linie de forţă a patristicii, fabricarea unei morale o defineşte pe a doua.

Conciliile pun capăt dinamicii acestor reflecţii încremenindu-le într-un corpus oficial şi canonic. întrunirile episcopilor tranşează chestiunile deschise în climatul de diversitate al epocii: arianism, nestorism, marcionism, Trinitate, har, liber-arbitru, celibat, virginitate, căsătorie, întrupare, icoane, drept divin… Apoi decretează poziţiile care devin cele ale Bisericii catolice, apostolice şi romane. Aceasta dispune în epocă de mijloace administrative, poliţieneşti şi militare pentru a-i constrânge pe fidelii reticenţi. Astfel, Henri Irénée Marrou, istoric catolic, vorbeşte de „primul stat totalitar" pentru a caracteriza imperiul creştin… Al doilea conciliu de la Arles (490-502) stabileşte corpusul de texte canonice şi decide care lucrări, dintr-un ansamblu de texte istorice, formează volumul textelor sacre. Al doilea conciliu de la Niceea (786-787) impune iconofilia: imaginea şi reprezentarea iconică sunt acceptate. Destinul istoriei artei occidentale se hotărăşte în cele câteva zile cât ţine această întrunire… La fel, al cincilea conciliu de la Constantinopol (869-870) respinge trihotomia care susţine că omul e format dintr-un suflet, un spirit şi un corp, optând pentru dualismul corp-suflet, ale cărui efecte nocive şi perverse în civilizaţia noastră le cunoaştem prea bine…

Partea a treia

CARNEA PĂCĂTOASĂ

Sfântul Augustin Comandorul

Despre Cetatea lui Dumnezeu începe cu un decor apocaliptic: Roma, Oraşul Etern, căzut sub asalturile vizigoţilor lui Alaric la 24 august 410. Douăzeci de ani mai târziu, Augustin (354-430), episcop al Hipponei, moare în oraşul său episcopal asediat de hoardele vandale. Sfârşit al unei lumi, desigur, dar şi naştere a unei lumi noi la care filosoful va contribui masiv (Părintele Bisericii n-o ştie,

fireşte, şi mai ales nu ştie cât de mult...).

Creştinismul, religia oficială după victoria lui Constantin de la podul Milvius, devine liantul unui imperiu şi totodată materialul ideologic al civilizaţiei noastre. Teodosie, împăratul creştin, continuă construcţia căreia Constantin i-a pus piatra de temelie. La nouă luni după moartea lui Augustin, papa Celestin rosteşte un discurs solemn în care îl elogiază pe autorul *Confesiunilor*, acest panegiric papal inaugurează un şir foarte lung...

Succesul lui Augustin se datorează limbii sale: latina. Creştinismul, născut în Orient, devine european cu latinul Augustin. Până în secolul al XH-lea, în absenţa lui Aristotel, gândirea se organizează în jurul operei acestui învăţat faimos pe care Biserica îl onorează socotindu-l cea mai importantă referinţă a sa. Iată de ce, dacă dorim să continuăm cercetarea erosului nihilist creştin, lectura cărţii *Despre Cetatea lui Dumnezeu* oferă informaţii preţioase: intr-adevăr, Augustin atribuie păcatului originar un caracter sexual. La rândul său, aruncă anatema asupra femeilor, vinovate de păcatul care a generat tot ce e negativitate, teoretizează libidoul în raport cu păcatul primilor oameni, culpabilizează atât dorinţa, cât şi plăcerea, iar la sfârşit recomandă şi el imitarea lui Isus Cristos şi renunţarea la carne.

„Adevărata filosofie"

Toţi sau aproape toţi Părinţii Bisericii folosesc expresia: „adevărata filosofiei Ce înţeleg ei prin asta? Să precizăm că se opun „falsei filosofii" care, pentru mine, e... cea adevărată! Intr-adevăr, trebuie să facă *tabula rasa* pentru a salva din gândirea precreştină ceea ce pare compatibil cu noua ideologie şi dă impresia că o anunţă. De unde apărarea lui Platon şi a neoplatonismului pentru idealismul lor, a stoicismului din care extrag maxima doloristă „Suportă şi abţine-te", concomitent cu o condamnare a epicurismului, din cauza atomismului său hedonist total incompatibil cu spiritualismul ascetic creştin...

Filosofia nu era pe atunci, ca după confiscarea ei de

către instituţia universitară până în secolul al XIX-lea, o disciplină exclusiv logomahică, ci un îndemn la înţelepciunea practică: filosoful – o, vremuri binecuvântate! — e mai puţin individul care *vorbeşte* ca un filosof, cât cel care trăieşte ca atare, fapt dovedit prin existenţa filosofică pe care o duce. Nu era loc, atunci, pentru iluzionişti… Cinicul nu se mulţumeşte să vorbească limbajul cinic, ci trăieşte ca un cinic; la fel şi ceilalţi: stoici, cirenaici sau epicurieni. Epoca interzice moneda calpă.

In această configuraţie intelectuală şi spirituală, creştinismul care invocă „adevărata filozofie4 cheamă şi el la practicarea unei vieţi filosofice care se suprapune peste viaţa creştină. Ce e o viaţă creştină? O viaţă care presupune imitarea lui Isus Cristos: adică imitarea *şi* a lui Isus, *şi* a lui Cristos. Ceea ce înseamnă: *să doreşti anti-corpul Lui Isus*, virgin, cast, celibatar, imaterial, angelic, şi, în acelaşi timp, *trupul torturat al lui Cristos*, martirizat, brutalizat, umilit, maltratat. Un revers necorporal al unui avers cadaveric – pentru o numismatică imposibilă.

Erosul nihilist creştin se constituie în această dublă nebunie: aspiraţia spre un corp inexistent şi dorinţa de a maltrata corpul existent. Dublă nevroză: voinţă de neant ca ideal, voinţă de moarte pe teren practic. Dublu model: un corp care nu mănâncă, o carne martirizată. Dublu simbol: un înger fără sex, un Crucificat, torturatul şi instrumentul de tortură. Dublă perversiune: nihilismul cărnii şi sadomasochismul ca modalitate specifică a erosului. Dublă furie: Isus şi Cristos.

Principiul lui Origene

La fel cum masturbarea în piaţa publică sintetizează gestul cinic, iar coaja de brânză rezumă frugalitatea stoicismului, există un gest care, în ochii mei, concentrează idealul creştin şi metoda lui în materie de sexualitate: îl numesc *principiul lui Origene*. Acest Părinte al Bisericii (către 183 – după 251) l-a criticat masiv pe Celsus, care îi atacase pe creştini: cartea lui, *Contra lui Celsus*, conţine (pentru a le respinge) atâtea citate şi

referinţe încât, în mod paradoxal, Origene imortalizează argumentele lui Celsus…

Insă principiul lui Origene se leagă de un alt gen de paradox: omul care a fost socotit cel mai mare teolog al epocii sale (secolul al IlI-lea), gânditorul care, potrivit Sfântului Ieronim, a produs o operă de două mii de cărţi pe care împăratul Iustinian le-a distrus, acest om aşadar găseşte în Evanghelia după Matei versetul următor: „Sunt fameni care s-au făcut fameni pe sine, pentru împărăţia cerurilor* (19, 12). Apoi, găseşte altă frază la Marcu: „Şi de te sminteşte mâna ta, mai bine taie-ow (9, 43).

Excitat şi dornic să traducă vorba în faptă (obsesie a celui care vrea să ducă o viaţă filosofică), gânditorul creştin înşfacă un cuţit, îşi ridică poala şi îşi taie organele. Devenit eunuc prin extirparea cărnii care a cauzat Păcatul dintâi, Origene a aflat probabil din practică, prea târziu însă, că sediul dorinţei nu e în penis, ci în creier, organ sexual mult mai masiv şi care impune mutilări mai subtile…

Lecţia acestei anecdote: în creştinism, problema corpului e tranşată expeditiv. Metoda este mutilarea. Obiectivul? Să scape de un corp stăpânit de dorinţă, de o carne vinovată de libido, să pedepsească anatomia pentru că este ceea ce este. Dorinţa e totuna cu păcatul. Plăcerea duce direct la damnare, la focul veşnic al gheenei – în *Despre Cetatea lui Dumnezeu* (XXI, 5), Augustin descrie în detaliu modalităţile arderii ca să-i convingă pe increduli că o carne poate să ardă la nesfârşit de vreme ce suferă fără să moară niciodată… Eternele miracole ale corpului creştin!

Creştinismul activează principiul lui Origene în câteva dispozitive corporale: canonul mânăstiresc, asceza călugărilor din deşert, teologia virginităţii, ontologia celibatului, metafizica castităţii, şi, pentru creştinii obişnuiţi, sau măcar mai puţin tentaţi de pulsiunea de moarte (cu toate că…): jugul mariajului – la care Biserica recurge oficial pentru a oferi turmei credincioşilor o

maşină de făcut urmaşi acceptabilă în existenţa cotidiană şi posibilă având în vedere obligaţiile demografice ale oricărei politici care se respectă.

Violate, dar caste

Augustin începe *Despre Cetatea lui Dumnezeu* cu o chestiune de actualitate: când Roma a fost devastată de hoardele zise barbare, numeroase femei au fost violate. întrebare: aceste victime au fost vinovate? Au devenit impure? Au fost dezonorate? Ar trebui să se sinucidă, ca Lucreţia? Răspuns: o soţie violată de un soldat nu e cu nimic vinovată, exceptând cazul că a consimţit mental fapta… Altfel spus: dacă a simţit dorinţa să fie violată, dacă violul i-a făcut plăcere.

Problema, în cazul violului, nu stă în brutalitatea *fizică* a violenţei exercitate, ci în ipoteza consimţământului *psihic*. O femeie nu e vinovată că a fost violată, însă ar fi dacă a consimţit la viol. Castitatea constă în refuzul dorinţei şi în recuzarea plăcerii. De aici, Toma d'Aquino va dezvolta o întreagă tematică în *Summa Theologica*: o relaţie sexuală conjugală nu e condamnabilă în sine, ci în funcţie de starea psihică a protagoniştilor. în sine, sexul e neutru; e bun atunci când, folosit ca mijloc, urmăreşte procreaţia sau sporirea familiei, şi rău atunci când, considerat un scop, urmăreşte plăcerea şi voluptatea.

Aşadar, castitatea celebrată de creştinism nu e o chestiune de corp, ci de suflet, sau, spus într-un mod mai puţin conotat din punct de vedere creştin: de spirit sau de conştiinţă.

Augustin spiritualizează sexualitatea: ea nu ţine de corp şi de folosirea lui, ci de suflet şi de mecanica spirituală. Sexul nu este vinovat în sine; în schimb, e un păcat a consimţi la sex. Marea problemă sexuală este voinţa. Creştinismul otrăveşte conştiinţa, sufletul, spiritul, gândirea, sfera mentală care, prin capilaritate, paralizează carnea, martirizează corpul. Sufletul devine biciul corpului, instrumentul lui de tortură, penitenţa lui. Nevroza pătrunde în carne *prin* spirit, se răspândeşte ca

un venin menit să-i otrăvească şi ultima părticică.

De fiecare dată când e vorba de dorinţă, plăcere, corp, carne, sex, de femei, Augustin îl citează pe Pavel. Să citim această ffază din *Despre Cetatea lui Dumnezeu*:„Apostolul *a dorit cu patima* să fie nimicit pentru a fi cu Cristos" (XIV, 5) – aici e cheia erosului augustinian, la fel de nihilist şi el. Cu cât eşti mai puţin în lumea aceasta, cu atât ai mai mult în lumea de dincolo. Cu cât renunţi la tine pe pământ, cu atât îţi asiguri înflorirea fiinţei în cer. Mai multe renunţări în Cetatea Oamenilor îţi deschid mai larg porţile Cetăţii lui Dumnezeu. Sau, mai pe scurt: muriţi *de îndată* ca să trăiţi în veci *mai târziu*.

Genealogia libidoului

Traducerile vechi redau „libidouT latin din textul lui Augustin prin „concupiscenţa4. Bătrânul meu profesor Lucien Jerphagnon a avut perfectă dreptate să păstreze cuvântul latin în ediţia „Pléiade4, cu tot riscul unei înţelegeri anacronice în epoca noastră postfreudiană… Căci acest libido augustinian este acelaşi cu libidoul freudian, acelaşi, de asemeni, cu libidoul spinozist: o energie, o forţă, o putere, o dinamică genetică, genealogică, genitală de asemeni, dar şi structurală, într-un sens mai larg, a fiinţei.

Orice materialist identifică acest libido cu materialitatea fiinţei, căreia îi este consubstanţial. In ce-l priveşte – puteam bănui –, Augustin propune o genealogie a libidoului: acesta nu a existat dintotdeauna, are o dată de naştere, a apărut într-o zi nefastă, dar înainte, în vremurile faste, nu exista. A existat o lume fără el; acum există o lume cu el. Când lunecă beatitudinea spre această negativitate? Odată cu gestul Evei… Augustin scrie clar în *Despre Cetatea lui Dumnezeu'*. „Libidoul a apărut după păcat44 (XIV, XXI). Iar mai departe (XIV, XXIII): „Libidoul, recompensa pentru păcatul nesupunerii.44

în paradis, păcatul a fost îndoit: trufie în ordinea spiritului; dorinţă în ordinea cărnii. Ce însemna fructul oprit? Ce era copacul cunoaşterii în care creştea mărul

funest? Cum trebuie să înţelegem interdicţia dată de Dumnezeu? Interdicţia „servea la slăvirea binelui supunerii pure şi simple*. E o trufie să crezi că poţi să nu te supui, că poţi gândi cu capul tău, că poţi trăi după ordinea cărnii! Iată fondul oricărei religii: să dai ascultare, să te supui, să renunţi la tine, la inteligenţă, la raţiune, să te mulţumeşti să fii obiectul lui Dumnezeu… Or Eva a refuzat această soluţie şi a optat pentru cea opusă: să gândeşti, să reflectezi, să decizi, să ştii, să cunoşti, să te afirmi, să recurgi la raţiune şi la inteligenţă, să te vrei subiectivitate, să te construieşti liber, inclusiv, şi mai ales, fără Dumnezeu – deci împotriva lui Dumnezeu.

Geneza urii împotriva femeilor

Femeia, iată aşadar vrăjmaşul, cauza tuturor nenorocirilor omeneşti, sursa oricărei negativităţi de pe această planetă, cea care-a provocat sfârşitul lumii paradiziace, transformarea realităţii într-o vale a plângerii, cu suferinţă, naştere în dureri, bătrâneţe, boală, durere, trudă, ruşine… Augustin face trimitere la şarpe, cauză a păcatului, identificat explicit cu femeia. Vorbind despre şarpe, „această creatură lunecoasă cu mers unduios şi pieziş” (XIV, XI), el lasă impresia că descrie mişcarea unei femei…

încercând să aprofundeze această chestiune, Augustin calcă pe urmele lui Pavel fără a se îndepărta de el cu o iotă. Augustin scrie: „Nu degeaba a spus apostolul: «Şi nu Adam a fost ispitit, ci femeia a fost ispitită», căci Eva a crezut în vorbele şarpelui” (XTV, XI). Altfel spus: fiind ispitită de şarpe, Eva putea fi victimă într-o anume măsură, în schimb Adam, amăgit de Eva, e clar prezentat ca o victimă a femeii lui, o victimă *a femeii*.

Pentru Augustin şi pentru creştinismul lui, rolurile sunt clar împărţite: şarpele este Eva, iar voinţa lighioanei coincide cu cea a femeii; în schimb, Adam e victima înşelată de partenera sa. Astfel, Eva devine oaie neagră şi ţap ispăşitor, ceea ce ar fi rămas fără urmări dacă istoria rămânea ce era, adică o legendă, o ficţiune, o mitologie;

numai că drama acestei aventuri e că de douăzeci de veacuri legenda, ficţiunea şi mitologia trec drept adevăruri dovedite şi produc comportamente, practici misogine şi falocrate. Corpul femeilor, iată duşmanul bărbatului – căci corpul femeilor înseamnă dorinţa şi voinţa şarpelui, genealogia libidoului, intrarea în scenă a sexului vinovat…

înainte de gestul nefast al Evei, libidoul nu exista: organele sexuale erau supuse voinţei, ca toate celelalte părţi al corpului. Nu existau porniri intempestive ale cărnii, nici erecţii inoportune, nici pozne sexuale, nicio epifanie a animalului din noi: era vremea binecuvântată când voinţa era ascultată întocmai. în Paradis, oamenii nu cunoşteau dorinţa; după izgonirea lor din rai, n-a mai existat decât ea. Sub semnul Edenului, voinţa guvernează un sex fără libido – la fel cum îngerii mănâncă fără să cunoască foamea şi, fără a cunoaşte setea, beau substanţe ce nu sunt nici solide, nici lichide…

Demonstraţia prin arta flatulenţei

Augustin recomandă aşadar restaurarea unei ordini sexuale în care, la fel ca în paradis, voinţa ar redobândi controlul asupra corpului. Obiectivele? Uciderea libidoului, lichidarea dorinţei, expulzarea plăcerii. Această nouă etică corporală, realizând o existenţă potrivit ordinii lui Dumnezeu, deci a Spiritului, ar însemna sfârşitul vieţii după ordinea Omului, adică a cărnii. Voinţa lui Dumnezeu este ca în Cetatea Oamenilor să domnească anti-corpul lui Isus – aşa cel puţin ne învaţă creştinii, iar în prima linie a acestei cruciade contra cărnii se află Sfântul Augustin.

Intr-o pagină ilariantă din *Despre Cetatea lui Dumnezeu*, învăţatul Bisericii alcătuieşte o listă cu tot ce poate face corpul în mod normal, deducând ce ar putea să facă trupul dacă ar vrea să revină la vechea ordine edenică în care asculta de voinţă. Iată inventarul isprăvilor de care sunt capabili anumiţi oameni: să mişte o ureche sau pe amândouă; să-şi aducă părul pe faţă fără ajutorul mâinilor, doar încreţindu-şi pielea; să înghită un obiect şi apoi să-l regurgiteze; să imite ţipetele animalelor sau vocile umane;

să transpire la comandă; să intre când au chef în catalepsie, stare în care nu simt dacă sunt înţepaţi sau arşi; sau, şi mai tare – nu rezist plăcerii de a cita acest salut adresat „celor care, după voie, scot prin partea de jos a trupului, fără vreun miros neplăcut, sunete atât de bine ritmate, că par să cânte cu acea parte a trupului lor” (XIV, XXIV) –, demonstraţia prin arta flatulenţei…

Iar dacă atâtea performanţe corporale sunt posibile, de ce nu am putea, într-o zi binecuvântată, să supunem voinţei noastre şi sexul? Ceea ce poate un băşinos oarecare, de ce n-ar putea să facă un creştin – adică să-şi impună voinţa organelor sale? Dacă un fitecine poate modula o simfonie cu gazele sale, de ce adeptul lui Cristos nu şi-ar putea struni mădularul să rămână culcat în cuşca lui ontologică, dormindu-şi acolo somnul de veci al celor drepţi? Curaj, un mic efort în plus pentru a fi creştini adevăraţi!

Efortul şi disciplina eristică urmăresc această catalepsie a sexului, o veritabilă catatonie; celibatul, virginitatea, castitatea sunt căi regale către această înţelepciune; cât despre femei, ispititoare, seducătoare, demonice, infernale, să ne ferim de ele ca de ciumă; în cazul cel mai rău, ne vom culca cu şarpele, dar numai pentru a procrea, şi în cadrul strict al căsătoriei – această penitenţă a cuplurilor; libidoul, creaţie a Satanei, sinonim cu femeia, va trebui să sece chiar de la sursă: să refuzăm a bea din apa otrăvită. Erosul nihilist al cărnii creştine are aşadar, în patristică, întâia lui teologie.

A doua teologie a erosului creştin NATURA EROSULUI NOCTURN ’ *

Partea întâi JUBILAŢIA MARTIROLOGICĂ

Nihilismul cărnii, continuare

Triada *ficţiune a unui anti-corp numit Isusuniversalizarea nevrozei pauliniene – sexualizarea patristica a păcatului originar* constituie temeliile edificiului acestei prime teologii a erosului creştin. Acest ansamblu genealogic, care începe cu naşterea

presupusului Isus şi merge până la textele fondatoare ale celui mai faimos Părinte al Bisericii, defineşte un *nihilism al cărnii* construit pe o misoginie radicală: el presupune *imitarea corpului lui Isus*. O altă triadă configurează a doua teologie a erosului creştin. Ea aprofundează nihilismul cărnii printr-o corelare directă a sexualităţii cu pulsiunea de moarte.

Iată această triadă: *jubilaţia martirologicâ – accelerarea tropismului sadic-producerea unei teologii negative tanatofile*. Ansamblul coincide cu un traseu reflexiv care, plecând de la modelul imitării corpului martirizat al lui Cristos, îi include pe Jacopo da Voragine cu *Legenda Aurea*, pe marchizul de Sade, mai ales cu cele *Cele o sută douăzeci de zile ale Sodomei*, şi pe Georges Bataille cu *Erotismul* lui, trei moduri identice (iar ultimele două, creştine în felul lor…) de a găsi plăcere în moarte şi nu în viaţa exuberantă. Sau, altfel spus: o artă sulfuroasă de a jubila cu Thanatos împotriva lui Eros. Această detumescenţă erotică dublată de o turgescenţă asociată cadavrului are nevoie, o dată în plus, de misoginia radicală a Sfântului Pavel.

Principiul imitaţiei

Logica imitaţiei îşi are sursa, cum am văzut, în practica filosofiei antice şi a exerciţiilor sale spirituale: în grădina lui Epicur, de exemplu, dar şi în orice altă şcoală de înţelepciune antică, viaţa filosofică înseamnă a-ţi armoniza fiinţa cu cea a modelului, a creatorului şcolii – Pitagora, Epicur, Aristip, Diogene… Vieţilor lor, reuşite, perfecte, superioare, emblematice, servesc drept ideal al raţiunii celui ce caută o direcţie spirituală pentru a duce o existenţă filosofică – în sensul etimologic: o viaţă de iubire a înţelepciunii, înţelepciunea constituind punctul final – de neatins, sau rareori atins – al acestei căutări…

Părinţii Bisericii preiau această tradiţie filosofică – ea însăşi inspirată probabil de modelul indian al gimnosofiştilor… Dar din hăţişul prolix al Noului Testament, cruciaţii sau eroii colonizării Lumii Noi îşi pot

lua drept moto această frază din Luca, în care Isus însuşi spune: „Iar pe acei vrăjmaşi ai mei, cari n-au voit să domnesc peste ei, aduceţi-i aici şi tăiaţi-i în faţa mea” (19, 27). Hitler însuşi, în *Mein Kampfi* nu-l lăuda oare pe Isus care i-a izgonit din Templu, cu biciul, pe negustori (negustori evrei)? Origene, cum am văzut, şi-a justificat automutilarea cu un verset din Matei…

Majoritatea textelor fondatoare ale creştinismului european sunt de la Pavel: creştinismul provine din paulinismul marcat de nevroza cunoscută. în consecinţă, imitaţia propusă amatorilor de *viaţă filosofică creţ tină* trimite mai puţin la un potenţial Isus neobudist, pacifist, nonviolent, tolerant pentru că nu se pronunţă în legătură cu normele morale, blând, modest, afectuos, şi mai mult la un Cristos crucificat, figură în perfectă rezonanţă cu psihismul sadomasochist al lui Pavel din Tars.

Ca să-şi dea iluzia unui control, Pavel pretinde că alege ceea ce e constrâns să accepte; negându-şi impotenţa, el vrea să se convingă de puterea lui fictivă: el vrea, mai întâi pentru sine, apoi pentru întreaga omenire, ceea ce natura îi impune. Modelul eristic nu putea să nu-l seducă pe acest ins ce jubilează impunându-şi penitenţe: să lovească trupul care loveşte, să umilească trupul care umileşte, să rănească trupul care răneşte, să nege trupul care neagă, să oprime trupul care oprimă, să sfâşie trupul care sfâşie, să masacreze trupul care masacrează, să ucidă trupul care ucide – iată deci mecanismul prin care un impotent îşi neagă impotenţa şi face modele din virginitate, castitate, celibat, pentru că oricum nu are de ales…

Sub auspiciile nevrozei lui Pavel, creştinismul oficial trece de la blândeţea lui Isus preafericitul la violenţa lui Cristos cel plin de sânge de pe Golgota. Crucifixul devine semnul prin excelenţă, simbolul ce trebuie venerat: un instrument de tortură devine aşadar alegoria, parabola, metafora multiplicată de milioane de ori a unei spiritualităţi, a unei ideologii, a unei civilizaţii. Să venerezi un cadavru torturat, să doreşti Patimile acestei ficţiuni ca

destin pentru miliarde de bărbaţi şi femei – aventura întrece orice înţelegere…

Voluptatea martiriului

Reprezentarea lui Isus crucificat arată o dată în plus delirul lui Constantin: nu există nicio reprezentare a lui Cristos pe cruce înainte de anul 430 – cu excepţia unui graffiti din secolul al III-lea, făcut probabil în derâdere, descoperit pe zidul unor terme romane şi reprezentând un răstignit cu cap de măgar însoţit de această inscripţie: „Alexamen îşi adoră DumnezeulK. Conciliul de laTrullo (692) pune bazele unei reprezentări care va fi multiplicată la nesfârşit în istorie. Către anul 963, episcopul Geron din K5ln comandă primul crucifix cunoscut care exaltă suferinţele agoniei: corpul aplecat înainte, gura întredeschisă, ochii închişi. In secolul al XIII-lea, pictura inventează reprezentarea stigmatelor. Genul Pietă apare şi el, reprezentând cadavrul pe genunchii Măriei, în 1250, Giunta Pisano pictează un trup al lui Cristos contorsionat, chinuit.

Literatura îşi aduce şi ea contribuţia cu *Legenda Aurea* a lui Jacopo da Voragine (spre 1228-1298) care propune o martirologie şi totodată o explicare a sărbătorilor bisericeşti. Viaţa sfinţilor martiri apare ca o invitaţie la imitarea existenţei acestor eroi ai creştinismului care, la rândul lor, reproduceau Patimile lui Cristos. Trebuie adăugată *Imitaţiunea lui Cristos*, un text atribuit unui călugăr augustinian pe nume Thomas A Kempis (1380-1471), care către sfârşitul secolului al XIV-lea dezvoltă ceea ce titlul anunţă foarte limpede: îndemnuri pioase de a imita *purtarea* şi *viaţa* lui Isus Cristos.

Faţă de cele două texte care constituie adevărate succese de librărie europene – sunt citite, copiate, reeditate masiv, doar Biblia mai rivalizează cu ele… —, arta ilustrează principiul imitaţiei şi arată ce anume trebuie copiat: Patimile atroce ale Răstignitului, iubirea pentru suferinţa care mântuieşte, sacrificiul de sine total, dispreţul faţă de carne, pasiunea pentru moarte, adică

ceea ce am putea numi, reluând o definiţie a erotismului dată de Georges Bataille în lucrarea eponimă, „aprobarea vieţii chiar şi în moarte”…

Momentul istoric specific în care se instaurează nihilismul creştin al cărnii, al erosului nocturn, este momentul martirilor. Imitaţia priveşte aşadar Patimile: altfel spus, un sacrificiu de sine care sub mai multe aspecte seamănă cu sinuciderea, cu scopul de a-l imita pe Cristos, căci suferinţa şi apoi moartea permit răscumpărarea păcatelor lumii, şi astfel dobândirea mântuirii. Craniul de la piciorul Crucii de pe Golgota e socotit a-i aparţine lui Adam, primul om. Crucificarea răscumpără astfel păcatul originar: suferinţa eliberează omul de libidoul ce ne defineşte după Păcatul dintâi.

Ipotetica viaţă eternă se plăteşte cu o moarte adevărată, iată ecuaţia propusă de creştinii care vor să imite Patimile lui Cristos şi se aruncă nebuneşte, aş zice, în nimicirea de sine. Să mori pentru a trăi… Să suferi pentru a te bucura… Gustul pentru martiriu provoacă un val de sânge vărsat, de la primii fanatici prigoniţi sub Imperiul păgân şi până la ultimii dintre ei, la începutul secolului al IV-lea. Pentru aducere aminte, primul martir a fost Ştefan, Sfântul Ştefan, protomartir, evreu convertit la creştinism ucis cu pietre de alţi evrei, dintre care unul, Saul, se va converti devenind Pavel, Sfântul Pavel.

(Să remarcăm în treacăt că, vorbind de „găsirea corpului Sfântului Ştefan”, un creştin ca Jacopo da Voragine precizează că descoperirea de moaşte certifică actul de naştere al corpului sfântului. Astfel, către anul 530, se vorbeşte de „găsirea Crucii lui Cristos”. Or cuvântul „găsire” [*invention* în franceză] poate să însemne, spune lexicograful Alain Rey, o „idee originală în felul de a acţiona”. Proximitatea între această *găsire* / *invenţie* a corpului unui sfânt şi sensul comun de „afirmaţie mincinoasă” e ca un lapsus în istoria creştinismului… Şi oricine ştie că un lapsus este o cale regală ce duce spre inconştient. Inconştientul unui individ, dar şi al unei

civilizaţii…)

Să revenim la martirii noştri: în anul 107, când Sfântul Ignat este ucis la Roma, el îşi atinge scopul: acela de a-i semăna lui Cristos, de a urma modelul lui Isus chiar şi în Patimile sale – mai ales în Patimi. El moare savurând această suferinţă „salvifică” – neologism folosit de Vatican în *Carta personalului din sănătate*… Să suferi înseamnă să exulţi, de vreme ce trăieşti în felul ăsta viaţa lui Cristos, cunoşti suferinţa torturii, trăieşti în carnea ta jubilaţia eristică, deci te apropii de El, dar şi de mântuire, de paradis, de viaţa veşnică. Colţii leului, ţepuşele din fier, grătarele încinse, spânzurătorile, crucile, ţepele, săbiile, cazanele cu ulei încins, paturile de jăratec, toate acestea duc la cer unde Cristos, martirul-şef, te aşteaptă.

Abatoarele de oameni

In *Legenda Aurea*, Jacopo da Voragine povesteşte istorii pioase folosite în predici de numeroşi preoţi. Aceste povestiri îi inspiră pe artiştii care decorează şi cele mai modeste biserici săteşti: sfinţii sunt reprezentaţi cu atributele lor (Ecaterina cu roata, Laurenţiu cu grătarul, Sebastian cu săgeţile etc.), vitraliile prezintă scene din istoria martirilor, bijutierii creează casete în care clericii vor pune bucăţi de oase, fragmente de cadavre, şuviţe din părul unor morţi, bucăţi de pânză legate de falange, vertebre, coaste rupte…

A doua teologie a nihilismului cărnii propune aşadar cultul cadavrului, religia morţii, celebrarea rămăşiţelor pământeşti, adorarea scheletului, ceremonia dezmembrării, sărbătoarea uneltelor de tortură, chermeza viscerelor, praznicul moaştelor, beţiile de sânge, orgiile de carne, bacanalele umorilor corporale, desfrâul jupuiţilor – care prefigurează, toate, orgasmele lui Sade din *Cele o sută douăzeci de zile ale Sodomei* sau ejaculările lui Georges Bataille aplecat peste fotografiile cu suplicii chinezeşti… Creştinul, admiratorul lui Sade şi cel al lui Bataille se întâlnesc, extatici, în acelaşi abator de carcase umane.

Nu putem înţelege mai bine cum a lunecat civilizaţia noastră în perversiune decât urmărind aceste echivalenţe stabilite între suferinţă şi voluptate, moarte şi plăcere, martiriu şi beatitudine, tortură şi bucurie, Patimi şi mântuire, crucificare şi ejaculare, supliciu şi extaz. Eros trăit sub semnul exclusiv al lui Thanatos, iată semnătura nihilismului creştin al cărnii. Istoria stă mărturie: pariul delirant de a transforma nevroza unui om, Pavel, în boală a unei civilizaţii întregi a fost câştigat. Cultul mortifer pe care insul din Tars îl consacră trupului său va fi impus de creştinism întregii comunităţi: abaţiile şi castelele, bisericile şi mânăstirile, puşcăriile şi universităţile Europei medievale sunt construite pe cimitire.

Voragine adună nenumărate exemple de martiri pe care această negativitate a cărnii îi face să exulte. Citim: Sfânta Sabina râde când află că va fi arsă pe rug, căci crede neclintit că moartea îi asigură „fericirea eternaSfântul Pamfil, tras în ţeapă, se „bucura ‘ că decesul său iminent îi va aduce în sfârşit libertatea; după procesul ei, Sfânta Perpetua revine în temniţă fericită, bucuroasă că a fost condamnată la moarte; pe grătarul lui încins, înainte de torturi şi mai cumplite, printre care o eviscerare lentă, Sfântul Laurenţiu îşi sfidează judecătorul spunându-i: „E gata; mănâncă, să vezi cum e mai bună: crudă sau friptă. ” Niciun martir nu se teme de moarte, pentru că a vrut-o, a dorit-o, a optat pentru ea, a iubit-o, iar uneori a căutat-o provocând autorităţile, ca să obţină această modalitate de acces la viaţa veşnică pe care nu i-ar fi adus-o o sinucidere obişnuită – secta interzicea acest procedeu expeditiv…

Să subliniem, în *Legenda Aurea*, acel „Viva la muerte” care a fost (şi încă este pentru unii) viaţa de toate zilele a milioane de creştini: în faţa crucii pe care îşi va da suflarea din urmă, Sfântul Andrei spune: „Ce mult te-am dorit!”;

Sfânta Agnesa, arsă, jupuită, cu gâtul tăiat, este înmormântată de ai săi care „îngropă trupul cu bucurie”; Sfânta Agata, târâtă pe cioburi de sticlă apoi prin jăratec, cu sfârcurile sânilor smulse cu cleştele, glăsuieşte astfel:

„Aceste cazne mă bucură la fel ca aflarea unei veşti minunate, ca vederea unei fiinţe îndelung dorite, ca găsirea unei comoriw; Sfinţii Secundus şi Calocerus înghit catran şi răşină fierbinte: ei „beau cu delicii supreme”; Sfinţii Primus şi Felicianus înghit plumb topit: „Primo a băut plumbul cu delicii, ca pe o apă de izvor”; când judecătorul pune să fie biciuită Sfânta Julieta care îşi poartă pe genunchi fiul, Sfântul Cyrus, copilul cade, se rostogoleşte pe scări, iar „creierii îi sunt împrăştiaţi pe trepte; văzând că micuţul ajunge înaintea ei la ceruri, Julieta se bucură şi mulţumeşte Domnului”; ca un Socrate roman, Sfântul Petru refuză să fugă pentru a scăpa de cazne: „Mă sfătuiţi să fug pentru a insufla celor slabi frica de martiriu, pentru a mă lipsi de o moarte îndelung dorită”; Sfântul Adrian, de douăzeci şi opt de ani, eviscerat alături de soţia sa Natalia, o aude spunându-i: „Eşti fericit, lumina vieţii mele, că suferi pentru Cel care-a suferit pentru tine”. Sfânta Cristina, sfârtecată cu nişte gheare din fier, torturată şi violată de păgânul de taicăsău, îşi smulge cu dinţii o bucată din propria-i carne şi i-o scuipă în obraz: „Ia de aici, tirane, mănâncă carnea pe care-ai zămislit-o”. Furios, tatăl o leagă de o roată şi îi dă foc; incendiul care izbucneşte ucide o mie cinci sute de inşi. E aruncată în apă cu o piatră legată de gât, dar ea revine pe mal; e cetluită într-un coş din fier, fiartă în apă clocotită, răşină şi smoală:,Atunci Cristina a lăudat pre Domnul, care îi hărăzise o a doua naştere, spre a fi legănată apoi ca un prunc”. In fine, e rasă în cap, vârâtă într-un cuptor unde rămâne cinci zile neatinsă şi cântă întruna, două năpârci refuză s-o muşte şi îi ling sudoarea, i se smulge un sân din care curge lapte în loc de sânge, i se taie limba, sfânta o scuipă în obrazul călăului care orbeşte, două săgeţi i se înfig în trup şi, după ce a trecut prin atâtea încercări fioroase, sfânta moare, probabil de plictiseală… Este de înţeles că, într-o zi, Luther a vrut să facă puţină curăţenie în acest abator ridicol!

Creştinismul apare aşadar, în jurul secolului al XlII-lea,

ca un spaţiu mental şi intelectual, ontologic şi metafizic, spiritual şi filosofic, în care oamenii nu ştiu să se bucure decât de trupul distrus, tăiat, crestat, martirizat, eviscerat, ars, decapitat, tranşat, tras în ţeapă, înecat, sfâşiat, biciuit, spânzurat, lovit, ciomăgit, crucificat, violat, spintecat, lapidat, torturat, sfârtecat, înăbuşit, asasinat, strivit, devorat, legat, bătut, tăiat cu fierăstrăul, ucis. Inevitabil, lista acestor voluptăţi creştine te duce cu gândul la cele din castelul Silling al Marchizului, apoi la cele descrise de autorul *Anusului solar*. această coşmelie metafizică hrăneşte partea sulfuroasă a numeroase suflete de corpuri creştine. Departe de *ceea ce poate face corpul* spinozist, iată rezultatul a *ceea ce trebuie sâ facă trupul* formatat de ficţiunea creştină: sfinţenia prin abjecţie.

Partea a doua TROPISMUL SADIC

Prozeliţii lui Sade

Voragine şi Sade – la care îl adaug pe Georges Bataille – duc aşadar o luptă identica. Da, a fost proclamată moartea lui Dumnezeu, dar la ce bun dacă n-a fost urmată de descreştinare? Fără acest efort de dezinfecţie filosofică, în chestiunea corpului ca şi în multe altele, destui atei rămân creştini: adică incapabili să conceapă corpul, sexul, sexualitatea altfel decât din perspectiva nihilismului cărnii în care cred. Aceşti falşi subversivi, adevăraţi gnostici creştini, rămân contaminaţi de pasiunea tanatofilă. De îndată ce apare un corp, voluptatea devine un delict care impune aplicarea Legii. Paradoxal, nu vom găsi mai straşnici păzitori ai Legii decât aceşti pretinşi eliberatori de sub puterea ei…

Acest moment sadian al gândirii franceze corespunde perioadei structuraliste, perioadă fastă pentru delirurile textuale, semiologice, semiotice, lingvistice, dar nefastă pentru istorie, biografie, fapte şi, la drept vorbind, pentru o raţiune sănătos folosită… Textul nu mai avea nevoie de context, deconstrucţia structuralistă se mulţumea cu fragmentul, la fel cum creştinii extrapolează lumea pornind de la un spin din adevărata coroană a lui Cristos

sau de la un fragment din adevărata cruce... In ochii structuraliştilor, orice carte redevenea *Cartea* tradiţiei monoteiste. Lectura revenea la tropismul scolastic: trăncăneală, mult fum, religie a absconsului, retorică fără sfârşit, chiţibuşereală conceptuală, trimiteri repetate la infinit în chiar corpul textului, suficient sieşi: lumea dispărea în faţa paginii care devenea lume şi o înlocuia total pe cea reală.

De unde interpretări extravagante şi contrasensuri faimoase despre câţiva idoli ai epocii – între care Sade şi Bataille, tandem celebru care a însemnat momentele de glorie ale mai multor locuri sacre: Cerisy-la-Salle şi Saint-Germain-des- Prés, Vincennes şi Collège de France, Ecole Normale Supérieure şi spitalul Sainte-Anne, Sorbona şi strada Racine... Câţiva dintre militanţii (inclusiv minori) de atunci îşi declară azi, fără teamă de contradicţie, convertirea la catolicismul roman, simpatia pentru Benedict XVI, şi menţionează în treacăt pasiunea lor rămasă intactă pentru marchizul de Sade şi Georges Bataille. Normal.

Lacan, unul dintre marii mistificatori ai epocii, tovarăşul de drum al falşilor subversivi (şi, ca detaliu anecdotic, soţul fostei neveste a lui Bataille, Sylvia), îşi aduce şi el contribuţia *post mortem*, în 2005, când i se publică două conferinţe intitulate *Triumful religiei* (1974) şi *Discurs pentru catolici* (1960). In prima, afirmă:‚Adevărata religie este religia romană. încercarea de a le pune pe toate pe acelaşi plan şi de a face aşa-numita istorie a religiilor e scandaloasă. Există *o singură* religie adevărată, religia creştină. ” Abia a debitat această banalitate, că scamatorul lansează o perdea de fum, nevoit să recuze istoria.

Această religie (sadiană) nu mai există, a murit cum mor toate. Data ei de naştere este 1947, cu începutul sulfuros al publicării ediţiei Jean-Jacques Pauvert. Data decesului – 1990, când, legată în piele albastră ca Rousseau ori Kant, e publicată în „Pléiade”... Sade a fascinat cvasitotalitatea inteligheţiei din a doua jumătate a secolului XX: Breton şi

Char, Beauvoir şi Bataille, Klossowski şi Blanchot, Foucault şi Deleuze, Lacan şi Barthes, Sollers de asemeni… Azi putem în sfârşit să facem istorie, să încetăm să întreţinem mitul, să citim cu adevărat.

Paulinismul Marchizului

Căci gândirea lui Sade, ca filosofie radicală a hedonismului feudal având ca principiu fundamental negarea celuilalt şi voluptatea în crimă, cultivă nihilismul creştin al cărnii mai mult decât îl respinge. Intr-adevăr, dedicaţi cultului lor, prizonieri ai religiei lor textuale, ignorând istoria şi biografia, sadienii îl prezintă pe delincventul sexual Sade ca pe un teoretician livresc al profunzimilor sufletului omenesc. In legenda lor, Marchizul, deşi indestructibil legat de sângele lui albastru, apare ca un revoluţionar; libertinul, falocratul e deghizat în eliberator al iubirii; călăul dovedit – o confirmă orice biografie – devine o victimă a sistemului…

Ură viscerală contra femeilor, voluptate în a provoca suferinţă, altora, dar şi lui însuşi, gust pentru penitenţă, extaz în tortură, înjosire a corpului, pedepsire a cărnii, gust pentru scenografia şi teatralizarea violenţelor, plăcere asociată cu supliciul, libidoul considerat o fatalitate: creştinismul paulinian, martirologia romană, imitarea corpului Răstignitului nu sunt departe… Sade practică acelaşi soi de voluptăţi ca Sabina, Pamfil, Perpetua, Laurenţiu, Andrei, Agnesa, Agata, Secundus, Calocerus, Julieta, Petru, Adrian, Natalia, Cristina, Ecaterina şi ceilalţi din *Legenda Aurea*.

Pentru cei mai mulţi sadieni din perioada structuralistă, Sade funcţionează ca un *écrivant*, un *écrivain*, un *scripteur*, un *logothète*, un *auteur*, un *narrateur*, un *romancier*. Producător de diseurs, creator de limbă, plugar al câmpului lingvistic, Sade n-ar comite decât „crime de scriitură, scelerate doar la nivelul sintacticii şi retoricii”. Biografia fiind eludată, viaţa omului trecută sub tăcere, istoria singulară şi generală fiind evacuate, cultul textului în chip de prescură poate începe.

Dacă însă procedăm invers, interpretând opera din perspectiva vieţii, confruntând informaţiile biografice, condiţiile istorice în care s-a produs discursul, citind corespondenţa, dacă părăsim lectura microscopică textuală şi propunem erudiţia unei lecturi existenţiale, ce vom descoperi atunci? Că Sade formulează a doua teologie a nihilismului creştin al cărnii; că, în perioada de după moartea lui Dumnezeu, propune un eros nocturn nu mai puţin creştin, identic cu cel din prima teologie; că reactivează ura milenară contra femeii şi propune infinite variaţii pe tema corpului feminin ca o hazna pentru dejecţiile bărbaţilor; că transformă corpul într-un obiect şi îl supune unui simplu joc al fatalismului, un sinonim posibil pentru Providenţă; că supune carnea determinismului unui libido irepresibil, un gen de dictat al Naturii la fel cum ar fi unul al lui Dumnezeu…

Biografia unui scelerat

Am studiat dosarul Sade într-un capitol din cartea mea *O contraistorie a filosofiei*. Nu dezvolt subiectul din nou, dar reiau rapid argumentele pentru a arăta că Sade – biografia o confirmă – nu e o victimă a puterii (regale, revoluţionare, imperiale), ci, sub oricare din aceste puteri, un călău… O demonstrează cele trei scandaluri care, cu toată impunitatea de care beneficiau aristocraţii sub regimul monarhic, îi vor aduce trei procese: afacerea Testard (1763), afacerea Keller (1768), afacerea Marseille (1772). Alte crime n-au mai ajuns niciodată în faţa tribunalelor, graţie complicităţilor pe care Marchizul le avea în poliţie şi justiţie. De asemeni, nu se va şti niciodată ale cui erau osemintele umane găsite în grădina lui – o glumă proastă, potrivit Marchizului…

Cele trei scandaluri arată că Sade e sadic şi în viaţă, că nu se mulţumeşte să creeze o lume de fantasme, să delireze pe hârtie, să fie un Krafft-Ebing al sufletului sexual. Teoreticianul *Filosofiei în budoar* a fost un practician al delincvenţei sexuale: răpiri, otrăviri, sechestrări, ameninţări cu moartea, violenţe, lovituri şi

răniri, atrocităţi, tratamente inumane şi degradante, violuri, torturi – sunt termenii moderni pentru a-i califica faptele şi gesturile. Deci scriitura nu e, cum s-a spus adesea, sublimarea ce-l împiedică să treacă la fapte (mai curând puşcăria îl împiedică să recidiveze…)» ci broderia literară şi filosofică executată pe-o urzeală autobiografică.

Sade sadicul scenografiază, teatralizează şi teoretizează sadismul: şi vorbeşte din experienţă, pentru că a lovit femei, le-a violat, inclusiv la modul sodomit, le-a legat, biciuit, rănit cu un cuţit, le-a picurat ceară topită pe răni, le-a ameninţat că le ucide cu pistoale şi cuţite, le-a drogat cu cantaridă pentru a abuza de ele. Procesele judiciare se împotmolesc în aranjamente: Marchizul îşi plăteşte victimele ca să le cumpere tăcerea, îşi valorifică relaţiile pentru a scăpa de justiţie sau a obţine tratamente de favoare, beneficiază de complicitatea poliţiei pentru a evita o arestare etc. Sade, victimă? Să fim serioşi…

Să precizăm că ateul, faimosul autor al *Dialogului între un preot şi un muribund*\ are nevoie de Dumnezeu pentru că, fără El, nu mai există plăcerea de a-L insulta, voluptatea de a lansa blasfemii şi a comite sacrilegiul – opera de hârtie e plină de puneri în scenă catolice. Această nevoie de creştinism o regăsim şi în procesul Jeanne Testard care, în mărturia ei, precizează că Marchizul s-a masturbat într-un potir de cult, că a însoţit la împărtăşanie o fată pe care apoi a violat-o şi i-a vârât prescuri sfinţite în vagin, că a dat jos de pe peretele decorat cu gravuri obscene şi imagini pioase („două stampe cu Cristos, un Calvar şi o Fecioară”) trei crucifixuri de fildeş, le-a călcat în picioare şi le-a pângărit cu spermă, că, după ce mai întâi s-a asigurat de credinţa catolică a victimei sale, l-a hulit pe Dumnezeu şi a declarat că „Isus Cristos era un tăntălău, iar Fecioara o ştoarfa‘, că a silit-o pe Jeanne Testard să ia un laxativ, apoi să se uşureze pe un crucifix… Cam mult credit acordat fetişurilor religiei creştine, pentru un ateu! Este o pietate în răspăr, dar nu mai puţin pietate, faţă de ceea ce, în ochii unui ateu adevărat, nu înseamnă nimic!

Câtă devoţiune stranie faţă de nişte crucifixuri, prescuri, imagini pioase, potire bisericeşti! Să fie oare Sade ateu – sau gnostic creştin?

Ura (creştină) faţă de femei

Sfântul Pavel urăşte femeile, am văzut şi de ce; Augustin, cititor zelos al Genezei, o găseşte vinovată de păcatul originar pe Eva, apoi extinde vina la totalitatea femeilor; Părinţii Bisericii continuă construcţia intelectuală a edificiului misogin şi falocrat creştin: creştinismul pune la stâlpul infamiei corpul femeii, pântecele ei care ascunde şarpele, sexul prin care acesta se strecoară în ea. Sexul, libidoul? — O fatalitate funestă.

Marchizul de Sade preia toate aceste poveşti odată cu nevroza creştină a urii faţă de femei. în toată opera lui, în toată viaţa lui, Sade vede corpul femeii ca un sac pentru spermă, un receptacul de mizerii, un rezervor de puroaie, şi nu încetează să susţină că pântecul femeii este o pubelă în care se fabrică viaţa, năpasta supremă, motiv pentru care trebuie sodomizate, iar coitul natural e respins cu oroare. Iată ce-i recomandă unei femei un libertin din *Cele o sută douăzeci de zile*-. „In general, faceţi-o cât mai puţin prin faţă; amintiţi-vă că acest organ infect pe care natura l-a format delirând e cel care ne dezgustă cel mai mult".

Tiradele misogine abundă în operă. Astfel, în *La Nouvelle Justine'*. „Femeile, create anume pentru plăcerile noastre, au obligaţia de a le satisface, oricând şi indiferent sub ce formă:

dacă refuză, trebuie ucise ca nişte creaturi inutile, ca nişte animale primejdioase/4 Apoi, în *Filosofia în budoar*. „Destinul femeilor este să fie asemeni căţelei ori lupoaicei: ele trebuie să aparţină tuturor celor care le vor". Şi, revenind la *Cele o sută douăzeci de zile ale Sodomev*. „Limba unei femei e bună doar să lingă un cur"...

Să ne oprim aici, să nu avem cruzimea de a demonta în detaliu obişnuitul discurs despre Sade feministul, Sade eliberatorul sexului, Sade amicul femeilor... In chestiunea statutului ontologic al femeilor, Sade şi Pavel sunt de

aceeaşi parte a baricadei! Premisă nu prea favorabilă unei erotici solare, feministe, egalitare.

Voluptatea în moarte

La fel ca Voragine în *Legenda Aurea*, Sade asociază voluptatea cu moartea, bucuria cu caznele, extazul cu masacrul. în cartea mea *O contraistorie a filosofiei*, făceam un rezumat al voluptăţilor catalogate în *Cele o suta douăzeci de zile ale Sodomei*. Să-mi fie permis un citat pur şi simplu. Iată lista: „Să ejaculezi pe faţa unei fetiţe”; să urinezi pe sexul unui preot; să înghiţi mucii unei babe; să bei urina unui bolnav la pat, jegos şi împuţit; să ejaculezi în părul cuiva, pe fese sau pe orice alt mădular; să rupi un cur, un vagin; să acoperi un corp lăsând la vedere o parte; să savurezi felurite duhori – băşini, excremente, sudoare; să înghiţi o fiertură de jeg, murdărie, fecale umane dospite în şampanie; să mănânci mizeria adunată între degetele de la picioare; să aspiri râgâitul unei femei; *idem*, băşinile; să bei voma unei femei îndopate cu vomitiv; să mănânci alimente înmuiate în sexul unei octogenare; să lingi anusul plin de bube al unui bătrân nespălat; să bei sânge menstrual; să mănânci materiile rezultate dintr-un avort şi fetuşi; să savurezi felurite fecale umane, calde, călduţe, reci, uscate, umezite cu urină, fermentate, mucezite; să bei purgative făcute din lapte; să imiţi ţipetele unui copil; să fii înfăşat ca un sugar; să deflorezi o virgină cu un căcat întărit; să biciuieşti cu diverse obiecte: vergi muiate în fecale sau în oţet, bice cu corzi din oţel, cu curele din piele şi cârlige; să fricţionezi rănile cu urină; „să tragi băşini într-un pahar de şampanie”; să fii legat de o scară, apoi să-ţi fie străpunse testiculele; *idem* capul mădularului, fesele; să fii ars cu cleşti înroşiţi în foc, înţepat cu o sulă de cizmar; să vâri un beţigaş cu spini în uretra unui bărbat; să picuri pe sex ceară topită de la o lumânare; să ţi se lege articulaţiile şi să fii strâns de gât; „să pui să-ţi coase gaura curului”; să îmbibi părul de pe trup cu un lichid inflamabil şi să-i dai foc; să arzi anusul cu o lumânare; să te distrezi trăgând băşini în gura cuiva; să huleşti; să stropeşti cu apă

clocotită pe cineva; să-ţi freci trupul cu pietriş adus la incandescenţă; să te masturbezi pe un sicriu; să profanezi cadavre şi cimitire; să ucizi o fată şi s-o sodomizezi în secunda de după asasinat; să ejaculezi privind o execuţie capitală; să simulezi o omucidere – să închizi pe cineva într-un sac, să-l coşi, să-l arunci în apă, să-l scoţi înapoi; să arzi de viu corpul unei femei; să închizi un om într-o cuşcă din fier, fără posibilitatea de a sta în picioare, nici aşezat; să umfli o femeie cu foaie de forjă suflându-i în anus până când plesneşte; să sodomizezi un curcan, să-l decapitezi în clipa ejaculării; *idem* cu câini, pisici, ţapi, lebede, capre; să fii sodomizat de un cal, de un taur; să-ţi vâri în anus un şarpe; să închizi pe cineva într-un sicriu; să simulezi o execuţie; să crucifici; să vâri pe cineva într-o pompă de vid; să faci spălături cu ulei clocotit; să faci o femeie să avorteze; să sângerezi până la pierderea cunoştinţei; să faci un caltaboş din propriul tău sânge şi să-l mănânci; să arzi răni cu fierul înroşit în foc; să scoţi dinţi; să loveşti cu ciocanul; să rupi mădulare; să scoţi ochi, să crestezi, să tranşezi, să tai corpuri; să amputezi mâinile şi picioarele unui om şi să-l sodomizezi în fiecare zi timp de un an; să arunci un om „într-un cuptor încins”; să organizezi spectacole cu spânzurări; „să umpli şanţuri cu cadavre”. Iar asta pe patru sute de pagini… Prefer s-o scurtez! In *Sade*, *Fourier*, *Loyola*, Barthes vorbeşte de despre „principiul de delicateţe” al marchizului de Sade; iar Bataille scrie în *Erotismul’*. „Limbajul lui Sade ne îndepărtează de violenţă”. Aferim…

Partea a treia

O TEOLOGIE NEGATIVĂ TANATOFILĂ

Sade *versus* Bataille

Toate argumentele apărătorilor lui Sade se regăsesc în *Erotismul* lui Georges Bataille. Lăudătorii se mulţumesc să repete prosteşte: călăii sunt de fapt „victimele”, pentru că ele văd în Marchiz o pradă bună de ţepuit; „călăul” este o victimă a săracilor, a unor persoane fără moralitate (prostituate, femei de moravuri uşoare, şomere), invidioşi

pe un proprietar bogat şi cu sânge albastru; faimoasele violenţe ale lui Sade sunt curente, banale, obişnuite în epoca şi mediul respective; în plus, ele nu sunt niciodată fatale, nu a fost ucis nimeni etc. Aceşti apărători ai Marchizului mă duc cu gândul la frenologul care, examinând craniul lui Sade (fără să ştie nimic despre proprietar), trăgea concluzia că ţeasta era a unui om blând şi evlavios. Apoi, înşelându-se doar cu un mileniu, adăuga: „Se poate să fi fost un Părinte al Bisericii”…

Bataille îl citeşte pe Sade în 1926 şi prefaţează *Justine sau Nenorocirile virtuţii* în 1950. *Erotismul* conţine două texte despre Marchiz: „Omul suveran al lui Sade” şi „Sade şi omul normal”, reciclări ale aceleiaşi prefeţe. In ultimul text, se poate citi; „In viaţă, Sade a ţinut seama de semenul său” – desigur, depun mărturie victimele, Rose Keller, Jeanne Testard, protagoniştii afacerii din Marsilia! Ca şi scheletul necunoscut din grădină.

O altă aserţiune pentru apărarea lui Sade: „maturitatea lui politică fondată pe simpatia pentru popor”, la care se adaugă adesea opoziţia lui la pedeapsa cu moartea. Or, înscrierea lui în partida revoluţionarilor ţine de simplul oportunism politic, ca şi dorinţa lui de i se spune Ludovic: în schimb, clemenţa faţă de aristocraţi în Tribunalul revoluţionar dezvăluie analiştilor mai subtili empatia lui de clasă. Ura lui Sade împotriva poporului a fost constantă: atât în operă, unde găsim pagini care susţin masacrarea lui în masă, cât şi în rarele scrisori pe care le scrie când ştie că vor scăpa de cenzură.

Citim în *La Nouvelle Justine*:, Animalul feroce cunoscut sub numele de popor se cere condus cu o mână de fier: în clipa în care îl laşi să devină conştient de forţa lui, eşti pierdut/4 Apoi: „Dacă aş fi monarh, sângele impur al plebei ar curge în toate clipele vieţii mele”. Sade, amic al poporului? Un simplu gest de cinism politic. Cât despre opoziţia lui faţă de ghilotină, ea datează din vremea când lâncezea în temniţă şi privea zilnic, de la fereastră, decapitarea condamnaţilor! Poziţia lui teoretică pare mai

mult o asigurare pe viaţă pentru viitorul său apropiat, în epoca revoluţiei…

Citind diferitele versiuni ale operelor lui Sade putem constata că ideile lui se schimbă după cum bate vântul politic: lucru uimitor, de fiecare dată sunt acordate cu tendinţa momentului! Gustul structuraliştilor pentru *text* nu mergea până la gustul pentru *texte* şi pentru confruntarea lor: exerciţiul, implacabil, arată că eroul pretins subversiv şi libertar scrie adesea pagini înflăcărate elogiind creştinismul şi monarhia, ca orice libertin care se respectă, pentru că poporul are nevoie de disciplina impusă de preot şi de rege, pe când el, mare senior şi om odios, n-are nevoie de aceste ciomege bune pentru popor.

Să citim: „Să nu deschidem niciodată ochii poporului; trebuie lăsat să vegeteze în prejudecăţile lui – este un lucru esenţial. […] Poporul trebuie ţinut permanent sub sceptrul tiranilor; să apărăm tronurile, ele vor proteja Biserica, iar despotismul, odrasla acestei alianţe, ne va menţine drepturile noastre în lume. Turma oamenilor se paşte doar cu biciul/4 Urmează un elogiu adus Inchiziţiei… Sade, republican? Sade, ateu radical? Sade, anticreştin?

Călăul? — O victimă

Ultimul argument al lui Bataille în favoarea lui Sade: „Limbajul lui Sade este limbajul unei victime.w Avem aici o culme a sofismului! La Bastilia, unde sărmana victimă poate primi vizite şi poate să scrie, Sade îndură o „pedeapsă crudă”, crede Bataille – şi te întrebi dacă nu visezi când citeşti, sub pana unui om care ştie ce este o pedeapsă crudă (supliciul chinezesc care-l extazia, bunăoară), că Marchizul e victima deplânsă de bibliotecar! Cât despre victimele furiei criminale a personajului, acestea nu au parte de nicio compasiune în opera completă a lui Bataille. Aceeaşi remarcă în ce priveşte dosarul Gilles de Rais, pe care prefer să nu-l mai deschid aici.

Apare atunci religia unui biet Sade, victimă a tiraniei puterilor succesive, legenda unui om închis şi persecutat în mod samavolnic (ţapul ispăşitor perfect al „soacrei”…),

mitul unui filosof neînţeles de familie, de rege, de revoluţionari, apoi de împărat, ficţiunea unui gânditor a cărui unică vină e că a vrut să cerceteze sufletul omenesc, să coboare în străfundul lui, şi a cărui singură crimă e că şi-a consemnat pe hârtie descoperirile în materie de psihologie abisală: un soi de Freud inofensiv vârât în puşcărie de nişte oameni răi…

Regăsim aici obişnuita logică (oricine a intrat o dată într-o puşcărie constată permanenţa acestei logici) a victimei transformate în călău şi a călăului prezentat ca victimă. Bataille scrie: „Limbajul lui Sade este limbajul unei victime/4 Eu unul aş scrie mai degrabă: „Limbajul lui Sade este limbajul unui călău care, ca toţi călăii, se prezintă ca o victimă/4 Care sunt argumentele lui Bataille pentru a susţine asemenea inepţie?

Dacă un călău autentic ar trebui să descrie scenele la care e supusă o victimă, el nu ar scrie ca Sade. Altfel spus: stilul, sintaxa şi gramatica, vocabularul exprimă adevărul unui personaj. Un călău scrie ca un călău, o victimă scrie ca o victimă. Or Sade, e limpede, nu scrie ca un călău! De ce mai avem nevoie de tribunale, dacă un profesor de franceză care citeşte textul unui deţinut poate da o sentinţă mai bună? Religia semiologiei face mai multe ravagii decât s-ar crede…

Ce contează că scrie patru mii de pagini îndemnând la voluptatea crimei, că sadismul ocupă un loc central în viaţa lui, că a avut procese concrete şi victime reale, cu nume şi prenume, că n-a dat niciodată explicaţii privind cadavrul îngropat în grădina lui? Toate acestea nu înseamnă nimic atâta timp cât stilul arată nu eleganţa proprie celor din casta lui, de rangul său, de originea sa, ci faptul că n-ar putea aparţine lumii călăilor…

Bataille argumentează. Intr-un pasaj bizar din *Erotismul*, se declară deprimat (bietul de el!) de mărturia unui deportat în lagărele naziste, şi propune un joc: să inverseze rolurile, cerându-i să scrie acest text nu victimei, ci călăului. Iar Bataille se prinde în joc: „M-am repezit la el

insultându-l şi, cum avea mâinile legate la spate şi nu se putea apăra, i-am strivit faţa cu pumnii; a căzut, iar eu l-am călcat în picioare;

îngreţoşat, am scuipat o faţă tumefiată. Nu m-am putut opri să izbucnesc în hohote de râs: insultasem un mort!" Apoi adaugă: „Aspectul excesiv al acestor câteva rânduri nu este, din păcate, neverosimil… Dar este improbabil ca un călău să scrie vreodată în felul acesta. " Pe cuvânt de bibliotecar – şi gata demonstraţia…

(Nu voi avea cruzimea să fac o analiză textuală a acestor câteva rânduri în care Georges Bataille încearcă să descrie o scenă de tortură din punctul de vedere al călăului, folosind nepotrivit un „cumK care, potrivit oricărei logici, presupune o relaţie de cauzalitate între mâinile legate la spate şi imposibilitatea victimei de a se apăra, o situaţie care-l aţâţă pe torţionar, fiind în acelaşi timp o inferenţă greu de imaginat în afara licenţei literare… Dacă Bataille ar avea dreptate, acest mod de a maltrata limba ar fi dovada că autorul are stofa de călău… Insă Bataille se mulţumeşte să tortureze scriitura, păcat minor.)

De unde un paradox rezumat astfel: un călău nu poate scrie într-o limbă literară; deci Sade, care scrie într-o limbă literară, nu este un călău. Paralogismul funcţionează şi pentru Bataille care, dovadă colecţia „Pléiade", scrie în limba literară, deci n-ar putea să fie un călău. Vom citi cu interes memoriile lui Lacenaire, amintirile lui Sanson, călăul regelui, vom mai putea adăuga *Kommandant in Auschwitz*, confesiunea excelent scrisă de Rudolf Hôss; vom găsi în ele o limbă literară folosită de oameni care totuşi au ucis oameni… Impunitatea prin literatură ţine de jurisdicţia de excepţie practicată de înşişi oamenii de litere!

Confesiunea unui corp

Subscriu la diagnosticul pus de Nietzsche în primele pagini din *Ştiinţa voioasa*, şi nu încetez să-l repet, să-l rostesc şi să-l scriu. Citez această pagină sublimă: „Mascarea inconştientă a necesităţilor fiziologice sub

mantia obiectivului, a idealului, a spiritualităţii pure merge înfricoşător de departe şi m-am întrebat adesea dacă, de o manieră generală, filosofia nu a fost cumva până acum doar o interpretate a trupului şi o *înţelegere greşită a acestuia*. In spatele înaltelor judecăţi de valoare care au condus până acum istoria gândirii se ascund neînţelegerile alcătuirii trupeşti, fie a individului, fie a stărilor sociale sau a raselor în totalitate. Toate acele nebunii îndrăzneţe ale metafizicii şi în special răspunsurile lor privitoare la *valoarea* existenţei pot fi considerate întotdeauna şi în primul rând drept simptome ale anumitor trupuri. „[1]

Iată de ce, ca nietzschean, deci ca adversar al religiei structuraliste, doresc să readuc în lumea filosofică biografia, cale de acces ideală spre operă. Nu pentru bârfa, anecdotă, pentru caracterul spumos sau facil, sau chiar pentru excluderea filosofiei, ci pentru că această metodă (magistral folosită de Lou Andreas-Salomé în cazul lui… Nietzsche, în *Friedrich Nietzsche à travers ses œuvres*) ne permite să înţelegem mai bine producerea ideilor, logica gândirii, arhitectonica sistemelor.

Fireşte, acest tratament nu poate funcţiona pentru un mit ca Isus. în schimb, cazul lui Pavel din Tars oferă o ilustrare din cele mai pertinente a relaţiei între „înţelegerea greşită a trupului” unui impotent şi universalizarea sa metafizică prin forţa legiunilor imperiale… Ar fi multe de spus şi despre relaţia foarte oedipiană dintre Augustin şi mama sa Monica, scenele isterice dintre cei doi, convertirea fostului adept al lui Mani, viitor sfânt al Bisericii catolice, la religia mamei sale adorate, *Confesiunile* ca declaraţie de iubire făcută mamei…

Augustin consemnează în *Confesiuni* „lacrimile zilnice” (XI, II, 1) vărsate de Monica pentru ca fiul ei, maniheist şi fost desfrânat, să devină creştin. Acest text major în istoria

1 Ştiinţa voioasă, trad, de Liana Micescu, în Fr. Nietzsche Ştiinţa voioasă. Genealogia moralei. Amurgul idolilor, Humanitas, 1994, p. 12. (N. t.)

autobiografiilor filosofice subliniază de asemeni dorinţa „prea carnală” (V, VIII, 15) a mamei pentru el, ceea ce îi justifică şi explică plecarea la Roma cu scopul de a se îndepărta *fizic* de ea. Adoptând religia Monicăi, Augustin se oferă mamei sale… dar nu avem suficient loc, aici, pentru o psihobiografie a relaţiei oedipiene a celui mai important Părinte al Bisericii… Să revenim la Sade.

Gilbert Lély, un biograf al Marchizului, semnalează conformaţia sexuală specială care l-ar face să asocieze ejacularea cu durerea – prea frumos ca să fie adevărat… Ceea ce defineşte „algolagnia” sa, altfel spus asocierea patologică între plăcere şi durere, voluptate şi suferinţă, extaz şi violenţe, şi-ar avea prin urmare sursa într-o particularitate fiziologică? Poate aceea pentru care, în testamentul lui, Sade interzice categoric să i se facă o autopsie, indiferent sub ce motiv?

Filosoful determinismului naturii şi al fatalităţii materiei voia să evite ca mecanismul erosului său nocturn să fie dezvăluit? Pe acest teren, într-adevăr, călăul poate foarte bine să fie numit victimă…

Orb, paralitic şi sifilitic

Dacă biografia nietzscheană deschide perspective interesante asupra operei, e cert că, pentru a aborda *Erotismul* lui Georges Bataille şi a-i găsi un maximum de sens, e necesar să te apleci asupra vieţii autorului. Neîndoielnic, apropierea lui intelectuală şi filosofică de Sade are la bază o înrudire psihologică, biologică, fiziologică şi chiar psihiatrică: un om care găseşte atâtea scuze pentru inacceptabil e unul care simte că mizele procesului îl privesc personal…

Tatăl lui Georges Bataille, bolnav de sifilis în fază avansată, era deja orb în momentul concepţiei, iar evoluţia tabetică îi provoacă o paralizie pe când copilul are trei ani. Bolnavul se scapă pe el, horcăie, urlă. Mama are o primă tentativă de sinucidere, dar e salvată la timp. Mai târziu încearcă să se înece: fiul pornit în căutarea ei o găseşte în apă până la mijloc. Vorbind despre toate acestea într-o

scrisoare către fratele său, Bataille scrie în 1961: „Legat de chestiunea ştiută, am rămas nebun pentru toată viaţa. ” Să-l credem pe cuvânt.

La paisprezece ani, iubirea declarată cândva pentru tată se transformă în ură: „Urletele pe care i le smulgeau neîncetat durerile sfâşietoare provocate de tabes (dintre cele mai groaznice, după medici) au început să-mi provoace o bucurie obscură. In plus, murdăria şi mirosul respingător la care-l condamnau infirmităţile lui (se întâmpla să facă pe el) erau departe de a-mi fi atât de neplăcute pe cât credeam.44 Bataille pretinde că tatăl ar fi încercat atunci să-l abuzeze sexual. In *Georges Bataille*, *la mort à l’oeuvre*, scrupulosul său biograf, Michel Surya, vorbeşte de un posibil viol…

în 1914, Georges Bataille se converteşte la catolicism, se botează, primeşte confirmarea. Viitorul autor al volumului *Les Larmes d’Eros* devine extrem de pios, merge la slujba de dimineaţă, se roagă cu fervoare, se spovedeşte regulat. Această perioadă a vieţii lui – are şaptesprezece ani – este o perioadă de automutilări. La sfârşitul lui august, mama maniacodepresivă şi fiul părăsesc oraşul Reims, lăsându-l pe tată sub bombardamente, cu o slujnică. în 1917, Bataille intră la seminar pentru un an. în anul următor apare prima lui carte: *Notre-Dame de Reims*. Petrece un sejur într-o mânăstire şi se gândeşte să devină preot. într-o scrisoare către Kojève din 6 decembrie 1937, Bataille vorbeşte despre „rana deschisă care e viaţa saK.

în fapt, întreaga lui existenţă se află sub semnul rănii. Bataille mărturiseşte experienţe mistice recurente: moartea în arenele madrilene, pe 22 mai 1922, a toreadorului Manuel Granero, cu craniul străpuns de un corn şi cu ochiul scos; „un soi de năuceală extatica4 în faţa unei scene de copulaţie anală între două maimuţe, la grădina zoologică din Londra, în 1927; tot în 1927, descoperirea unei fotografii cu un supliciu chinezesc care prezintă o femeie goală, cu sânii tăiaţi, cu coastele vizibile în cele două răni căscate din care şiroieşte sângele:,Acest

clişeu a avut în viaţa mea un rol decisiv4, scrie el (fotografia o avea de la Adrien Borel, psihanalistul lui timp de un an); masturbarea pe cadavrul mamei sale, în Rue de Rennes, pe 15 ianuarie 1930; proiectul de a sacrifica o fiinţă umană pentru a constitui şi sanctifica o societate secretă sub un stejar fulgerat din pădurea Marly, lângă Saint-Germain-en-Laye, 1937; şi numeroase scene de bordel în care cheltuieşte sume enorme…

Bataille cunoaşte lungi momente de depresie nervoasă, şi crize nesfârşite de disperare. în timpul şedinţelor de psihanaliză, Adrien Borel îi spune că, dată fiind starea lui, cel mai bun tratament ar fi scrisul. Zis şi făcut. Au urmat povestiri, inspirate de experienţe personale, presărate cu fragmente autobiografice, printre care *LAnus solaire*, *Ma Mère*, *Madame Edwarda*, *Istoria ochiului*. Dar şi texte teoretice ca *LErotisme* sau *Les Larmes dEros*, care se prezintă ca o teorie generală – deci susceptibilă de a fi universalizată – a erotismului.

Un gnosticism creştin

Desigur, filosoful invocă „experienţa interioară**, respinge filosofia universitară de birou şi de catedră – e partea lui cea mai simpatică. Subliniază însă chiar din introducerea la *Erotismul*:„Această carte se reduce la viziunea de ansamblu asupra vieţii umane, reluată mereu din unghiuri de vedere diferite. ” O „viziune de ansamblu asupra vieţii umane** ce pleacă de la o „experienţă interioara* şi care, prin mai multe aspecte, nu face altceva decât să transforme *confesiunea unei subiectivităţi*, idiosincrazia lui, în *teorie generală a erotismului*.

Putem admite că Bataille propune *o* teorie a erotismului; el însă crede că enunţă astfel *teoria* erotismului, ceea ce impune un examen critic… Eu cred mai curând că propune una dintre versiunile nihilismului cărnii din civilizaţia iudeo-creştină, versiunea ei de după moartea lui Dumnezeu. Filosoful pleacă de la particular, ca toţi ceilalţi, inclusiv şi mai ales filosofii, dar nu reuşeşte să se înalţe la universal şi rămâne captiv al particularului.

Erotismul lui Georges Bataille propune mai puţin o teorie subversivă, postcreştină, a erotismului, cât o interpretare gnostică şi creştină a erosului, ca la Sade, din perspectiva teologiei negative. Nu cred în convertirea lui Bataille la ateism (în 1922), în evoluţia lui fără Dumnezeu, sub semnul unor experienţe subiective radicale şi al unor lecturi, printre care cea a lui Nietzsche. Prefer o altă ipoteza: Bataille îşi orientează catolicismul în dublul sens al gnosticismului şi al teologiei negative.

Bataille este gnostic, la fel ca Sade, căci crede în posibilitatea unei cunoaşteri generale într-o lume marcată de negativitate – realul e creat de un demiurg rău, sau e urmarea gestului Evei... în curentul gnostic, care constituie unul din mediile de cultură ale creştinismului primitiv, există un curent licenţios a cărui aventură am descris-o în *Creştinismul hedonist*, II, din *O contraistorie a filosofiei*. Basilide, Carpocrate, Valentin, Simon, Epifanie, Cerintus, Nicolae nu privesc corpul ca pe un duşman, ci ca pe un mijloc de a realiza contopirea mistică cu Dumnezeu, un vehicul al extazului şi voluptăţii, oportunitatea unei rugăciuni jubilatorii. Corpul trebuie împins la limitele sale extreme pentru a crea o stare de „cunoaştere prin abis" ducând la lumina unei divinităţi indicibile.

Bataille este un gnostic creştin deoarece, la fel ca Sade, vrea să pornească de la o carne creştină pe care-o torturează, maltratează, murdăreşte, o acoperă cu scuipat, cu urină, cu excremente, cu insulte, cu gunoi, cu spermă – citiţi inventarul varietăţilor posibile ale acestui „erotism purulent" (cu inspirata expresie a lui Etiemble din *LErotisme et l'amour*) în textele din „Pléiade" şi comparaţi cu lista de posibilităţi sadiene extrase din *Cele o sută douăzeci de zile ale Sodomei*... Dacă se trece de la povestire la teorie, concluziile rămân. Deschid *Erotismul* şi fac lista cuvintelor pe care Bataille le asociază cu erosul.

Iată-le: sacru, religios, spaimă, angoasă, delict, moarte, incest, descompunere, putregai, putrefacţie, vermină, război, sacrificiu, duel, răzbunare, greaţă, dezgust,

asasinat, sânge, menstruaţie, vânătoare, animalitate, bestialitate, violenţă, viol, ruşine, păcat, dreptul primei nopţi al seniorului, prostituţie, sacrilegiu, sabat, abjecţie, profanare, pângărire, decădere, obscenitate, crimă, nebunie, sadism, călău, excrement, singurătate, păcat, tăcere, durere, disperare, scârbă, oroare, impuritate, dubios, echivoc… Să fie acestea singurele cuvinte pe care le putem asocia cu erotismul? Cu corpul celorlalţi? Cu femeile? Cu plăcerea? Cu carnea?

O teologie negativă

Nu cred în ruptura de tinereţe a lui Georges Bataille cu catolicismul, ci într-o reorientare metodologică spre teologia negativă, spre o rafinare filosofică şi teologică a modului său de a crede – şi de a deveni, în consecinţă, un mistic de bordel… Teologia lui negativă rămâne însă creştină, chiar paulinianã. încă din primele pagini ale *Erotismului*, are grijă să enunţe acea faimoasă „viziune de ansamblu” pe care o propune:,Având în faţa ochilor o asemenea *viziune de ansamblu*, nimic nu m-a interesat mai mult decât ideea de a regăsi într-o perspectivă generală imaginea care mi-a obsedat adolescenţa, imaginea lui Dumnezeu. Desigur, nu revin la credinţa mea de tinereţe. Dar în lumea abandonată prin care rătăcim, pasiunea umană are un singur obiect. Căile pe care ne apropiem de el sunt diverse. Acest obiect are aspectele cele mai variate, dar noi nu le pătrundem sensul decât observând coeziunea lor profundă”. Urmează o frază pe care ţin s-o subliniez: „Insist pe faptul că, în această lucrare, elanurile religiei creştine şi cele ale vieţii erotice apar în unitatea lor”. *Ite missa est*…

Demonstraţia odată încheiată, în ultimele pagini ale cărţii, Bataille vorbeşte explicit de „teologie negativă”. Textul reia prefaţa ce însoţeşte *Madame Edwarda*, o povestire publicată sub pseudonimul Pierre Angélique. Putem citi în ea: „La capătul acestei meditaţii tulburătoare care, într-un strigăt, se autodistruge (căci îşi devine sieşi intolerabilă) îl regăsim pe Dumnezeu. Iată sensul, iată

nebunia acestei cărţi *delirante*; miza acestei povestiri e însuşi Dumnezeu, cu toate atributele sale; iar acest Dumnezeu, până la urmă, e o prostituată, cu nimic diferită de altele. Ceea ce misticismul n-a putut să spună (când era pe punctul s-o facă, pierea), erotismul o spune: Dumnezeu nu e nimic dacă nu e depăşire a lui Dumnezeu, în toate sensurile; în sensul fiinţei vulgare, în sensul ororii şi al abjecţiei; până la urmă, în sensul de *nimic*... Nu putem adăuga nepedepsiţi limbajului cuvântul care e mai presus de cuvinte, cuvântul *Dumnezeu*; în clipa în care o facem, acest cuvânt, depăşindu-se pe sine, îşi distruge vertiginos limitele. El îndrăzneşte orice. Este acolo unde nu-l aşteaptă nimeni: el însuşi este un exces. Cine-l întrezăreşte, oricât de vag, amuţeşte pe dată. Sau, căutând răspunsul şi ştiind că se pierde în propriile sale minciuni, caută în sine aceea ce, putând să-l nimicească, îl face asemenea lui Dumnezeu, asemenea nimicului". Aceste câteva rânduri constituie o definiţie perfectă a teologiei negative – despre care Bataille scrie că, „fondată pe trăirea mistică", însoţeşte mereu, ca o umbră, teologia pozitivă. In teologia negativă, Dumnezeu e totul pentru că e nimic; Dumnezeu e cu atât mai mare cu cât preamărim nimicul; Dumnezeu există cu atât mai mult cu cât îl negăm; Dumnezeu dispare pe măsură ce ne apropiem de El; Dumnezeu ne e cel mai aproape când suntem cel mai departe de El; Dumnezeu există atunci când îl hulim; Dumnezeu străluceşte când îl pângărim; Dumnezeu luminează când ne afundăm în abjecţie – formule pe care le-am putea la fel de bine rescrie înlocuindu-l pe Dumnezeu cu corpul: corpul e totul pentru că e nimic, corpul e cu atât mai mare etc.

Teologie pozitivă la Pavel şi Augustin, o teologie a fiinţei care este, teologie negativă la Sade şi Bataille, o teologie a non-fiinţei care sunt, iată, aversul şi reversul aceleiaşi medalii – teologia nihilistă a cărnii anti-corpului lui Isus sau a corpului cadaveric al lui Cristos propuse imitaţiei. Şi într-un caz, şi în altul, preocuparea obsesivă rămâne

Dumnezeu: carnea murdărită, înjosită, pângărită duce la el la fel de bine ca rugăciunea catolică, de vreme ce e vorba de unul şi acelaşi lucru… Sartre vedea în Bataille un „nou mistic” – şi nu se înşela!

O filosofie conservatoare

Sade şi Bataille nu sunt – cum susţin clişeele religiei sadiene – doi mari eliberatori ai iubirii, care au rupt lanţurile în erotism şi în toate cele, ci mari conservatori în materie, sau chiar adevăraţi reacţionari: primul doreşte emanciparea cărnii, desigur, dar numai pentru el, pentru libertinul emblematic care se laudă a fi; cât despre al doilea, el îi neagă pe toţi gânditorii unei adevărate subversiuni în domeniul sexual, corporal, senzual, amoros – Charles Fourier bunăoară, dacă dorim un nume, şi cartea lui *Le Nouveau Monde amoureux*, dacă dorim un titlu!

Bataille scrie că vrea „să pună încălcarea legii la temelia filosofiei”. Insă, aşa cum are nevoie de Dumnezeu (aspiră să „contemple fiinţa din vârful fiinţei”…) pentru a-l nega, la fel are nevoie de Lege pentru a o viola. Altfel spus: e obligat să păstreze creştinismul intact şi eficient pentru a jubila călcându-l în picioare; are nevoie de un catolicism adevărat pentru a exulta negându-l; Dumnezeu şi religia lui Cristos îi sunt indispensabile acestui student nelipsit la cursul lui Kojève despre *Fenomenologia spiritului* de Hegel, în perspectiva extazelor asociate insultării lor; principiile pauliniene în materie de sexualitate trebuie conservate pentru a jubila violându-le…

De unde această frază: „O bună încălcare a legii menţine […] interdicţia, pentru a profita de ea”. Şi următoarea, pe gustul lui Pavel, Augustin şi Sade: „Ţin mai întâi să precizez cât de absurde sunt acele afirmaţii banale cum că interdicţia sexuală e o prejudecată de care e timpul să ne lepădăm”. Subversiv şi eliberator, *Erotismul* lui Georges Bataille? Să fim serioşi… Aceşti *filosofi ai dorinţei* nu sunt *filosofi al plăcerii*: ba chiar, primii acţionează ca antidot al celorlalţi. Dorinţa îşi găseşte satisfacerea în plăcere, scopul ei natural şi necesar – altminteri, virginitatea,

castitatea, înfrânarea, abstinenţa, refularea generează sexualitatea creştină pe care o ştim: nevrozată, nevrotică şi nevrozantă, sadomasochistă şi psihopatologică, tanatofilă şi distrugătoare de viaţă… Să refuzăm plăcerea perversă a dorinţei în sine, să-i preferăm dorinţa plăcerii, urmată de plăcerea plăcerii.

întoarcere la misoginie

Bataille iubea femeile? Omul, de două ori căsătorit şi tată de familie, n-a dezvoltat acest subiect. Teoreticianul a lăsat pe alocuri să-i scape o concepţie despre femeie care, pornind de la Pavel însuşi, trecând prin Augustin şi Sade, constituie nihilismul creştin al cărnii. Un Bataille feminist? Eliberator al femeilor? Dar cum explici atunci aceste fraze cu consecinţe grave: „Multe femei nu au plăcere sexuală dacă nu-şi spun o poveste în care sunt violate" – asta pot s-o aprecieze chiar femeile, nu e nevoie de comentariul meu. In altă parte, femeile „se oferă ca obiect al dorinţei agresive a bărbaţilor. Nu există o prostituată potenţială în orice femeie, dar (*sic*!) prostituţia e consecinţa atitudinii feminine […]. Când condiţiile sunt întrunite, ea se oferă totdeauna ca un obiect. " în fine: „Când o femeie se opune, ea nu are, adesea, conştiinţa clară a motivelor sale, şi se opune din instinct, ca femelele de animale".

Să rezumăm pentru cititorii nedeprinşi cu retorica filosofică: psihismul feminin presupune structural dorinţa de a fi violate; natura şi destinul femeilor constau în a se oferi ca obiecte; fiinţa lor esenţială explică logica prostituţiei; împotrivirile lor, atunci când există, ţin de animalitatea lor, şi nu de raţiune, nici de conştiinţă, şi cu atât mai puţin de inteligenţă.

Când Sade scria că femeile sunt nişte căţele, aprecierea lui avea cel puţin meritul de a fi clar exprimată…

Bataille gândeşte erotismul ca un creştin, peste tot. Definiţia erotismului dată de el, ca „aprobare a vieţii chiar şi în moarte", vine de la gustul pentru cadavru pe care creştinismul îl educă de două mii de ani în ce priveşte carnea şi trupul, senzualitatea şi sexualitatea. *Erotismul* e

plin de variaţii pe această temă: erotismul corpurilor e sinistru; orice pasiune stârneşte dorinţa de crimă; „erotismul deschide calea spre moarte”; dorinţa funcţionează împreună cu spaima, plăcerea intensă cu angoasa, iubirea cu moartea, actul iubirii cu sacrificiul, orgasmul cu tristeţea, ejacularea cu angoasa mortală, voluptatea cu răul, bucuria cu groaza, actul sexual cu urâţenia, erotismul cu pângărirea, sexul cu singurătatea, plăcerea cu durerea, dorinţa cu repulsia, femeia cu violul… Intr-un cuvânt: „Sensul erotismului este moartea”. Pentru el, în mod sigur – dar pentru ceilalţi, *faţă de care nu arată nici cel mai mic interes*?

III

Fizica erosului indian EDIFICAREA UNUI EROS SOLAR

Partea întâi

EROSUL SOLAR INDIAN

Erotismul purulent

Am citit *Erotismul* lui Georges Bataille la şaptesprezece ani, când am intrat la Universitatea din Caen. Eram deja în dezacord cu el, cu atât mai mult cu cât purtam, împreună cu un prieten cititor fervent al lui Bataille, interminabile discuţii despre „romanele44 care pe mine mă oripilau: în *Istoria ochiului*, o femeie îşi pierde minţile în timpul unei petreceri orgiastice, apoi se spânzură şi realizează astfel fantasmele unor parteneri necrofili; aceştia îi introduc în vagin un testicul de taur; un preot e silit să profaneze obiectele de cult cu sperma şi urina lui; martiriul preotului continuă cu scoaterea unui ochi şi introducerea lui în vulva unei femei care-l violează pe muribund; în *Albastrul cerului*, protagonistul se automutilează; o femeie poartă numele Dirty (!); un fiu se masturbează în faţa cadavrului mamei lui; eroii copulează pe morminte; au loc relaţii sexuale incestuoase; abundă excrementele, secreţiile, jegul, boala, şobolanii, cadavrele în putrefacţie; apare un personaj, Troppmann, inspirat de un ucigaş în serie paricid, ghilotinat în 1870; o femeie provocatoare poartă o rochie roşie „ca roşul drapelelor cu zvastica4; în *Madame*

Edwarda, o prostituată care îşi zice Dumnezeu se oferă unui şofer de taxi în maşina lui; bordelul e trăit ca o biserică, coitul e transfigurat în rugăciunea unui cult ignobil, orgasmul este identificat cu extazul mistic; nu lipsesc beţia, voma, sexul; sexul feminin e comparat cu o „caracatiţă respingătoarei în *Abatele* G, copulaţia brutală cu un măcelar e asortată cu lecturi din Sfânta Tereza; se oficiază liturghii negre în care anusul devine pretextul mistic pentru orgii scatologice; eroul descoperă voluptatea de a-şi denunţa un frate şi o amantă la Gestapo etc. Toate acestea, în loc să-mi provoace entuziasmul, îmi întorceau stomacul pe dos. Era o sexualitate pe care n-o recunoşteam ca fiind a mea, ceea ce însemna că nu putea să fie a tuturor.

Concluzia *Erotismului* – „în materie de erotism, asceţii au dreptate”… — nu mi se potrivea nici ea: asceza prin abjecţie, asceza prin experienţa dezgustului, asceza prin pasiunea pentru moarte, asceza prin folosirea corpului femeii ca simplu obiect, asceza printr-o falsă răsturnare a valorilor în care urina şi materiile fecale înlocuiau sângele şi trupul lui Cristos, asceza unei religii ateologice, asceza casei de toleranţă ca substitut al bisericii, asceza mântuirii prin sodomizarea mamei – era prea multă asceză pentru mine…

Arsenalul conceptual

La Universitatea din Caen, aveam un profesor care în anul acela, 1976, era un fanatic al marchizului de Sade şi un admirator al lui Bataille. Spun „în anul acela” pentru că în urmă cu un an fusese maoist, scria la o fiţuică intitulată *Foudre* şi înfiera psihanaliza ca perversiune burgheză. Convertirea s-a făcut probabil sub autoritatea Sfântului Lacan, căruia de asemeni i-a fost un partizan frenetic. A devenit apoi, probabil frecventându-l pe Sollers care îl publica, un filosof catolic. In 2003, a scos *Le jour est proche – La Révolution selon saint Paul,* în 2003, *Catholique*, în 2006, *Pour Bataille*. Tot în 2006, a comis o carte despre… Jean Gabin.

Numele acestui personaj e fără importanţă, dar el contează ca simptom al unei generaţii care a trecut de la stângism la catolicism, de la Mao la Benedict XVI, *via* Sade, Bataille, Lacan. Acest traseu, nu chiar atât de haotic pe cât s-ar crede în ce priveşte fondul – omul nostru îl invocă şi pe Heidegger, un filosof util pentru a lega ansamblul acestor ingrediente sălcii cu un sos prezentabil… —, arată, dacă mai era nevoie, înrudirea între cei pe care i-am numit teologii nihilismului cărnii: Pavel şi Augustin, apoi Sade şi Bataille, toţi având în comun relaţii problematice cu femeile, cu feminitatea, cu sexualitatea solară, cu erotismul libertar. Prozeliţi minori, însă mereu activi în fundul scenei, plăcerea lor e că n-au plăceri sexuale, sau că au unele jalnice, apoi că găsesc în textele pomenite justificarea melancoliei lor sexuale – pentru a folosi un eufemism…

Intru justificarea acestui erotism nocturn, profesorul şi amicul meu de atunci îi citau pe Dostoievski şi pe Şestov, pe Kojève şi pe Hegel, pe Nietzsche şi pe Freud, cauţiuni filosofice capabile să ridice nivelul discuţiei. Judecaţi singuri: un testicul de taur într-un vagin? — A, păi ilustrează filosofia tragediei la Şestov… O masturbare în faţa cadavrului mamei? — Un exemplu de reevaluare nietzscheană a valorilor. Un belşug de urină şi de fecale? — O aplicare a dialecticii hegeliene revăzute şi corectate de Kojève în perspectiva unei transsubstanţieri ateologice. Voluptatea de a-ţi turna prietenii la Gestapo? O reeditare a dramei din *Crimă şi pedeapsă*…

Acest arsenal conceptual fioros putea într-adevăr să timoreze. Şi chiar a timorat destui. Părăsind potecile bătătorite (Platon, Descartes şi Kant, dar şi Marx – altă potecă bătută la vremea aceea), universitatea lăsa impresia că se coboară printre haimanale; în fapt, ea propunea alte poteci bătătorite, nu foarte depărtate de cele vechi, judecând după vorbe. Căci se reformula, cu referinţe moderne şi postmoderne, vechea învăţătură platoniciană a trupului ca mormânt, a dorinţei ca blestem,

a plăcerii ca nebunie, a sexului ca rătăcire, a femeii supuse soartei sale isterice.

începând de atunci (din anii ’70), epoca a început să practice un cult consacrat mormântului, blestemului, nebuniei, rătăcirii, isteriei. I-a îndrăgit pe sceleraţi şi pe demenţi precum Artaud şi Hôlderlin, pe „anormali44 (cuvânt folosit de Foucault, care le consacră un seminar la Collège de France, în 1974-1975), pe hermafroditi ca Herculine Barbin, pe asasini ca Lacenaire şi Pierre Rivière. Pe teologii nihilismului cărnii, Sade şi Bataille, i-a decretat genii tutelare având misiunea de a regândi, chipurile, modernitatea noastră. Nu cred că această revoluţie e chiar atât de revoluţionară. Şi, la fel cum căţeaua nu fată pisoi, universitarii nu aduc pe lume gânditori subversivi.

Lecţiile unei coperţi

Am citit *Erotismul* lui Georges Bataille în ediţia 10/18, colecţie care pe vremea aia, ca student fără bani, era o bucurie pentru mine. Pe copertă erau titlul şi numele autorului, tipărite cu negru; cele două linii ce separau numele autorului şi titlul – Georges Bataille, respectiv Erotismulerau tipărite cu bej; la fel şi cifrele – 10/18; ansamblul se contura pe un cer albastru, artificial, pe care se mai detaşa un fragment de monument format din scene erotice sculptate. Pe coperta a patra, nicio informaţie care să permită identificarea locului: nimic în afară de numele graficianului. Un mic text anunţa că erotismul e „sorţi de gemeni cu moartea şi crima” – chiar aşa? —, şi că Georges Bataille e „cel mai mare scriitor blestemat al epocii noastre” – un scriitor blestemat în ediţie de mare tiraj?

Marele *Da spus morţii* de Bataille mi se părea în contradicţie cu marele *Da spus vieţii* ce satura scenele de pe copertă! Din câte se vede, unduirea sculpturilor arată un soi de dans voios al umanităţii, o dinamică erotică vizibilă în corpurile înlănţuite, amestecate; nimic nu evocă erosul nocturn creştin: nicio scenă sadică sau masochistă, niciun corp schingiuit, doar trupuri lirice, înlănţuiri ludice, energii şi forţe arătate în adevărul, în simplitatea, în

naturaleţea lor.

Cultura mea artistică era inexistentă, dar cele câteva chipuri care se puteau distinge mă făceau să înţeleg că aceste sculpturi veneau din Asia. De unde anume? Nu aveam nicio idee, dar spiritul operei indica o lume neoccidentală, necreştină. La puţin timp, în anticariatul de unde-mi cumpăram majoritatea cărţilor, am găsit din întâmplare un volum intitulat *Kama Kala*. Eram pasionat pe atunci de Grecia şi de Roma şi, în aceeaşi colecţie, exista o *Roma amor – Etrurie et Rome*, şi o *Bros kalos – Grèce*, pe care le cumpărasem. Cele două volume permiteau să-ţi imaginezi o „Artă a iubirii" (titlul acelei colecţii) într-o manieră necreştină. Ceea ce, pentru postcreştinul care eram atunci în mod confuz, prezenta un real interes. Ilustraţia coperţii la *Kama Kala* (purtând subtitlul abuziv „Interpretare filosofică a sculpturilor erotice hinduse", căci în zadar căutai interpretarea, ca şi filosofia: cât despre hinduism, el nu e defel singura paradigmă spirituală din aceste temple…) mi-a permis să identific ilustraţia copertei cărţii lui Bataille: templele indiene de la Khajurăho şi, în special, cel de la Kandarya, fotografiat în partea lui sudică. In *Erotismul*, Bataille atinge în treacăt chestiunea erotismului indian, dar singurul material documentar de care dispune pare să fie cartea lui Max-Pol Fouchet, *L'Art amoureux des îndes* – o lucrare expeditivă, lirică şi superficială privind chestiunea erotismului.

Intr-o singură frază, singura despre erotismul indian în tot *Erotismul*, Bataille proclamă: „Numeroase temple din India ne amintesc cu solemnitate obscenitatea ascunsă în adâncul sufletului nostru!" Uluitor: obscenitate? Care obscenitate? Şi unde o vede? Aceleaşi întrebări despre solemnitate: care şi unde, şi chiar cum? Cât despre afirmaţia universală, generală, generalizată şi generalizantă, cum că în adâncul sufletului nostru s-ar ascunde obscenitatea, o fi valabilă pentru Bataille, şi pentru câţiva indivizi încă creştini… Dar pentru alţii?

Pentru indienii contemporani cu templul din Khajurăho, în niciun caz…

Erosul solar indian

Mi-am promis că *într-o zi* voi merge acolo să văd. Insă la douăzeci de ani îţi faci promisiuni pe care nu ştii dacă şi când vei putea să le ţii. Oricum, un sfert de secol mai târziu, a sosit şi ziua aceea. Am revenit din India mai dornic ca oricând să depăşesc epistema creştină… în filosofie, comparatismul se practică puţin sau prost. A crede că te poţi dispensa de privirea ta de străin pentru a realiza o lectură interioară a diferenţei produce distorsiuni majore: nu trebuie să cauţi ficţiunea unei înţelegeri din interior, ci să accepţi principiul de exotism preferat de Segalen.

O privire occidentală nu ar putea interpreta, gândi, înţelege, descifra templul indian la fel cum o face un corp extrem-oriental. Cu siguranţă. Dar subiectivitatea asumată produce mai puţine imprecizii decât o pretenţie de obiectivitate epistemologică, întotdeauna eronată în ciuda precauţiilor metodologice invocate de cel care s-ar vrea ştiinţific în abordarea lui, îmbibată oricum de inconştient şi de raţiuni obscure. Să pornim, aşadar, cu o dorinţă subiectivă asumând-o ca atare.

O primă constatare: aceste temple celebre sunt abuziv numite „eroticei Sigur, găsim acolo scene erotice, dar într-o proporţie (cinci la sută, se spune) insuficientă pentru a reduce aceste edificii la arhitecturi ale sexului. Sunt argumente invocate de reclamele turistice, vizând să atragă consumatori din toate colţurile lumii ce vin să-şi ofere un spectacol obscen pe măsura nulităţii lor existenţiale, dar omul de bună-credinţă care vrea să examineze chestiunea erotică într-un cadru necreştin, departe de Occident, departe de Biblie, rămâne cu aşteptările înşelate…

A doua constatare: Khajurăho funcţionează ca antidot pentru bazilica Maria Magdalena din Vézelay, satul pe care Bataille îl îndrăgea atât de mult încât a dorit să fie

îngropat acolo, la fel cum *Kāma-sūtra* funcţionează ca antidot al *Cetăţii lui Dumnezeu*. In aceeaşi logică, Vātsyāyana apare ca opus Sfântului Augustin. In consecinţă, aceste opere şi aceşti autori contemporani (secolul al V-lea), aceste construcţii din aceeaşi epocă (secolul al X-lea), au mesaje radical opuse: *nihilism al cărnii* şi *eros nocturn* de partea creştină, *pozitivitate a corpului* şi *eros solar* de partea indiană – şi nu hindusă.

A treia constatare: templele rămân mute, informaţiile insuficiente, interpretările contradictorii, deformările numeroase, enigmele considerabile. Intr-un asemenea caz, există riscul de a-ţi proiecta propriile fantasme, de-a aplica grile de interpretare eronate pentru a valida ipoteze. Acest ansamblu de optzeci de temple – din care mai rămân vreo douăzeci – se datorează unei dinastii, Chandella, care se pretindea coborâtoare din Lună. Ea construieşte acest ansamblu arhitectural între secolele al IX-lea şi al XH-lea, apoi dispare în secolul al XlII-lea, înfrântă de musulmani. Vegetaţia acoperă totul. Adepţii Coranului, iconoclaşti şi fanatici ai idealului ascetic, provoacă distrugeri masive. Jungla acoperă restul. In 1838, un inginer britanic, T.S. Burt, străbate locul la o vânătoare şi descoperă templele: englezul pune să fie degajate. In secolul următor, Gandhi, icoană occidentală a cărei legendă ar merita şi ea demontată, îşi trimite discipolii să distrugă statuile… Doar opoziţia lui Rabindranath Tagore în fata acestui zel distructiv a permis salvarea monumentelor rămase. Turismul a preluat apoi sanctuarul transformat în bază internaţională aducătoare de devize… O, permanenţă a iconoclaştilor!

Acumularea de interpretări puritane – islamice, britanice victoriene, hinduiste postcoloniale, nihilist creştine *à la* Bataille… — nu este egalată decât de acumularea arhitecturală ce presupune la rândul ei o analiză ideologică, intelectuală, conceptuală, ontologică, metafizică, spirituală, filosofică. Sistemul castelor asigură o imuabilitate a Indiei, în ciuda schimbărilor aparente,

ceea ce permite, de pildă, practicarea neschimbată a cultului lui Şiva de la naşterea lui, în urmă cu zece mii de ani… Am intrat în templul de la Duladeo decorat cu *lingă* şi *yoni* – simbolurile sexuale masculin şi feminin –, într-o construcţie vecină cu templele istorice din Khajurăho.

Un preot însoţit de o fetiţă mi-a desenat pe frunte punctul roşu, culoarea sărbătorii şi a energiei. Acest punct situat între sprâncene corespunde unei *chakra*, cel mai important centru psihic al corpului. Este al treilea ochi, sau ochiul cunoaşterii. Deschiderea lui permite unirea conştientului cu inconştientul, deci abolirea opoziţiilor, a contradicţiilor şi instaurarea unităţii între eu şi lume. Acest punct roşu împodobea probabil fruntea gimnosofiştilor care au generat gândirea greacă înainte de Socrate. Obiceiul exista cu şaizeci de veacuri înainte de piramide… Gest genealogic, preistoric, primitiv, primordial, semn de pace pentru individ, pentru cei din jur şi pentru poziţia lui în lume, în cosmos.

Din *forma arhitecturală încărcată*, saturată, aş deduce aşadar un *fondfilozofic încărcat*, stratificat, ce integrează fără a exclude datele spiritualităţilor indiene pe măsură ce ele se unesc pentru a construi un edificiu unic: şivaismul, vedismul, hinduismul, yoghinismul, tantrismul, budismul, jainismul – toate lasă urme ale existenţei lor, însă formula cea mai veche constituie coloana vertebrală a acestor temple ce funcţionează ca maşini de concentrat energia invizibilă a forţelor constitutive ale lumii.

Departe de a fi un lupanar sculptat în aer liber, Khajurâho propune o metafizică monistă pietrificată, în sensul originar al cuvântului, în care corpurile acţionează în armonie cu traseul ce duce la unirea cu principiul energetic consubstanţial realului. Politeismul hindus trimite mereu la o forţă arhitectonică indescriptibilă, dar perceptibilă pentru corpul exersat prin exerciţii spirituale – prin erotism în special. Sub aparenţa unui politeism ieşit din suprapuneri multimilenare dăinuie unicitatea geologică a unui panteism interesat de o singură forţă: cea a marelui

tot. In spatele nenumăraţilor zei din panteonul indian se află totdeauna Şiva.

Templele sunt sexuale doar pentru negustorii din Templu… La faţa locului, observi că nouăzeci şi cinci la sută n-are nimic licenţios şi prezintă cu totul alte lucruri: bătălii, lupte de elefanţi, cavaleri înarmaţi, soldaţi cu caii lor, dansatoare, scene din viaţa cotidiană, imagini ale unor divinităţi din panteonul clasic, grifoni (corp de leu, cioc de pasăre), animale fantastice, decoruri florale, motive geometrice. Sculpturile de la Khajurâho povestesc legenda celor care le-au ctitorit. Edificiile indiene prezintă epopeea dinastiei Chandella, mitologia suveranilor pe care i-a dat, istoria prinţilor şi regilor din acest neam.

In viaţa acestor conducători există aşadar şi sexualitate. Femeile sculptate iradiază esenţa feminităţii: contrar Măriei care zămisleşte fără soţ, apoi naşte rămânând virgină, opusă femeii creştine reduse la condiţia de Fecioară, mamă sau soţie, femeia indiană expune toate atributele feminităţii triumfătoare, de la Venus din Lespugue încoace: şolduri ample, sâni grei, pântece primitoare, forme pline, trupuri generoase.

în iconografia creştină, sânul, atunci când apare (dacă apare), triumfa ca organ ce-l hrăneşte pe fiul lui Dumnezeu, ca mamelă maternă, sau ca obiect al torturii păgâne în timpul martiriului: sâni pentru supt, sâni pentru mutilat. în iconografia indiană, sânul este proeminent, umflat, bombat, plin, greu, rotund ca o lume, sublim, magnific, îmbelşugat, radios, insolent, debordant, arogant – el cheamă mâna bărbatului pentru mângâieri, nu gura flămândă a sugarului, şi cu atât mai puţin cleştele sadic al torţionarului.

Şoldurile Fecioarei mamă a lui Cristos dispar ascunse sub mantie; în schimb, la indience sunt ample, generoase, făcute pentru a primi ofranda de spermă şi omagiul falusului într-o înlănţuire sacră ce permite imitarea lui Şiva, jocul în care intră *lingă* şi *yoni* pentru o copulaţie umană ce repetă actul zeilor. Această imitaţie divină

produce extazul la oameni. La Khajurâho, şoldurile sunt ample, pântecele atrag mâna bărbaţilor, picioarele poartă un trup unduitor ca şarpele, cu misterele lui sacre. Fiecare corp sinuos dansează, ca Şiva, se răsuceşte în jurul unui ax nevăzut ritmând melodia tăcută a frescelor de piatră ale acestor temple.

Cu gesturi ale mâinilor, degetelor şi încheieturilor, cu mişcări ale gurii şi buzelor misterioase, abia schiţate, enigmatice, cu capul aplecat, lăsat pe o parte, corpul indian se prezintă ca anti-corp al anti-corpului creştin. Pe chipuri înfloresc surâsuri radioase, exprimând o seninătate înrudită cu cea a lui Buddha, filosof indian şi el. Nimic în comun cu răceala Fecioarei Maria care, la fel ca fiul ei, nu surâde niciodată. Suntem departe, foarte departe, de rictusul extatic de durere şi suferinţă al martirilor creştini. Corpul indian respiră pacea; corpul creştin transpiră deprimarea.

Despre buna folosinţă a zoofiliei

Nimic excepţional în scenele erotice de la Khajurâho: săruturi, masturbări, felaţii, sex în grup, sex anal, poziţii acrobatice – activităţi curente în sexualitatea planetară… Sunt totuşi două lucruri care distonează faţă de catalogul occidental obişnuit: câteva scene de zoofilie şi absenţa scenelor sadice, masochiste ori sado-masochiste. Intr-adevăr, vedem un cal, un câine, o antilopă, dar niciun bici, nicio spânzurătoare sau ţeapă… Şi nicio cruce, bineînţeles! Altfel spus: o pulsiune de viaţă exacerbată, extinsă la întreaga natură, şi absenţa totală a pulsiunii de moarte. Templele oferă aşadar o adevărată lecţie erotică.

în templul Laxman, la Khajurâho, scena copulaţiei unui bărbat cu o iapă constituie din păcate o atracţie turistică şi un subiect de predilecţie pentru cărţile poştale ilustrate ale turiştilor veniţi cu avionul să vadă această unică scenă ce tulbură în ei tot mâlul depus prin formatarea lor – iudeo-creştină pentru cei mai mulţi. Râsete şi chicoteli în faţa acestei imagini care – cu cruzime, poate – prezintă sexualitatea masculilor în ipostaza la care se reduce prea

adesea: transformarea în obiect a partenerei, bestializarea raportului, inaptitudinea pentru o relaţie intersubiectivă demnă de acest nume, negarea oricărei posibilităţi de erotism, de vreme ce condiţia lui necesară şi suficientă presupune un joc cultural, în doi, cu trupuri sexuate. Raportul cu un cal (exceptând cazul unui animal sacru) arată clar natura solipsistă a sexualităţii. Reprezentarea crudă a acestui adevăr deplorabil al mizeriei sexuale generalizate să fie oare cauza râsului isteric al mulţimilor? Mă tem că da…

Am întâlnit acolo un personaj care era, mi s-a spus, „cel mai mare specialist mondial în tantrism”, singurul care, vorbind franţuzeşte şi cunoscând până la ultimul ungher toate templele din Khajurăho, m-ar fi putut iniţia în misterele acestor arhitecturi enigmatice. Mi s-a spus că-l pot găsi la un hotel din zonă, proprietatea lui. M-am dus până acolo. Individul şi-a jucat perfect personajul: un „guru” afişând o uşoară condescendenţă, o autentică răceală, o ţinută hieratică a capului, a corpului şi vocii, cu o privire astfel compusă încât să-l crezi în legătură cu alte lumi, necunoscute interlocutorului. Zgârcit la vorbă, întâlnirea n-a depăşit trei minute. In plus, a doua zi urma să primească vizita unei televiziuni spaniole, ceea ce, a spus el, excludea orice altă întâlnire.

Or, întâmplarea face că echipa de televiziune spaniolă era cazată la acelaşi hotel cu mine şi, cu un an în urmă, petrecuse două zile la mine, în Normandie, filmându-mă pentru o serie de cincisprezece emisiuni consacrate sexualităţii de pe planetă. Ne-am regăsit cu emoţie în holul hotelului: un membru al echipei vorbise în ajun despre masa pe care le-o pregătisem şi despre vinurile băute, apoi, ca prin magie, ne regăseam cu toţii din nou! Echipa trebuia să-l întâlnească, a doua zi, pe „specialistul mondial în tantrism”! Tot ei au hotărât să mă integreze în filmări şi să mă pună în dialog cu marele guru…

O universitate medievală a tantrismului?

Teza lui despre Khajurăho: ansamblul de optzeci de

temple constituia o universitate medievală a tantrismului, care a funcţionat mereu începând din veacul al XII-lea, adică de la sfârşitul dinastiei Chandella. Aşadar, în timpul dominaţiei islamice, sub regimul colonial britanic şi după obţinerea independenţei hinduiste, puritană şi ea, tantrismul n-ar fi încetat să funcţioneze… Dar astăzi? „S-a terminât44, afirmă guru, nevoit să-mi răspundă la întrebarea dacă acest învăţământ continuă, pentru că, în caz afirmativ, înseamnă că dăinuie sub o formă ezoterică, secretă.

Apărându-şi poziţia, insul exclude posibilitatea ca un neiniţiat în simbolică (despre care el a scris o carte) să înţeleagă ceva din templele de la Khajurăho. Cântăresc mizele acestei afirmaţii care blochează interpretarea şi o supune exclusiv ştiinţei lui. Dată fiind ştiinţa lui, pe care ceilalţi, nefiind iniţiaţi, n-o vor avea niciodată, nimeni nu va înţelege niciodată nimic din enigma acestor arhitecturi zise erotice. In breasla filosofică, din orice epocă, acest soi de logică sectară are nenumăraţi adepţi…

Suntem în faţa camerei de luat vederi, accept tantrismul ca explicaţie parţială a acestor temple, dar nu ca o cheie a întregului ansamblu. Iar asta cu atât mai mult cu cât nu subscriu la o definiţie strict istorică a tantrismului: ea există, într-adevăr, dar istoricii dau date contradictorii în ce priveşte începutul, apogeul, sfârşitul său… Vreau o definiţie filosofică valabilă pentru toate timpurile şi toate locurile, ca un dispozitiv intelectual ritualizat care asociază corpul cu exerciţiile spirituale menite să producă efecte cultuale şi hedoniste. Cu alte cuvinte: tantrismul e dintotdeauna o metafizică practică, o practică metafizică – corporală – în care exerciţiile spirituale permit transmiterea ezoterică.

Cu excepţia unor datări particulare de azi, pornind de la texte (mai ales din perioada târzie – secolul al V-lea) ce consemnează o tradiţie orală ancestrală, tantrismul apare (cu trei mii de ani înainte de era creştină) la popoarele dravidiene prearіene din valea fluviului Indus, acolo unde

cultul lui Şiva constituie, deja, spiritualitatea genealogică a Vedelor, apoi a brahmanismului, a budismului, a jainismului, dar şi, în afara Indiei, a tuturor tradiţiilor filosofice care vor urma – în mod special în Grecia, deci în Europa…

îi pun marelui guru tantric o întrebare, *întrebarea'*. „Ce e cu scena zoofilă din templul Laxman?" Răspuns: trebuie integrată în frescă şi interpretată prin ceea ce prezintă în totalitatea ei: se văd acolo scene de război, călăreţi, elefanţi, lupte. împreunarea cu un cal? „Un paliativ datorat lipsei de femei pe câmpul de luptă"… Suntem într-o grădină, e dimineaţa devreme, soarele începe să înfierbânte, păsări exotice cântă, piuie, fluieră. Câţiva grădinari vin şi pleacă din grădina de zarzavat. Am intuiţia că guru minte şi că explicaţia cu lipsa de femei nu e cea bună. Mai întâi, pentru că războinicii aduc întotdeauna bordeluri de campanie în zona din spatele operaţiunilor militare. Apoi, pentru că-mi amintesc, cred eu, că scena are şi alte personaje…

Verific mai târziu, după plecarea echipei de filmare: într-adevăr, există alte două personaje care participă la scenă. Dacă decupăm această secvenţă specifică şi-o izolăm de ceea ce se află în dreapta ei, respectiv două femei care se apropie, observăm un bărbat care se masturbează în faţa scenei zoofile şi o femeie care, plasată mai în spate, asistă la eveniment, dar îşi ascunde chipul cu mâinile – ca să *nu vadă ce se petrece*, pentru că *nu-şi crede ochilor*…

Or, fie lărgim câmpul secvenţei din piatră, şi atunci avem un bărbat în stânga, două femei în dreapta şi încă una în fundal, ceea ce contrazice teza penuriei; fie o restrângem, iar atunci, în afară de zoofil, vedem un bărbat şi o femeie. Această configuraţie permite fie o relaţie heterosexuală cu femeia cu chipul ascuns, fie o relaţie homosexuală cu onanistul, fie o relaţie în trei, cu celelalte două personaje, dar teza penuriei nu se susţine nici atunci, de vreme ce există trei posibilităţi în afară de împreunarea cu iapa…

De ce, atunci, această interpretare eronată? Ignoranţă? Nu pot să cred… Disimulare? Minciună pioasă a unui adept şivait tantric care păstrează secretul sectei sale şi, poate, dăinuirea scenelor iniţiatice de acest gen? Este posibil… Căci, dacă ansamblul templelor nu poate fi explicat doar prin tantrism, această scenă specifică poate fi înţeleasă doar prin explicaţia tantrică. Dacă există tantrism la Khajurâho, el există aici, şi nicăieri, probabil, în altă parte. Aşadar, tantrism peste tot, mai puţin aici – iată, mi se pare, logica unui adept tantric ce protejează caracterul ezoteric al comunităţii lui.

Ritualul de penetrare

Ritualul iniţiatic şivait presupune, din ceea ce ştim despre el, o extremă codificare a scenelor. Locul potrivit, ora propice, ziua *ad hoc*, hainele potrivite, ţesătura necesară, urzeala, producerea, pregătirea ei pe măsură, simbolurile concordante, gesturile ce trebuie făcute, poziţiile corpului, băile şi pregătirea lor, alimentele şi pregătirea hranei, cantităţile ingerate, modul de ingestie, stările sexuale recomandate, formulele favorabile, cuvintele potrivite, ale maestrului şi ale discipolului, înlănţuirea lor, matematica şi geometria ordonării, repetările cadenţate, ritmice, recitările, ofrandele, cantitatea şi calitatea lor, imnurile, parfumurile, cânturile, dansurile, muzica… — toate pot avea parte de comentarii dezvoltate.

Ritualurile se succedă într-o ordine codificată la extrem, desigur. Unul dintre ele priveşte modul în care se controlează respiraţia discipolului. Retenţie, reintroducere în pieptul candidatului. Urmează ritualuri la fel de complexe, dar necesare iniţierii ucenicului: ritualul focului, ritualul porţii, ritualul aprinderii, ritualul apucării, ritualul legării, ritualul de împrăştiere a nectarului, urmate de ritualuri de adoraţie: stropiri, apăsări, ridicări, combinări, respingeri, apoi ritualuri de inseminare, de gestaţie, de zămislire. Unul dintre aceste ritualuri priveşte penetrarea, care se face în orice fel de fiinţă vie – animale, păsări,

oameni şi zei. Prin urmare şi cai.

Scena de împerechere a unui om cu un cal teatralizează un ritual prin care se înfăptuieşte unirea unor forţe elementare şi primordiale. Bărbatul care se masturbează privind copulaţia zoofilă îşi răspândeşte sperma ca pe o ofrandă: şi el înalţă o rugă, căci îşi oferă sămânţa ca o celebrare a falusului. Zoofilul împlineşte un ritual care-l asimilează cu Şiva procreând, creând, prin unirea organelor sexuale respective.

Războinicul şi calul său, preţios pentru oricare soldat, ilustrează deci un ritual iniţiatic, lucru pe care, fireşte, nu-l poate înţelege femeia profană, care ignoră motivele pentru care unul îşi împrăştie sămânţa în ţărână, iar altul se împreunează cu o iapă. Gestul ei exprimă neînţelegerea unui ritual despre care nu ştie nimic. Separare plastică, aşadar, între prim-planul sacru (cei doi bărbaţi şi iapa), şi planul secund, profan (femeia scandalizată). Probabil doi bărbaţi adepţi ai şivaismului şi o femeie care ignoră ritualul, cultul acestuia şi spiritualitatea asociată.

Bestie umană, animal uman

La Khajurâho mai există alte două locuri, în templul DevI Jagadămbi, unde pot fi găsite scene zoofile, în care însă animalele joacă un rol activ: într-un loc, o antilopă mascul copulează *a tergo* cu o femeie, în altul, un câine participă la jocuri erotice. Ritualul tantric pare să excludă pasivitatea celor implicaţi care trebuie să penetreze activ. Absenţa unui spectator profan, şi dimpotrivă, în scena cu calul, mulţimea partenerilor implicaţi, sugerează că, în afara tantrismului, sexualitatea se împlineşte cu tot ce mişcă, altfel spus cu tot ce este animat de unul şi acelaşi principiu, una şi aceeaşi energie, o forţă unică, dar cu forme diverse – Spinoza, iarăşi…

în secolul al V-lea, Vātsyāyana scrie în *Kāma-sūtra*: „Un om înţelept trebuie să inventeze noi modalităţi de a obţine plăcerea inspirându-se din acuplarea animalelor sălbatice şi domestice, ca şi a păsărilor/4 învăţătură tantrică străveche? O altă traducere, a lui Daniélou, spune:

„Studiind mişcările animalelor domestice şi sălbatice, ca şi ale insectelor, relaţiile sexuale pot fi diversificate44 – ceea ce le dă insectelor un rol inedit.

Mai explicit, Yashodhara face un comentariu al textului între secolele al XI-lea şi al XIV-lea. El scrie:,Animalele domestice o fac pe la spate, cele sălbatice urcă unul pe celălalt, jocurile insectelor sau păsărilor pot fi şi ele observate. Trebuie studiate eforturile, freamătul lor, zgomotele speciale făcute de corpurile lor, apoi imitate cu femei, pentru a diversifica astfel modurile de a face dragoste; le pot folosi şi unul, şi celălalt. ” Ce anume să folosească? Practicile sexuale animaliere pentru a le imita, sau animalele înseşi? Templele dau un răspuns întrebării…

Devadatta ShâstrI precizează în comentariul său modern: „Imitând modurile stranii în care animalele, sălbăticiunile şi păsările fac dragoste, seducem femeile şi le câştigăm afecţiunea/4 In ce mă priveşte, am cumpărat la faţa locului o miniatură pictată pe un os de cămilă şi o gravură colorată care pun în scenă, prima, o femeie şi un iepuraş alb, iar a doua un maimuţoi fericit de a fi pe pântecele unei femei – judecând după excitaţia lui…

Ce înţeles poate avea această variantă a zoofiliei? Acela că, dincolo de tantrism şi ritualurile lui iniţiatice, gândirea indiană nu vede o diferenţă de natură între om şi animal, cum crede, gândeşte şi propovăduieşte Biserica catolică, apostolică şi romană, ci doar o diferenţă de nivel, şi că, aşa cum spune Montaigne: „Există mai mari diferenţe între un om şi alt om, decât între un animal şi un om”. în corpul unui om se petrec aceleaşi lucruri ca în corpul unei antilope sau al unui câine, şi cu atât mai mult al unei iepe…

Monismul energetic indian nu-l animalizează pe om, nici nu-l umanizează pe animal, ci, potrivit ecosofiei sale, o înţelepciune construită pe o relaţie armonioasă şi non-conflictuală cu natura, susţine că bărbaţii, femeile şi animalele, dincolo de ritualurile iniţiatice tantrice, îşi pot schimba între ei energiile, forţele, principiile masculine şi

feminine, pentru că, în acest joc de conexiuni sexuale, ceea ce se propune spre imitaţie e totdeauna configuraţia *yoni*! *lingă* – ceea ce, una peste alta, este de preferat imitaţiei unui anti-corp angelic sau a unui cadavru…

Partea a doua HEDONISMUL ŞIVAIT

O divinitate hedonistă

Cu zece mii de ani în urmă, religia şivaită, din ceea ce ştim despre ea, excela ca *religie naturală emblematică*. Occidentul trăieşte de două mii de ani sub tirania unei *religii culturale emblematice'*, monoteismul iudeo-creştin exclude natura parteneră, complice, în care omul e o fiinţă ca oricare alta, un fragment supus aceloraşi reguli, aceloraşi legi ca tot ce e viu pe planetă. Creştinismul proclamă separarea oamenilor de restul lumii. Pentru religiile genealogice, ceea ce pune în mişcare cosmosul animă deopotrivă piatra, planta, animalul şi omul, ce reprezintă variaţii de nivel ale aceleiaşi forţe, şi nu diferenţe de natură.

Animismul, politeismul, şamanismul creează punţi între om şi natură, pe care nu-i separă niciodată; monoteismul adânceşte prăpastia între om şi natură, religia lui se vrea o religie a Cărţii, pe când religia celor dintâi e una a Naturii. Şivaismul triumfa ca religie a câmpurilor, pădurilor, lacurilor, apelor, fluviilor şi râurilor, a focului şi fulgerului, a ogoarelor, a pământului – o arată şi etimologia cuvântului *păgânism*: el reprezintă religia ţăranilor, a agricultorilor, a oamenilor legaţi de pământ şi de recolte. Monoteismul este o religie a oraşelor, a cetăţilor, a construcţiilor masive, a preoţilor, a Cărţii.

Prima iubeşte corpul şi caută prin el accesul la sacru; a doua îl urăşte şi îl declară un obstacol în calea unirii cu Dumnezeu.

Şivaismul ilustrează un gen de spinozism înainte de Spinoza. Adepţii acestei spiritualităţi ar putea spune, ca autorul *Eticii*: *deus sive natura*, sau „Dumnezeu ori Natura". Cu alte cuvinte: „Ori de câte ori apare natura puteţi la fel de bine să spuneţi Dumnezeu, şi *invers*, căci

este vorba de unul şi acelaşi lucru. ” Un şivait n-ar accepta dihotomia iudeo-creştină între Creator şi creatura sa, între Dumnezeu şi lume, între principiul creator şi creaţia sa, altfel spus: Dumnezeu şi omul… In această spiritualitate indiană, sexualitatea nu e deci o chestiune de oameni incapabili să fie zei, ci o chestiune de oameni care devin zei prin libidoul lor şi exerciţiul spiritual ritualizat al energiei lor sexuale.

Şivaiţii, bărbaţi şi femei, ocupă un loc printre pietre şi flori, plante şi arbori, ape şi pământ, animale şi cer, planete şi foc. Graţie acestei armonizări cu elementele lumii, din rândul cărora fac parte, ei pot dobândi fericirea, bucuria – ca să continuăm în registrul spinozist. In schimb, creştinele şi creştinii trebuie să moară pentru lume, căci propria materialitate îl îndepărtează pe credincios de adevărul imaterialităţii Cetăţii lui Dumnezeu.

Un şivait evoluează în Unitatea unui real omogen; un creştin, în Dualitatea unei opoziţii între corp şi suflet, între Cetatea Oamenilor şi Cetatea lui Dumnezeu. Pe termen lung, această ontologie separată devine duplicitate şi produce schizofrenie. Pentru şivaiţi, sexul e o chestiune de circulaţie intrinsecă de energii; pentru creştini, o forţă demonică a Cetăţii Oamenilor decăzuţi, pe care trebuie s-o refuze şi s-o respingă pentru a putea spera să dobândească viaţa veşnică şi nemurirea. Religie a naturii şi a vieţii *versus* religie a Cărţii şi a morţii.

Ecosofie a falusului, teologie a crucifixului

Şiva înseamnă celebrarea vieţii, parteneriatul cu corpul, pozitivitatea plăcerii, forţa voluptăţii, sexul voios, sexualitatea liberă, vitalitatea spermei, cultul falusului, logicile cultuale asociind un *lingă* masculin şi un *yoni* feminin, jocurile iubirii dionisiace, motorul dorinţei, femeile complice, bucuria virtuoasă, extazul fizic, contopirea cu forţele realului, potenţialităţile seminţei, exuberanţa orgiastică, şi tot ce duce la un soi de *ecosofie*, de înţelepciune globală, cosmică, în care părţile naturii se reconciliază într-o mare Unitate spinozistă… Iată lecţia de

piatră a templelor din Khajurăho.

Cristos înseamnă celebrarea morţii, repudierea corpului, negativitatea plăcerii, impuritatea voluptăţii, sexul purulent, sexualitatea vinovată, sperma păcătoasă, vehicul al păcatului originar, cultul crucii, un instrument de tortură, logica ruşinii şi a pudorii de după păcat, perversiunile castităţii şi virginităţii, dorinţa vinovată, demonismul femeilor, pasiunile triste, înfrânarea sexuală, îndepărtarea forţelor realului, potenţialităţile ascezei, nimicirea de sine, şi tot ce duce la o *teologie*, altfel spus o morală a schizofreniei între corpul omului şi lumea în care e condamnat să trăiască, blamat, dispreţuit, murdărit, târât în noroi. E lecţia de piatră a bazilicii de la Vézelay…

Şivaismul vrea ca fiecare om să trăiască în armonie cu sine – unul din sensurile cuvântului *dharma*, ce s-ar putea traduce, mai mult sau mai puţin, prin conceptul occidental de „lege a firii”. Virtutea se limitează la a trăi conform vocaţiei noastre, a dori ceea ce ne face să fim ceea ce suntem, a dori ceea ce ne doreşte, singurele modalităţi (spinoziste şi ele…) de a ne bucura de noi înşine, de fiinţă, de lume, de fiinţa lumii. Cel care se sustrage legii (*dharma*) produce dezordine în univers, ceea ce reprezintă o agresiune contra naturii, contra forţei identificabile cu divinitatea. Seninătate cu noi înşine, pace cu ceilalţi, armonie cu natura, iată obiectivele şivaismului.

De aici, cultul falusului ce dăinuie în India sub formă de *lingă* şi de *yoni*, adică, pentru *lingă*, sub forma semnului (în sanscrită), celălalt nume al lui Şiva sau cel puţin unul din numeroasele lui nume (i se atribuie mai mult de o mie). Acest semn arată ceea ce nu se poate arăta, spune ceea ce nu se poate spune, reprezintă ceea ce nu se poate reprezenta: procesul prin care fiinţa supremă îşi manifestă forţa genezică, genealogică, seminală, şi graţie căreia creează universul întreg. Izvor de plăcere, el evocă fericirea divină care trebuie imitată.

Lingă implică organul sexual feminin, *yoni*. *Lingă* introdusă în *yoni* imită procesul prin care Şiva, zeu itifalic

al naturii, a produs numita natură. Acolo unde creştinismul propune drept model anti-corpul lui Isus şi corpul schingiuit al lui Cristos, şivaismul propune falusul, însemnând Şiva, şi complementaritatea *lingă* masculin – *yoni* feminin, ceea ce, se poate bănui, are consecinţe importante în construirea unei civilizaţii.

Căci şivaismul nu vede în femei un obstacol în calea purităţii, a perfecţiunii, a sfinţeniei, a relaţiei cu divinitatea, cum văd fanaticii lui Pavel, ci entităţi necesare în construirea de sine, şanse pentru o completitudine metafizică prin erotism şi sexualitate. Relaţia sexuală nu îndepărtează de Dumnezeu, ca la creştini, ci, dimpotrivă, conduce la el. Femeile sunt parte a fiinţei bărbaţilor, la fel cum bărbaţii sunt parte a fiinţei femeilor. Nu se poate construi o misoginie sau o falocraţie pe principiul şivait – un cult care de altfel, la vremea lui, a produs civilizaţii matriarhale.

In şivaism, actul sexual oferă ocazia de a-i imita pe zei. El corespunde unui gen de oraţie, fiind, dacă vreţi, o rugăciune corporală. Plăcerea oferă imaginea stării divine. Orgasmul e de altfel o senzaţie a divinului. Potrivit principiilor şivaite, orice copulaţie re-creează lumea – contrar creştinismului care o vede ca obstacol în calea lumii reale, cea a Cetăţii lui Dumnezeu, prin reproducerea la nesfârşit a păcatului originar. Sperma e cea mai nobilă ofrandă ce poate fi adusă zeilor, forţa cea mai pură şi cel mai preţios elixir sacrificial.

Elogiul unui corp necreştin

Corpul creştin e schizoid: de o parte carnea, negativă, de alta, sufletul, pozitiv. Mormântul de carne funcţionează ca închisoare pentru scânteia divină care, din fericire pentru un credincios, îi permite mântuirea, cu condiţia de a-i exacerba imaterialitatea şi a-i reprima materialitatea prin asceză, penitenţă, dispreţ şi ură pentru învelişul material. Această fractură scrisă şi înscrisă în inima identităţii corporale occidentale constituie un hău în care se pierd energii şi se irosesc forţe. In această genune

hrănită cu puteri pierdute cresc florile răului ce otrăvesc de veacuri generaţii de femei şi de bărbaţi sacrificaţi. Am fi câştigaţi să scriem o nouă schemă corporală, în care femeile să nu mai fie victime şi care să poată permite o relaţie hedonistă cu sine şi cu ceilalţi.

De aici interesul de a vedea cu ce seamănă corpul indian din acea perioadă a civilizaţiei de pe Indus, şi *corpul energetic* al medicinei ayurvedice în mod special. Dacă lăsăm deoparte terapiile (la fel de *placebo* ca majoritatea celorlalte, inclusiv ale noastre, din Occident…) şi aprofundăm schema corporală propusă, vedem că India propune şi aici un corp mai adevărat decât ficţiunea dualistă occidentală. Corpul ayurvedic concretizează o modalitate posibilă a corpului spinozist la care sufletul învăluie corpul. *Conatus*, dorinţa, ar putea coineide cu aşa-numitele *prăna*, cu energia, cu suflurile active din corpul indian…

Şiva are cu şarpele o relaţie complice – suntem departe, şi aici, de mitologia creştină. Şarpele locuieşte în măruntaiele pământului şi îi cunoaşte acestuia secretele. Dacă dorim să aducem ofrande zeului, o vom face cu precădere în locurile unde se află animalul său. Ne amintim că, mult mai târziu, cucerind anumite cetăţi din India, Alexandru a descoperit un loc subteran în care credincioşii practicau un cult al şarpelui: rugat să cruţe animalul, Alexandru a consimţit. Cultul şarpelui – Naag Panchami – reuneşte chiar şi acum, în iulieaugust, mii de fideli. In templele lui Şiva, un şarpe încolăcit în jurul lui *lingă* îi atinge orificiul cu limba lui despicată.

Nu voi intra în detaliile cartografice ale corpului ayurvedic. Să reţinem că acesta îşi concepe totalitatea drept o unitate energetică, iar carnea drept locul în care se joacă, se înfruntă, se leagă şi se dezleagă forţele care creează şi întreţin echilibre (sănătatea) sau dezechilibre (maladia). Această percepţie străveche a corpului indian seamănă cu corpul spinozist cu al său *conatus*, cu omul-maşină al lui La Mettrie animat de *nisus*, cu corpul

schopenhauerian identificabil cu *voinţa*, sau cu versiunea lui nietzscheană, fragment de *voinţă de putere* asimilabil universului, eventual cu *maşinile doritoare* ale lui Deleuze şi Guattari, ori carnea freudiană chinuită de *libido*. Acest corp ayurvedic evită dualismul, maniheismul şi schizofrenia corpului creştin.

Erotismul şivait

Cu un asemenea corp, sexualitatea nu e gândită pe terenul înfruntării, opoziţiei, repulsiei, neînţelegerii, ca în cazul corpului creştin, ci, dincolo de bine şi de rău, ea se petrece pe terenul conexiunilor energetice, al sudurilor din reţelele de forţă, al joncţiunilor de fluxuri de putere, al încrucişării de vitalităţi între corpuri şi cosmos, toate având o aceeaşi dinamică. Sexualitatea atestă activitatea creatoare a acestor înlănţuiri (conexiuni, suduri, joncţiuni, încrucişări) şi fondează această religie, cuvânt căruia totuşi i l-am putea prefera pe cel de *spiritualitatey* deoarece religia implică lumi de dincolo, pe când această *spiritualitate* nu se ocupă decât de lumea aceasta, singura susceptibilă de o pură percepere fizică.

Şivaismul e urmat de religia vedică. In epoca în care Socrate vorbeşte în agora atenianã, apar imagini antropomorfe ale zeilor vedici. Şivaismul se estompează, imnurile vedice sunt consemnate în scris, apare brahmanismul şi sistemul castelor odată cu el. Spiritualitatea face irupţie în religii sprijinite pe cărţi, scrieri, preoţi, pe text, povestire, mit şi legende. Zeii epici preiau ştafeta cu marile povestiri din *Mahabharata* sau *Ramayana*. In hinduismul puranic, unele divinităţi minore din panteonul vedic sunt transformate în divinităţi majore – Vişnu, de pildă.

Natura se retrage; cultura avansează. Dar Şiva rămâne în substratul sufletului indian, în cotidianul său – inclusiv în temple, cel din Benares, de pildă, în care tronează un *lingă*, un *yoni*, *svastika*, stele ce seamănă cu steaua lui David, formate din combinarea unui triunghi cu vârful în sus, principiul masculin, şi a unuia cu vârful în jos,

principiul feminin. In acest templu al lui Şiva de la Benares, apa Gangelui curgea peste *lingă*, iar mai târziu peste acele *ghăts* unde am asistat la cremaţiuni nocturne, am văzut trecând un bărbat ce purta un trident, unul din atributele lui Şiva. In India, nimic nu moare, totul revine: şivaismul a generat secte contemporane ce atestă plasticitatea unei spiritualităţi în care nimic nu se pierde, nimic nu se creează, totul se transformă. Prin harul falusului…

Partea a treia

PEDAGOGIA CORPURILOR

Pedagogia artei de a iubi

Creştinismul dispune de o erotică prin absenţă: negarea sa e una dintre modalităţile care conduc la ceea ce am numit nihilismul cărnii asociat cu erosul nocturn. In numeroase ţări neoccidentale, există o tradiţie a pedagogiei Erosului: în China, în Japonia, în India desigur, se găsesc lucrări din genul numit „cărţi de noptieră" în care, pentru a arăta dimensiunea eminamente culturală a erotismului şi a actului sexual, se explică, se povesteşte, se precizează, se învaţă corpul sexuat, corpul sexual, corpul amoros, corpul voluptuos. In toate aceste lucrări aparţinând unor spiritualităţi necreştine (budismul în Japonia, taoismul în China, hinduismul în India), are loc o îndepărtare de originea animală a sexului pentru a-l duce spre cel mai înalt rafinament cultural.

De aici *Kāma-sūtra*, carte celebră şi prost cunoscută: celebră din motive accesorii, căci foarte mulţi îi cunosc numele, dar o reduc la o serie de poziţii sexuale de care se ştiu fizic incapabili – prea yoghine pentru sportivii de duminică postmoderni! Sigur, e vorba de poziţii (încolăcită, apăsata, poziţia teribilă, marea deschidere, bambusul despicat, baterea cuiului, poziţia crabului, împreunarea vacii, împreunarea cirezii de vaci, plăcerea sublimă, zăvorârea casetei, poziţia iepei…), înşiruite într-un catalog. Insă acest capitol constituie o parte infimă a lucrării. Iată de ce e prost cunoscută: pentru că se ignoră ceea ce

urmează, partea în care se învaţă erosul lejer, feminismul egalitar, voluptăţile libertare, dinamicile ludice, jocurile hedoniste, descoperirea corpului celuilalt, construirea plăcerii în doi, solicitudinea faţă de celălalt, virtuţile necesare (delicateţe, grijă, blândeţe, tandreţe, inventivitate, imaginaţie) şi tot ce duce la construirea a două plăceri – a ta şi a partenerului. Creierul formatat de creştinism caută în această carte – nu-i de mirare – mai ales aceea ce, filtrat de el, devine scabros, lubric, infect – şi astfel obscen, ca să folosim un cuvânt al lui Bataille. Procedând aşa, cititorul mânat de o frenezie vicioasă ratează ceea ce i-ar permite o alternativă la nihilismul cărnii care i-a fost inculcat…

Kāma-sūtra versus Despre Cetatea lui Dumnezeu

Kāma-sūtra funcţionează ca antiteză perfectă la *Despre Cetatea lui Dumnezeu*. Vātsyāyana, din câte ştim despre el, respectiv din informaţiile oferite în corpul lucrării sale, este un brahman care explică nobleţea hinduismului şi îndeamnă la respectarea regulilor religiei sale. Cartea se prezintă ca o sinteză de lucrări străvechi consacrate acestui subiect, respectiv „arta sexului”. Chiar de la începutul cărţii, filosoful prezintă numele autorilor, titlul lucrărilor acestora, conţinutul pe scurt, apoi anunţă că va face o sinteză a tuturor.

In introducere, Vātsyāyana exprimă clar dimensiunea filosofică a proiectului său: dacă animalele se mulţumesc cu sexualitatea brută, cu împreunarea mecanică reglată doar de exigenţa naturii, oamenii, în măsura în care vor să-şi merite numele, trebuie să creeze o artă, o cultură, un meşteşug, o cunoaştere, o înţelepciune, o estetică a iubirii, prin tehnici care să poată fi învăţate, transmise de un individ care le cunoaşte altuia care le ignoră. Şi, lucru esenţial, ignoranţi pot fi în egală măsură bărbatul şi femeia. Cultura sexuală e oferită celor două sexe fără nicio discriminare, ceea ce înseamnă în fapt, la gânditorul indian, o egalitate esenţială şi existenţială, din capul locului, între cele două sexe. Suntem departe de ficţiunea

creştină a unui Adam înşelat de o Evă vicioasă şi păcătoasă – şi mai departe încă de ura creştină faţă de corp.

Construirea unei individualităţi armonioase

Un astfel de feminism e dezvoltat în îndemnul de a-ţi crea o individualitate armonioasă – indiferent dacă eşti bărbat sau femeie. Acest înţelept contemporan cu Sfântul Augustin propune o filosofie integrată într-o viziune generală a lucrurilor care cuprinde dreptul («*dharma*), proprietatea (*artha*) şi iubirea (*kâma*). S-au scris tratate despre fiecare din cele trei domenii, iar Nandi, discipolul lui Mahădeva, a scris o mie de capitole despre chestiunile ce ţin de iubire (*Kăma-shăstra*). Vātsyāyana realizează aşadar sinteza sintezelor deja făcute de-a lungul timpului privind această chestiune.

Kāma-sūtra proclamă excelenţa învăţării. Mai multă cultură şi cunoaştere înseamnă mai multă plăcere şi voluptate. De unde necesitatea, pentru femei, de a se iniţia în cele şaizeci şi patru de arte. Desigur, în lista oferită fără vreo ordine, un număr de activităţi ţin de ceea ce de regulă asociem cu treburile femeieşti, un gen de *artă domestică* în care strălucesc *artele de agrement*, aranjamentul floral; aranjarea paturilor şi covoarelor; decoraţia picturală; confecţionarea de ghirlande şi coliere, turbane şi diademe, podoabe pentru urechi; confecţionarea de podoabe vestimentare; distincţia şi eleganţa; croitoria; macrameul; confecţionarea de care alegorice cu flori; culorile bijuteriilor; bunele maniere; magia, arta de a învăţa să vorbească papagalii şi sturzii; mozaicurile de pardoseală; jocurile de copii etc.

Se mai adaugă cunoaşterea şi practicarea *artelor frumoase'*. cântul, dansul, muzica instrumentală, pictura, caligrafia şi decuparea de siluete, arta paharelor cu apă muzicale, reprezentaţiile teatrale, punerea în scenă, arta lăutei, versificarea, lectura şi declamaţia, compoziţia poetică, improvizaţia orală de poeme, mimica, jocurile de cuvinte şi fraze ce trebuie transformate.

Artele privesc de asemenea corpul şi *tehnicile corporale*:

pregătirea hranei vegetariene, a băuturilor şi sucurilor de fructe; cunoştinţe de medicină ayurvedică; jocuri de abilitate; arta deghizării; împodobirea cu boabe de orez şi flori; vopsirea dinţilor, a unghiilor, tatuarea membrelor; pregătirea parfumurilor; aplicarea de unguente, masajul, frecţiile şi îngrijirea părului; gimnastica; şi enigmatica „artă de a schimba aspectul lucrurilor44…

în fine, printre cele şaizeci şi patru de arte, găsim activităţi care în Occident, în aceeaşi epocă (secolul al V-lea e.n.), ar trece drept activităţi specific masculine, *arte majore*: dialectica, tâmplăria şi sculptura, arhitectura, mineralogia, numismatica, alchimia, arta cuvintelor şi diverselor scrieri, cunoaşterea limbilor străine, a dialectelor vernaculare, interpretarea semnelor prevestitoare, studiul diagramelor şi altor semne; stăpânirea formulelor magice – *mantre* –, strategia militară.

Pare posibil un gen de evoluţie de la artele domestice la cele majore: între arta de a aranja un covor sau de a învăţa un sturz să vorbească şi arta dialecticii sau cea a strategiei militare, se poate imagina un veritabil program pedagogic, în sensul etimologic, un proiect existenţial menit să creeze individualităţi feminine armonioase. în timp ce, după Sfântul Pavel, destinul creştin al unei femei constă în supunerea datorată bărbatului – vezi îndemnul din *Epistola către Efeseni*, „femeile să fie supuse bărbatului lor” (5, 24) –, *Kdma-sütra* le propune femeilor mijloacele cunoaşterii, ale culturii, ale inteligenţei, ale minţii luminate, ale autonomiei. E admirabil să vezi că, într-un tratat care-i învaţă pe bărbaţi şi femei arta iubirii, se afirmă egalitatea ontologică bărbat-femeie. Aşadar, sexualitatea nu priveşte doar corpul, învelişul (la ce bun atunci o femeie expertă în arhitectură?), ci totalitatea fiinţei. Nihilismul creştin mutilează corpul; spiritualitatea indiană îl celebrează, îl glorifică.

în Europa creştină, va trebui să treacă un mileniu până vor apărea tratate ce propun o artă de a construi

individualităţi armonioase: Baldassare Castiglione cu *II Cortegiano* (1528), Giovanni Della Casa cu *Galateo* (1558), Torquato Accetto cu *Della dissimulazione onesta* (1641) sau Baltasar Graciân cu *El discreto* (1646). Dar toate, absolut toate, se adresează băiatului, tânărului, aristocratului, sexului tare, şi niciodată, măcar o dată, femeilor! Preocuparea pentru construcţia de sine şi pentru tratatele pe această temă vine cu întârziere de peste o mie de ani, dovadă că femeile sunt ţinute în ignoranţă pentru ca ignoranţa să le poată fi reproşată ca decurgând din natura lor – o idee atât de seducătoare pentru creştinism!

O aceeaşi plăcere pentru ambele sexe

Egalitatea indiană de tratament existenţial al bărbaţilor şi femeilor nu şterge diferenţele, din contră, pentru că această spiritualitate nu se transformă în ideologie inegalitară: diferenţa nu creează inegalitate, ierarhie (ca la creştini, unde bărbatul îşi asigură superioritatea asupra femeii la fel ca Dumnezeu asupra oamenilor), ci necesitatea de a gândi relaţiile dintre sexe în funcţie de natura fiziologică a fiecăruia.

(Această idee pătrunde puţin câte puţin în Occident prin aşa-numitele *gender studies* americane. Protagoniştii şi protagonistele acestui curent îi invocă pe Derrida şi Foucault ca precursori şi afirmă inexistenţa a două sexe separate. Ei şi ele militează pentru subiectivităţi sexuale ireductibile şi dorinţe proprii fiecăruia: de unde transsexualismul, homosexualitatea, travestismul şi toate formele posibile de sexualitate dintr-o listă nelimitată. *Kāma-sūtra* ar putea apărea ca o lucrare genealogică a acestei gândiri ce revoluţionează sexul – mai ales cu capitolul intitulat „Femeile care joacă rolul bărbatului şi preiau iniţiativa”.)

Vātsyāyana teoretizează diferenţa sexuală: dorinţa n-ar putea fi sexualizată în funcţie de sex – dorinţă de bărbat contra dorinţă de femeie –, pentru că este individualizată – e dorinţa lui X, a lui Y etc. De aceea, nu se poate afirma, cum au facut-o unii în India – Uddălaka de pildă, criticat de

Vātsyāyana în *Kāma-sūtra* – şi alţii în Occident, că plăcerea bărbaţilor e total diferită de cea a femeilor, că, prin natură, bărbaţii sunt înclinaţi spre acţiune, spre activitate, iar femeile spre pasivitate, că excitarea masculină e frustă şi satisfacerea dorinţei violentă, în timp ce, pentru femei, plăcerea ar fi nedefinibilă…

în capitolul consacrat „voluptăţii simţurilor*, Vātsyāyana spulberă aserţiunile diferenţialiste şi inegalitare trăgând concluzia: „Natura antagoniştilor este aceeaşi, inclusiv la amanţii de sex opus. Diferenţa de atitudine a bărbaţilor şi femeilor provine doar din conformaţia particulară a fiecăruia. Se poate aşadar afirma că bărbatul şi femeia cunosc o voluptate echivalentă”. Altfel spus: egalitate *esenţiala* integrală în ce priveşte plăcerea. Atunci de ce, în ciuda acestei egalităţi teoretice, există inegalităţi practice în modul de a resimţi actul sexual? Plăcerea e aceeaşi pentru toţi, desigur, dar de ce unii o au, iar alţii nu? Unii multă, iar alţii puţină? Răspunsul din *Kāma-sūtra*: din cauza unor nepotriviri. Dacă, teoretic, bărbaţii şi femeile sunt ontologic apţi să resimtă aceeaşi plăcere, practic ei pot s-o rateze dacă n-au înţeles că, fiziologic, fiecare trebuie să-şi găsească perechea lui… Aici se află soluţia problemei plăcerilor resimţite în chip diferit: nu în absolutul unei diferenţe sexuale inexistente, ci în relativul unei relaţii sexuale specifice.

Penis de iepure, vulvă de elefant femelă

Plăcerea defineşte aşadar unul şi acelaşi lucru, susceptibil de a fi trăit în acelaşi mod, cu aceeaşi forţă şi aceeaşi intensitate, şi de bărbat, şi de femeie. Prin urmare, nu există un destin sexual legat de sex care ar supradetermina capacitatea sau incapacitatea de a simţi plăcerea. Egalitate de drept hedonistă… Doar că, oricine a putut s-o afle din practică, orgasmul ascultă de legi obscure, iar sexul are raţiunile lui pe care raţiunea nu le cunoaşte întotdeauna. Vātsyāyana propune o explicaţie: fiecare om e diferit din punct de vedere fiziologic, biologic, corporal, iar plăcerea, ca să existe, cere o combinaţie

organică particulară.

Intr-o diversitate absolută, gânditorul corpurilor sexuate propune o taxonomie, un soi de fenomenologie a organelor; cu ajutorul ei, putem să ştim care corp ne va putea dărui plăcere, şi cărui corp i-o vom putem dărui. Argumentaţia rapidă, concisă, condensată a paginilor ce conţin această demonstraţie analizează trei componente esenţiale – dimensiunea organelor, intensitatea dorinţei şi durata actului.

Aceste câteva rânduri deschid perspective largi asupra combinaţiilor posibile: sex masculin mic cu sex feminin mare, bărbat cu o pasiune vie şi femeie cu un libido modest, el, expeditiv la pat, ea, mai curând capabilă să lungească actul, iată un caz particular. Sau ne imaginăm, din contră, un bărbat bine dotat în lungime şi grosime falică, dar nu prea înfocat la pat, adept totuşi al duratelor lungi, alături de o femeie de mică adâncime, pasiune modestă şi preferând duratele scurte, iată o altă configuraţie…

Să teoretizăm, fiecare îşi va recunoaşte propriul caz. In ce priveşte dimensiunile organelor, există trei varietăţi masculine: sex mic, sex mijlociu, sex mare. Ele corespund, în lumea animală, iepurelui, taurului, calului. Varietăţile feminine sunt tot în număr de trei: sex puţin adânc, mediu sau foarte adânc, respectiv: antilopa, iapa, femela de elefant. In ce priveşte ardoarea dorinţei, taxonomia este aceeaşi pentru mascul şi pentru femelă: libido redus, dorinţă slabă, putere modestă, cu răspuns slab la avansurile partenerului, libido mediu sau libido intens, cu elanuri impetuoase. In ce priveşte durata actului, ea poate fi rapidă, mijlocie sau lungă…

Vātsyāyana a identificat trei fiziologii masculine şi tot atâtea pentru femei, prin urmare există nouă posibilităţi de acuplare. Trei sunt conforme cu natura şi produc o *plăcere moderată'*, e vorba de următoarele cupluri: bărbat mic cu femeie mică, bărbat mijlociu cu femeie mijlocie, bărbat masiv cu femeie masivă, ceea ce, tradus în termeni

animalieri, înseamnă: iepure-antilopă, taur-iapă, armăsar-elefant femelă – observăm că, în cazul acestei figuri alegorice neinspirate, cuplul cal-iapă este inegal…

Alte şase acuplări sunt inegale. Mai întâi, când fiziologia masculină e dintr-o categorie superioară celei feminine, vorbim de acuplare superioară: cal-antilopă, cal-iapă, taur-antilopă, rezultatul fiind o *plăcere intensă*. în al doilea rând, când fiziologia masculină este inferioară celei feminine, vorbim de acuplare inferioară: femelă elefant-iepure, femelă elefant-taur, iapă-iepure, combinaţia produce o *plăcere moderată*. Iată din ce motive, deşi dispun teoretic de aceeaşi capacitate de a simţi plăcerea, două fiinţe cu conformaţii particulare vor avea sau nu vor avea plăcere şi o vor simţi în mod diferit.

Trebuie desigur să adăugăm pasiunea şi durata, ceea ce deschide un şir de combinaţii în ale căror detalii nu voi intra… Să precizăm totuşi: cantitatea şi calitatea voluptăţii vor creşte în funcţie de posibilitatea de a prelungi actul sexual cât mai mult. De unde faimoasele poziţii din *Kāma-sūtra* concepute pentru a permite variaţii, amânări, stăpânirea duratelor, căci unele poziţii odihnesc anumite organe în timp ce altele sunt active, una relaxează ceea ce a fost tensionat, alta relaxează o zonă în timp ce o nou perimetru erogen îşi aduce contribuţia lui.

Tehnicile erotice

Se ştie că duratele masculine scurte nu pot produce la femei intensităţi puternice, dar că orice autocontrol prin tehnici ale respiraţiei, de apăsare a unor puncte ale corpului, de respiraţie ce regularizează ritmul cardiac printr-o oxigenare adecvată, adică schimbarea poziţiilor şi toate celelalte metode învăţate de yoga tantrică permit prelungirea actului, la intensitatea potrivită, pentru a oferi plăcere partenerei. Vātsyāyana scrie: „Iată de ce, de fiecare dată, bărbatul trebuie să fie foarte atent şi să aplice metoda potrivită la momentul potrivit”.

Urmează opinii despre tehnicile de amânare a ejaculării masculine (*Kāma-sūtra* îşi pune întrebări şi despre

ejacularea femeilor…) precum săruturile, zgârieturile, folosirea expertă a unghiilor şi dinţilor, „relaţiile buco-genitale”, muşcăturile, loviturile, sunetele iubirii şi gemetele, folosirea pomezilor afrodiziace, şoaptele, obscenităţile, insultele, folosirea muzicii, a vinului şi a alcoolurilor tari, recursul la obiecte şi orice fantezii survenite în „desfăşurarea raportului sexuaT…

In *Kāma-sūtra* totul e posibil, totul e acceptabil, nimic nu este interzis. Fireşte, capitolele despre alegerea unei soţii, despre calităţile sale, purtarea ei faţă de bărbat şi de ceilalţi membri ai familiei, ţin de altă logică decât cea pur sexuală, logica pactului matrimonial. La fel când este vorba despre arta curtezanelor: când e vorba de a procrea, de a asigura dăinuirea unei familii, de căsătorie, de a face copii, de a transmite un patrimoniu sau un nume, atunci există interdicţii, în special evitarea relaţiilor între caste. Când însă e vorba de sex pur, în afara considerentelor sociale, atunci totul este posibil pentru a obţine plăcerea.

Dovada se găseşte în paragrafele despre amanţii adulteri şi relaţiile cinic materialiste de genul: cum să obţii bogăţia unui bărbat, cum să cucereşti din nou un fost amant părăsit, cum să obţii bani de la un amorez, cum să îndepărtezi o favorită, să aţâţi o soţie contra alteia, să devii favorită, să obţii serviciile unei codoaşe, eventual să recurgi la magie, la afrodiziacele capabile să accelereze proiectele *ad hoc*… Vātsyāyana se înscrie în logica filosofică utilitaristă şi pragmatică: nu există bine şi rău în sine, există doar ceea ce e bun sau rău pentru atingerea obiectivului de a obţine plăcerea.

O dată în plus, preceptele erotice indiene şi erotica solară în general par să-l anunţe pe Spinoza care va scrie că nu există bine sau rău, ci bun sau rău în raport cu ceea ce ne propunem, căci numim bun aceea ce ne apropie, şi rău ceea ce ne depărtează de tropismul nostru. Iată deci o erotică deschisă spre o etică liberă de morală; ea ne îndeamnă să ne construim individualităţi armonioase (inclusiv pe femei, desigur) şi intersubiectivităţi

armonioase.

Prin urmare, departe de morala moralizatoare, departe de constrângerile pe care le implică tipologiile Bărbatului şi Femeii, trebuie să ne construim fiecare, în funcţie de idiosincraziile noastre, o istorie pe care s-o scriem după fantezia noastră amoroasă, temperamentul nostru sexual şi caracterul nostru libidinal. Erosul solar, armonizat cu pulsiunea de viaţă, celebrând energia viului, optând pentru cultul falusului în loc de cultul Crucii, iubind partenerul ca o şansă de a obţine bucuria, merită interesul nostru: teoretic, cum este cazul acestei cărţi, şi practic, aşa cum lucrarea îşi îndeamnă cititorii…

încheiere

PENTRU UN NOMADISM SEXUAL

Ce-i de făcut?

După această dublă incursiune în *nihilismul cărnii creştine* şi în *fizica erosului solar indian*, se pune întrebarea: ce-i de făcut? Cum să descreştinăm corpurile de azi? Exemplele de descreştinare rămân momente rare în istoria Occidentului. O încercare s-a produs în 1793-1794, vreme de numai şase luni, înainte ca Robespierre, deist şi braţ înarmat al burgheziei, să-i pună capăt trimiţându-i pe protagoniştii ei la eşafod. In afară de acte simbolice (redenumirea zilelor, a lunilor, a oraşelor, schimbarea prenumelor), de acte iconoclaste (distrugerea fetişurilor creştine), de o politică laică (rechiziţionarea mânăstirilor, confiscarea bunurilor bisericeşti şi punerea lor la dispoziţia naţiunii, afectarea unor biserici pentru activităţi de utilitate publică), a existat un început de revoluţie a corpului prin legea privind căsătoria, cea care permitea divorţul, prin apariţia de cluburi feministe, revendicarea unei „egalităţi a plăcerilor”, a unor drepturi ale Femeii, a libertăţii de a purta orice gen de haine. Dar bigotismul partizanilor lui Robespierre a pus capăt acestui proiect de descreştinare început pe 6 noiembrie 1793 şi încheiat pe 2 aprilie anul următor, când Claire Lacombe a fost arestată.

Al doilea mare şi real moment de descreştinare a fost neîndoielnic Mai ’68: altfel spus, spiritul mişcării din Mai, activ înainte şi mult timp după acest moment. înainte, legea Neuwirth, votată pe 28 decembrie 1967, permite contracepţia pe care o lege din 31 iulie 1920 o interzicea: în 1967 apare *Présentation de Sacher-Masoch* a lui Deleuze… După 1968, o lege din 4 decembrie 1974 liberalizează contracepţia şi autorizează decontarea ei prin Asigurările sociale; în anul următor, legea Veil liberalizează avortul. E anul în care se publică *A supraveghea şi a pedepsi*… Stânga lupta împotriva dreptei pentru aceste măsuri care însă, paradoxal, au fost adoptate de guverne de dreapta.

Faimoasele evenimente din Mai ’68 n-au fost ceea ce spun clişeele: baricadele din Cartierul latin, ocuparea Sorbonei, agora de la Panthéon, manifestaţiile de pe bulevardul Saint- Michel, gazele lacrimogene din Saint-Germain-des-Prés… Au fost de asemeni, în provincie, adică în toată Franţa, o revoluţie metafizică antiautoritară ce demola principiul puterii de drept divin. Departe de drapelele lui Mao, de afişele serigrafiate în atelierele pariziene ale facultăţii de Belle Arte, de citatele din Marcuse, în ultimele sate ale provinciei franceze, cei care domină nu le vor mai vorbi la fel celor dominaţi: tatăl – copiilor săi, profesorul – elevilor săi, patronul – angajaţilor săi, dar şi, mai ales, soţul – soţiei sale, bărbatul – femeii, pretinsul sex tare – ipoteticului sex slab…

Sexul supraeului, sexul sinelui

Primăvara lui Mai ’68 a fost urmată de o iarnă lungă: la fel cum prima descreştinare a dus la templele Raţiunii, la sărbătoarea Fiinţei supreme, la revenirea religiei deiste, la decapitarea ateilor, a doua duce la o libertate generalizată, inclusiv în domeniul economic şi politic. Astfel, capitalismul în formula sa paternalistă cedează locul capitalismului în accepţiunea lui liberală. Sexul anterior lui Mai ’68, capitalist şi paternalist, sexul supraeului, dispare înlocuit de sexul de după Mai ’68, capitalist şi liberal, sexul

sinelui: înainte – autoritate, culpabilitate, brutalitate; după – libertinaj, dar şi consumism, nihilism…

Negativitatea lui Mai ’68 duce la un teren viran fără nicio construcţie pozitivă: sexul neîngrădit, fără frâu, e trăit la modul capitalist al acumulării, al risipei, al religiei obiectului şi lucrului; corpul este gândit ca un produs de aruncat după folosire, ca un bun de consum; sexualităţi experimentale se acumulează haotic; cuplurile devenite imposibile sunt înlocuite de comunităţi la fel de imposibile; se practică improvizaţia anarhică, ce face din copii victimele dezorientării adulţilor; fantasme de transparenţă perverse iau locul opacităţii ipocrite a vechilor scheme; pedofilia e legitimată sub pretextul unui pretins drept al copiilor la sexualitate – cu adulţi, se subînţelege… Toate acestea arată că există o dialectică neîntreruptă în acţiune: dezastrul de după e mai bun decât cel de dinainte?

Iată de ce se impune o a treia descreştinare. Opus *sexului supraeului*, sexul lui Tata, al Bunicului şi Străbunicului, sexul lui Yvonne de Gaulle şi al soţului ei, opus *sexului sinelui*, sexul mamei lui Michel Houellebecq (acest nume ar trebui să fie suficient pentru a arăta mizeria acestei pseudorevoluţii sexuale…), un *sex al eului* ne-ar permite să rezolvăm problema acestor excese cu mişcare de pendul: fără Comandor ascuns sub pat, fără psihanalist pândind lângă alcov, ar fi o revenire la divanul libertin, la divanul oriental, la covoarele persane, la pernele indiene, la iatacurile chinezeşti, la rogojini şi la *tatami* japoneze, precum şi alte variaţii pe tema preferată de Gauguin – „Casa plăcerilor” *otahitianâ*, cum se spunea pe atunci…

Sexul eului rimbaldian

Cine este eul acestui sex viitor? Un eu atomizat, explodat, divers, multiplu, un eu ce scapă unei definiţii univoce, cu siguranţă nu un *cogito* cartezian, ci mai curând un *eu* rimbaldian. Căci primul stâlp al acestui erotism solar implică un nominalism sexual. Ce este un nominalism sexual? O gândire ce refuză definiţiile generale,

universale, platoniciene ale Bărbatului şi Femeii cu majuscule, care circumscriu o esenţă intangibilă, anistorică. Diogene o spunea la vremea lui: nu există o definiţie a omului, şi cu atât mai puţin una a bărbatului şi a femeii. Ci o multitudine de individualităţi ireductibile la un concept general şi generic. Sexualitatea fiecăruia ţine de o istorie singulară, unică, scrisă o singură dată în univers şi care nu se repetă niciodată.

Nominalistul afirmă că, pentru motive evidente de simplificare a limbajului, se pot utiliza categorii de genul „bărbat", „femeie", „homosexual", „heterosexual", „bisexual", dar ştie că aceste categorii ţin de un demers derizoriu ce crede că varietatea libidinală a umanităţii poate intra în câteva categorii normative utile puterilor de tot felul – inclusiv celor psihiatrice, poliţiste, şi mai ales lor. Numai că rimbaldianul „Eu este un altul" şi aceste categorii nu pot acoperi întreg realul…

Mult timp, norma a fost heterosexuală, monogamă, nucleară, familistă, coabitantă, fidelă. Tot ce ieşea din acest cadru legal, social, politic, religios devenea a-normal, deci vinovat, condamnabil, bun de pedepsit. Chiar şi greşeli minore deveneau tragedii. (Să ne gândim, de pildă, la Gabrielle Russier, o tânără profesoară de limbă franceză de treizeci şi doi de ani care preda la un liceu din Marsilia, despărţită de soţ, cu doi copii în întreţinere. La manifestaţiile de după '68, îl întâlneşte pe Christian Rossi, de şaisprezece ani, elev de liceu. Se naşte o poveste de iubire. Părinţii băiatului, profesori la universitatea Aix-en-Provence [!], depun plângere: profesoara este încarcerată la Baumettes, condamnată la un an de închisoare şi o amendă. Sub presiunea universităţii la care tânăra profesoară solicita un post de asistentă, parchetul face recurs. Pe 1 septembrie, Gabrielle Russier se sinucide cu gaz. De la această întâmplare nu au trecut nici patruzeci de ani…) Se pot imagina situaţii amoroase şi mai complicate!

Libidourile disparate

Nu te naşti, ci devii ceea ce eşti sub aspect sexual. Heterosexualitatea este o posibilitate printre altele. Vātsyāyana avea dreptate să vadă lucrurile ca o diversitate: de fiziologie, libido, temperament şi caracter. La acest început salutar de redare a complexităţii realului, să mai adăugăm aportul lucrărilor contemporane care, prin ceea ce au mai bun (fenomenologia diferenţelor sexuale) şi mai rău (normarea psihiatrică), au contribuit la scrierea unei veritabile enciclopedii a sexului ce ilustrează natura disparată a libidourilor singulare.

Fiecare individ e rezultatul unui traseu afectiv, emoţional, senzual, etologic, istoric, sociologic, religios, spiritual, metafizic, ontologic, familial, geografic, filosofic. La care se adaugă ceea ce a făcut el din ceea ce voiau ceilalţi să facă din el – potrivit fericitei descoperiri a lui Sartre în psihanaliza existenţială. Prin urmare, deosebirea dintre Bărbat şi Femeie e cea mai mică dintre definiţiile comune şi posibile, reductibilă la ceea ce fiziologia ne învaţă din capul locului. Dar sufletul care, deşi material, ţine de legi mai complexe şi mai subtile decât simpla anatomie, ce este el pe terenul libidinal?

Pe terenul temperamentului libidinal, al caracterului sexual, se impune un adevărat efort socratic, o variaţie pe tema „Cunoaşte-te pe tine însuţi”. Pentru a realiza o erotică solară, prima cerinţă e ca fiecare să răspundă la următoarele întrebări: Cine sunt eu? Care este dorinţa mea? Prin ce încercări am trecut ca să pot crede că am ales? Cu ce seamănă traseul meu existenţial amoros, sexual, afectiv, emoţional? Ce am făcut eu personal din ceea ce părinţii mei, familia mea, anturajul, societatea în care trăiesc, spiritualitatea sau religia timpului meu, modelele dominante ale epocii mele au vrut să facă din mine? M-am emancipat de sub autoritatea lor? Am înţeles mecanismele acestui parcurs? Am vrut să-l parcurg, l-am dorit, l-am ales, l-am asumat? Ce anume ar putea defini, în cazul meu, o mizerie sexuală? Ce compulsiuni la repetiţie mă duc de fiecare dată la acelaşi impas? Cu ce seamănă

plăcerea mea? Măcar există o plăcere? Cum se prezintă ea în termeni de calitate, de cantitate, sub ce modalităţi? Ce pot să fac, ce ştiu să fac cu dorinţa şi cu plăcerea celuilalt? Şi multe alte întrebări, căci trebuie să ştii ce vrei ca să descoperi ce poţi – şi *viceversa*.

Ce poate sexul, dincolo de tropismul creştin al nihilismului cărnii, putem afla, mai întâi, de la psihiatri. Baronul Richard von Krafft-Ebing (1840-1902), autorul unui masiv volum *Psychopathia sexualis* (1886), subintitulat, să nu uităm, *Studiu medico-legal pentru medici şi jurişti*, propune examinarea „perversiunilor4 sexuale: psihiatrul austro-ungar postulează ca normă heterosexualitatea, implicând acuplarea şi procreaţia. Suntem încă în schema creştină a Sfântului Pavel. Tot ce se depărtează de această lege este pervers. Lucrarea prezintă de-a valma acceptabilul şi inacceptabilul, confundă „normalul44 şi „patologicul44, asociază un libido solar şi unul nocturn: astfel, avem perechi ca: onanism & necrofilie, homosexualitate & zoofilie, fetişism & viol, travestism & pedofilie, masochism & sadism, uranism & crimă rituală, triolism & zoosadism, coprofagie & asasinat…

Eu aş considera „normal44 primul termen din aceste perechi şi „patologic44 cel de-al doilea, pentru simplul motiv că onanismul, homosexualitatea, fetişismul, travestismul, masochismul, triolismul, coprofagia ţin de un contract între doi – sau chiar, în unele cazuri, trei sau mai mulţi – parteneri, în timp ce necrofilia, zoofilia, violul, pedofilia, sadismul, crima rituală, zoosadismul, asasinatul au loc fără consimţământul victimelor. Exhibiţionismul, voyeurismul, legarea, incestul, uranismul, flagelarea ţin fie de normal, în cazul contractual, fie de patologic, în cazul unei practici impuse fără consimţământ.

Nu cred că normalul e dat de modelul social şi religios dominant, ci de *contractul intersubiectiv*. Dreptul nu face legea când două sau mai multe fiinţe doresc, vor şi consimt ceea ce-şi fac între ele. Cazul recent al unei relaţii

sadomasochiste canibale în care un mâncător potenţial a întâlnit pe Internet un ins dispus să fie mâncat, totul fiind scenarizat, teatralizat, ritualizat şi practicat într-o zi cu consimţământul celor doi protagonişti, pare să ţină mai curând de normal decât de patologic. In schimb, cazul, prea real din păcate, al soţului care îşi violează soţia în patul conjugal ţine cu siguranţă de patologic.

Aşadar psihiatrul a multiplicat categoriile în care aşază practicile repertoriate, studiate, analizate, apoi clasificate: de unde o serie de cuvinte noi, de neologisme, pentru a defini practici inedite sau cel puţin practicate de o minoritate. *Mixoscopia* îl desemnează pe cel care are orgasm doar privindu-i pe alţii care au orgasm, el participând exclusiv cu privirea; *autonomosexualist* e numele celui care cunoaşte plăcerea doar cu imaginea sa reflectată într-o oglindă; *ginecomastul* e bărbatul căruia îi cresc sâni de femeie; *invertitul sexo-estetic* e cel care se îmbracă nu în funcţie de sexul său biologic, ci de cel pe care îl simte ca fiind al său; *dyspareuniste* sunt femeile care suferă de astenie sexuală. Krafft- Ebing inventariază şi descrie totul în detaliu pe aproape o mie de pagini…

Discursul psihiatric lasă locul discursului militant, care propune alte nume pentru a califica noi practici, fără nicio preocupare normativă. Fenomenologia neutră înlocuieşte deci discursul medical – sau medico-legal. Textele ce decurg din *gender studies* scriu noi dicţionare în care găsim, în afara moralei moralizatoare, noi termeni: *fems* (lesbiene „feministe44), *gouins* („pederaşti cu identificare lesbiana4), *bears* (homosexuali păroşi şi burtoşi, atribute revendicate pentru a se opune corpurilor lucrate la sala de forţă, asimilate cu *body fascism*), *drag kings* (inversul lui *drag queen*), *butchs* (lesbiene „masculine44).

Pe lângă câmpurile de luptă feministe deschise de campusurile americane, care-i invocă drept maeştri pe Lacan şi Foucault, Deleuze şi Derrida, chestiunea sexuală e de asemeni abordată de cercetători. In *Dicţionarul pornografiei*, de pildă, e numit *LSA* {*Lefi shoulder*

articulation) cel care savurează mai ales relaţiile sexuale cu persoane având braţul stâng amputat, *splosh* e cel care utilizează substanţe lichide sau semilichide, *fomiphile* e amatorul de mobilier urban folosit în scopuri sexuale, *symphorophile* e cel interesat de victimele unor accidente sau explozii, *hypergraviphile* e amatorul de femei gravide, *autonepiophile* e cel care simulează comportamentul unui sugar etc.!

„Fanteziile lubrice44

înainte de taxonomia psihiatrică a lui Krafft-Ebing şi a continuatorilor săi, Charles Fourier teoretizează nominalismul sexual încă din 1817, într-o lucrare majoră, dar puţin citită: *Le Nouveau Monde amoureux*. Am precizat natura gândirii lui Fourier, inclusiv în accepţiile ei sexuale, în volumul 5 din *O contraistorie a filosofiei*, intitulat *Eudomonismul*, aşa că nu mai reiau subiectul. Propunerea lui Fourier pune bazele unui erotism solar occidental postcreştin, în timp ce Sade perpetuează erotismul nocturn creştin.

Să reţinem, de la acest filosof extravagant, o serie de idei revoluţionare: temperamentul sexual al fiecăruia este unic; toate fanteziile există în natură; niciuna nu e amorală sau imorală; există o combinaţie libidinală pentru fiecare, indiferent de capriciile sau fanteziile lui – e suficient să organizăm asocierea „atracţiilor pasionate” într-un falanster; oamenii caută plăcerea în mod natural; orice pasiune e bună în sine; nu există decât proaste folosiri ale unei pasiuni bune; orice pasiune reprimată produce o frustrare ce generează negativitate individuală şi socială; comunitatea trebuie să descopere şi să prevadă toate combinaţiile posibile şi imaginabile pentru a le înlesni realizarea – în doi, în trei, în zece sau mai mulţi, adunându-i laolaltă pe cei foarte tineri şi pe cei foarte bătrâni, pe urâţi şi pe frumoşi, pe „flagelişti44, pe „bebeluşii bătrâni44, pe amatorii de „scărpinat-călcâie”, de „tras-de-păr” ori de „tras-palme44, pe „safienişti44, „angelici”, „fachiri44, „baiadere44, „celadonişti44, pe adepţii

„uniunilor angelice44, ai „amorului potenţial44, ai „orgiilor în muzeu44, ai „poligamiilor incestuoase44 – aceştia şi sute de alte cazuri putând astfel să-şi împlinească fanteziile. Imperativul categoric fourierist? „Ceea ce face plăcere mai multor persoane fără a prejudicia pe nimeni este un bun de care trebuie profitat în falansterul Harmonia, unde e necesară o diversificare la infinit a plăcerilor44 {*Le Nouveau Monde amoureux*, VII, 338). în materie de relaţii sexuale, există un singur adevăr: să găseşti un „co-maniac44, altfel spus cineva care-ţi împărtăşeşte mania, şi să construieşti o relaţie „fără a face rău44 nimănui…

La *nominalismul sexual* ce duce la o *filosofie a contractului*, mai trebuie adăugată o *pedagogie a sexului*. Stampele japoneze, miniaturile indiene, cărţile de noptieră chinezeşti constituiau o artă a sexului vizând educarea şi formarea tinerilor. Cu ajutorul lor, cuplul învăţa practicile sexuale, învăţa să facă din sex o artă în doi, să-şi controleze corpul şi să-i ofere partenerului partea lui de plăcere, cultivându-şi astfel sănătatea, căci sexualitatea reprimată e socotită psihopatogenă, în timp ce înflorirea ei asigură sănătatea fizică şi mintală. Aşadar, manualul de sex e de aceeaşi natură cu tratatul filosofic, cu biblioteca existenţială care propune exerciţii spirituale susţinute de corp.

Civilizaţia noastră iconofilă şi creştină e saturată de ilustrări ale nihilismului cărnii printr-o artă care prezintă mai ales fragmente din legenda monoteistă: saga Fecioarei Maria, a îngerului mesager al unui sex fără sex, gluma întrupării unei cărni fără atribute, Patimile, răstignirea, punerea în mormânt, Pietă, învierea trupului de slavă, nemaivorbind de scenele de martiraj pline de instrumente de tortură, de sânge şi cadavre mutilate. Această iconografie educă trupul creştin.

Suportul mediatic al epocii noastre nu mai e cartea sau pictura, ci ecranul. în Evul Mediu, sculptura unei biserici impresiona un număr maxim de persoane, majoritatea

participând la slujbe. La fel picturile sau scenele reprezentate pe vitralii. In zilele noastre, cititul cărţilor sau cunoaşterea artei sunt rezervate unei elite, în timp ce o imagine pe ecran ajunge la orice fel de public: ecran de televiziune în primul rând, apoi ecran de cinema, monitor de computer, *display* de telefon… Prin urmare, dacă se doreşte răspândirea în masă a unei pedagogii a sexului, ecranul se impune ca suportul cel mai adecvat.

Elogiul pornografiei

De unde necesitatea de a lămuri chestiunea pornografiei. Obişnuita sofisticărie a retorilor pentru a stabili ce e pornografie şi ce nu, abundenţa discursurilor comparatiste între erotism (acceptabil) şi pornografie (inacceptabilă), recursul clasic la subterfugiul potrivit căruia „pornografia este erotismul celorlalţi" – toate acestea se învârt în jurul unei definiţii imposibile. Ca să scurtez discuţia, voi merge direct la ceea ce spune *Catehismul Bisericii catolice* (carte faimoasă, care, la articolul 2258, afirmă „să nu ucizi", apoi, la articolul 2266, apără folosirea pedepsei cu moartea „în cazuri de o gravitate" extremă…).

Citim: „Pornografia constă în a scoate actele sexuale, reale ori simulate, din intimitatea partenerilor spre a le exhiba deliberat în faţa unor terţi"; urmează, evident, o critică şi o condamnare. Cum bine se ştie, „actul sexual trebuie practicat exclusiv în cadrul conjugal" (articolul 2390), iar tot ce excede misiunea de fecundare a soţiei trebuie reprimat – onanism, homosexualitate, desfrâu, adulter, amor liber, luxură, toate acestea fiind puse pe acelaşi plan cu violul şi prostituţia… înţelegem deci că a disocia sexualitatea de această perspectivă nevrotică pentru a face din ea un spectacol destinat unor terţi constituie un păcat grav.

Ce este mai condamnabil în pornografie? „Totul", spun cei care o resping: „nimic" adaugă cei care o apără; „folosirea ei comerciala' – ceea ce explică şi indigenţă genului –, aş adăuga eu. Nulitatea pornografiei nu este

dată de esenţa ei, ci de existenţa unei pieţe şi de mizeria sexuală ce împinge numeroase persoane să consume sex virtual când nu au acces la sexul real, generând astfel producerea la nesfârşit a unor opere jalnice.

Filmele pornografice se fabrică după o schemă unică în care scenariul e redus la porţiunea convenabilă; nu există istorie, nici personaje, nici psihologie, nici dialog (sau foarte puţin), nici decoruri, nici intrigă, nici actori capabili să joace altceva decât scenele corporale, există doar o schemă formată de succesiunea scenelor sexuale, ele însele construite după o schemă ce merge de la dezbrăcare până la ejacularea facială, trecând prin felaţie, cunnilingus, penetrare, sex anal, la care realizatorul mai adaugă câteva ingrediente: unul, doi, trei sau zece parteneri, femei cu ţâţe mari sau negri cu scule uriaşe, în decoruri dintre cele mai heteroclite!

Obscen nu e ceea ce se arată despre sex, ci modul comercial de a monta ceea ce se arată; obscenitatea nu ţine de prim-planul unei penetrări, ci de indigenţă cinematografului care-o prezintă; nu stă în orgia generalizată ori în schimbul de cuvinte scabroase, ci în integrarea acestor ingrediente într-o operă debilă estetic, artistic; nu stă în conţinutul ilustraţiei sonore, ci în stupiditatea realizatorului, cu atât mai bogat cu cât indigenţă lui e mai mare; nu stă în finanţările declarate sau bănuite, ci în biroul celor care produc, regizează, răspândesc sau distribuie atâtea filme de doi bani; nu stă în cantitatea de spermă împroşcată în obrazul femeilor, ci în industria ce formatează produse imbecile, apoi le răspândeşte pe piaţă dând despre sex această imagine consumistă şi nihilistă. Aşadar, problema nu e lupta contra pornografiei, ci promovarea unei pornografii diferite – aceea, tocmai, a erosului solar…

O pornografie filosofica

Cel mai adesea, pornografia este erotismul judecat, măsurat, cântărit din punct de vedere moral. Ar trebui imaginată o altă definiţie, dincolo de bine şi de rău, în

sensul calităţii sau lipsei de calitate, şi, împotriva pornografiei consumiste, ar trebui apărată o *pornografie filosofică*, altfel spus o producţie de filme cu scenarii valabile, cu personaje consistente, ar trebui inventate istorii, naraţiuni îngrijite, personaje înzestrate cu o psihologie, totul cu preocupare pentru o estetică şi pentru educarea existenţială a spectatorilor.

Filmul pornografic trebuie să-şi ocupe locul în cinematograful clasic, iar gunoaiele porno consumiste trebuie considerate la fel ca restul producţiei fabricate pentru boxoffice. Nu există o diferenţă de natură între *Blondelor le place mare* şi ultima superproducţie cu Asterix, ci doar o diferenţă de grad… Obscenitatea comună ambelor registre se manifestă clar în folosirea cinematografului ca suport comercial care exploatează mizeria sexuală a publicului, în primul caz, şi pe cea intelectuală, în celălalt caz. Dar cele două mizerii coexistă ca avers şi revers ale aceleiaşi medalii.

Să propunem aşadar pe ecran ceea ce artele de a iubi ale orientalilor ofereau pe hârtie, în cărţi cu gravuri şi cu stampe. Să ne imaginăm ce ne-ar putea oferi un Emir Kusturica, un

Peter Greenaway, un Leos Carax, marii stilişti de azi, dacă ar accepta să facă un cinema pornografic filosofic care ar transpune în imagini lecţiile date de toate tratatele erotice…

Criticile adresate în mod obişnuit cinematografului pornografic – anume că produce violenţă, că naşte agresivitate, că oferă modele de relaţii sexuale unor adolescenţi lipsiţi de repere, că, altfel spus, corupe tineretul (antica acuzaţie din procesul lui Socrate!), că produce tulburările din cartierele mărginaşe, violurile şi alte crime sexuale, că produce misoginie – au o ţintă greşită: cinematograful pornografic, lăsat în mâinile negustorilor din Templul capitalist, formatează o lume care îi seamănă, prin consumism, prin reificarea celuilalt, prin crearea unor relaţii de dominaţie şi servitute, exploatarea

femeilor, amoralismul cinic, distrugerea frumuseţii, estetica urâtului şi tot ce arată epoca liberală în toată splendoarea ei…

Cei care se opun cinematografului pornografic confundă cauza cu efectul: nu el generează mizeria sau violenţa sexuală, el e doar semnul lor, semnătura, dovada. Producţia de consum e cea care discreditează obiectul formatat pentru a genera beneficii, nu faptul că e vorba de pornografie, ori de corpuri arătate în exerciţiul relaţiilor sexuale. O pornografie filosofică e însoţită de o *pornografie politică*, în sensul nobil al termenului: mai întâi ca artă de a trăi sexul în societate, de-a învăţa această artă, de-a o transmite, apoi ca împotrivire la modalitatea liberală de interpretare exclusivă a lumii şi de producere a operei de artă.

Să lichidăm erosul nocturn

Depăşirea cinematografului pornografic consumist printr-un cinematograf pornografic filosofic ar intra în logica luptei împotriva erosului nocturn. Căci industria filmului porno se hrăneşte din corpul creştin, din nihilismul cărnii pe care îl asezonează după reţetele consumismului liberal. Ura faţă de corp, reprimarea sexualităţii, desconsiderarea femeilor, diabolizarea cărnii, culpabilizarea plăcerii duc la „opere” de soiul *Şase suedeze la pompă*: semn al unui dublu nihilism, cel al religiei creştine şi cel al capitalismului liberal.

Respingerea, deopotrivă, a unui sex al supraeului şi a unui sex al sinelui în beneficiul unui sex al eului: cunoaşterea de sine, a subiectivităţii noastre libidinale; înţelegerea nominalistă a erosului nostru particular; căutarea partenerului compatibil, capabil să concretizeze contractul generator de plăcere; cunoaşterea tuturor posibilităţilor corpului sexual; acumularea cunoştinţelor ce ilustrează enciclopedia potenţialului jubilatoriu; practicarea unei pornografii filosofice asociate cu o pornografie politică prin care se refuză folosirea liberală a cărnii şi un hedonism consumist, preferându-se versiunea

lui libertară; gândirea lui Charles Fourier din *Le Nouveau Monde amoureux* opusă standardizării psihiatrice din *Psychopathia sexualis* a lui Kraflft-Ebing; gândirea din lucrarea *Funcţia orgasmului* de Wilhelm Reich opusă sofisticăriilor lui Jacques Lacan din *Ecrits*; războiul total cu nihilismul creştin al cărnii; opţiunea pentru o senzualitate descreştinată; construirea unei intersubiectivităţi corporale ludice şi voioase – iată liniile de forţă ale unui eros solar.

Această carte cheamă la construirea sexuală de sine pornind de la un material inedit: unicitatea fiecăruia. Inventarea unei senzualităţi, fabricarea unei voluptăţi, confecţionarea unei plăceri, crearea unei bucurii nu ţin de un proiect comunitar sau global, colectiv sau general, religios sau politic, ci de voinţa proprie a fiecărui individ. Pindar, care *în Odele pythice* formula deja sublimul îndemn „Devino ceea ce eşti”, adăuga în acelaşi poem: „Nu aspira, suflete, la viaţa eternă, ci epuizează câmpul posibilităţilor/4 Nu-ţi va ajunge o viaţă ca s-o faci, dar cel puţin va fi o viaţă demnă de acest nume.

Se poate merge mai departe decât a mers Nietzsche atunci când a acuzat creștinismul că a făcut din om o „bestie ipocrită", umplându-l de ură împotriva propriilor instincte vitale? Se pare că da. Michel Onfray, de altfel admirator declarat al lui Nietzsche, crede că există încă lucruri nespuse.

Ținta acestui iconoclast contemporan este de data aceasta sexualitatea, pe care două mii de ani de creștinism au reprimat-o și desfigurat-o cu desăvârșire. Și nici nu s-ar fi putut altfel, de vreme ce religia Europei s-a construit pe trupul mutilat al lui Isus și pe imperativul castității formulat de Pavel din Tars sau de Augustin din Hippona. Să ne mai mirăm că în modernitate acest teribil nihilism al cărnii a luat forma exceselor literare ale unor Sade sau Bataille?

Cum ne putem despovăra de relația negativă și ipocrită pe care am ajuns să o avem cu trupul nostru? Michel Onfray propune o pedagogie a sexului inspirată de perspectiva solară a gândirii orientale, singura aptă să ne redea capitalul pierdut de vitalitate și să ne scoată din cușca păcatului perpetuu.

critică • studii literare • filologie • lingvistică
studii clasice • filozofie • jurnalism • comunicare
mentalități • **eseu** • idei • politologie • religie
teologie • mitologie • spiritualitate • sociologie
antropologie • psihologie • istoria ideilor

ISBN: 978-973-50-3282-1

Pe copertă © Vladimir Zamfirescu, *Eva* (detaliu)